

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta Anailís ar a dTionchar

Tuarascáil Taighde 2
Samhain 2017

SIUÁN NÍ MHAONAIGH

LÁRIONAD NA GAEILGE:
TAIGHDE, TEAGASC AGUS
TÁSTÁIL
OLLSCOIL MHÁ NUAD

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta: Anailís ar a dTionchar

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta

Anailís ar a dTionchar
Tuarascáil Taighde 2, Samhain 2017

Siuán Ní Mhaonaigh

Lárionad na Gaeilge: Taighde, Teagasc agus Tástáil
Ollscoil Mhá Nuad

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta: Anailís ar a dTionchar

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta

Anailís ar a dTionchar

Tuarascáil Taighde 2, Samhain 2017

arna réiteach ag

Siuán Ní Mhaonaigh

thar ceann

Lárionad na Gaeilge: Taighde, Teagasc agus Tástáil

Ollscoil Mhá Nuad

do

An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta & Gaelscolaíochta

**Ollscoil
Mhá Nuad**

Ollscoil na hÉireann
Má Nuad

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolaíochta

Buíochas

Foireann Lárionad na Gaeilge:

Anna Ní Ghallachair

Aisling Ní Bheacháin

Éamann Ó hÉigeartaigh

Seán Mac Risteaird

Claire Albrecht

Úna Ní Chiosáin

Colm Mac Séalaigh

Antain Mac Lochlainn

An Dr Fiona Lyddy (Roinn na Síceolaíochta, Ollscoil Mhá Nuad)

Ba mhaith leis an údar buíochas a thabhairt do na daoine seo a leanas:

An Dr Lelia Murtagh, Scoil an Oideachais, an Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, as a comhairle agus as a cead cuid de na hábhair tástála ina tráchtas Ph.D a úsáid.

Jane Lloyd agus Michael Corrigan (Cambridge Assessment) as an anailís sonraí le haghaidh an taighde seo a dhéanamh.

Tá buíochas faoi leith ag dul do na mic léinn i Má Nuad, i nGaillimh agus i mBaile Átha Cliath a bhí sásta páirt a ghlacadh sa taighde seo agus do na daoine ar fad sna hinstiúidí tríú leibhéal a chuidigh linn na rannpháirtithe don taighde seo a aimsiú.

Achoimre

Is é atá sa doiciméad seo ná torthaí taighde a chuir Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad, i gcrích ar iarratas na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG). Ba é aidhm an taighde ná an tionchar atá ag athruithe ar shiollabas agus ar Scrúdú Ardleibhéil Gaeilge na hArdteistiméireachta a mheas, go háirithe an méadú ó 25% go 40% ar líon na marcanna atá ag dul don Bhéaltrial. Is athrú radacach é sin a raibh sé d'aidhm aige an bhéim a leagan ar an chumarsáid agus caighdeán na Gaeilge a fheabhsú.

Sa chéad chuid den taighde seo, a foilsíodh in 2013, rinneadh staidéar comparáideach idir dhá ghrúpa – grúpa amháin a rinne Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta sa bhliain 2011 (sula raibh na hathruithe i bhfeidhm), agus grúpa eile a rinne an scrúdú céanna sa bhliain 2012 (an chéad bhliain den chóras nua). Bhí ar an dá ghrúpa sin, bliain i ndiaidh a chéile, tabhairt faoi thástálacha caighdeánacha a ullmhaíodh i gcomhair an taighde seo, féachaint an raibh aon difríocht idir inniúlacht ghinearálta agus inniúlacht sainscile na rannpháirtithe a tástáladh faoin seansiollabas/scrúdú (2011) agus iad siúd a tástáladh faoin siollabas/scrúdú nua (2012).

I ndiaidh céimeanna taighde agus réamhthástála, ullmhaíodh tástálacha caighdeánacha a bhfuil trí chuid iontu: cluastuiscint, scríbhneoireacht agus labhairt. Earcaíodh mic léinn sa chéad bhliain ollscoile a bhain grád B1 nó grád B2 amach i Scrúdú Gaeilge Ardleibhéil na hArdteistiméireachta in 2011. Cuireadh na tástálacha caighdeánacha ar na mic léinn seo agus iad ag cur tús lena staidéar trí leibhéal. Earcaíodh grúpa comhchosúil eile sa bhliain 2012 agus cuireadh na tástálacha orthu le linn na tréimhse céanna bliana. Tugadh ceistneoir don dá ghrúpa chomh maith, le heolas a bhailiú maidir lena gcúlra teanga, a ndearcadh i leith na Gaeilge agus fhoghlaim na Gaeilge agus féinmheasúnú ar a gcumas féin sa Ghaeilge.

Ba é príomhthoradh na hanailíse staitistiúla a rinneadh ar thorthaí na dtástálacha ná gur chruthaigh grúpa 2011 beagán níos fearr ná grúpa 2012 sa chluastuiscint agus sa scríbhneoireacht. Fíorbheagán difríochta a bhí idir an dá ghrúpa sna tástálacha cainte.

Sa cháipéis seo, cuirtear i láthair torthaí an dara cuid den taighde. Toisc go ndearnadh athruithe suntasacha ar an chóras gráid san Ardteistiméireacht in 2017, is iad na mic léinn a rinne Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2016 an grúpa deireanach a d'fhéadfaí a úsáid le haghaidh taighde chomparáideach. Cuireadh na tástálacha caighdeánacha céanna ar mhic léinn a bhain grád B1 nó B2, Ardleibhéil, amach sa Ghaeilge in 2016 agus a bhí comhchosúil le grúpaí 2011 agus grúpa 2012. Bailíodh an t-eolas céanna uathu agus a bailíodh ó chohórt 2011 agus 2012 trí úsáid a bhaint as ceistneoir.

De réir na hanailíse atá déanta ar na príomhthorthaí sa dara cuid seo den taighde, is beag difear a léiríodh idir grúpa 2016 agus grúpa 2012, is é sin le rá nár tháinig aon fheabhas ná aon mheath ar a gcumas teanga. Agus an tAire Oideachais agus Eolaíochta,

Mary Hanafin, ag fógairt na n-athruithe in 2007 maidir le dáileadh na marcanna sa Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht, dúirt sé gurbh é an aidhm a bhí leis na hathruithe ná ‘caighdeán na Gaeilge sna hiarbhunscoileanna a fheabhsú trí chion na marcanna don chuid labhartha den scrúdú a ardú.’ Léiríonn torthaí an taighde seo nár baineadh an sprioc sin amach. Léiríonn na torthaí go raibh meath beag le feiceáil an chéad bhliain ar cuireadh na hathruithe i bhfeidhm in 2012 agus nach raibh aon fheabhas le feiceáil in 2016. **Déantar cur síos ag deireadh na Tuarascála Taighde seo ar an tátal is féidir a bhaint as torthaí uile an taighde agus déantar roinnt moltaí maidir le gníomhartha nó straitéisí le dul i ngleic le heasnaimh atá ann maidir le curaclam agus measúnú na Gaeilge sa tsraith shinsearach.**

Táblaí

Tábla 1.1: Dáileadh na marcanna sa Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht (Ardleibhéal)

Tábla 1.2: Líon daltaí a rinne an Ardteistiméireacht in 2011 agus in 2012

Tábla 1.3: Céatadán daltaí a thug faoin Ardleibhéal Gaeilge san Ardteistiméireacht

Tábla 1.4: Líon daltaí a rinne an Ardteistiméireacht in 2012 agus in 2016

Tábla 1.5: Torthaí Gaeilge (Ardleibhéal) in 2011, in 2012 agus in 2016

Tábla 2.1: Cúlra na rannpháirtithe in 2011, in 2012 agus in 2016

Tábla 3.1: Meánchumais agus dialltaí caighdeánacha (SD) 2011, 2012 agus 2016

Tábla 4.1: Meánscóir sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.2: Cion freagraí cearta sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.3 Féinmheasúnú ar chumas na rannpháirtithe an Ghaeilge a thuiscint

Tábla 4.4: Meánscóir sa Tástáil Scríbhneoireachta 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.5: Cion freagraí cearta i gCeist 1 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.6: Cion freagraí cearta i gCeist 3 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.7: Féinmheasúnú ar chumas na rannpháirtithe an Ghaeilge a scríobh

Tábla 4.8: Meánscóir sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.9: Cion freagraí cearta i gCeist 1 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.10: Cion freagraí cearta i gCeist 2A sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.11: Cion freagraí cearta i gCeist 2B sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Tábla 4.12: Féinmheasúnú ar chumas na rannpháirtithe an Ghaeilge a labhairt

Fíoracha

Fíor 1.1: Dáileadh cumais sa Tástáil Iomlán, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 1.2: Dáileadh cumais sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 1.3: Dáileadh cumais sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 1.4: Dáileadh cumais sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.5: Dáileadh na scór i gCeist 1 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.6: Dáileadh na scór i gCeist 2 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.7: Dáileadh na scór i gCeist 3 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.8: Dáileadh na scór i gCeist 4 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.9: Dáileadh na scór i gCeist 1 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.10: Dáileadh na scóir i gCeist 2 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.11: Dáileadh na scór i gCeist 3 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.12: Dáileadh na scór i gCeist 1 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.13: Dáileadh na scór i gCeist 2A sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.14: Dáileadh na scór i gCeist 2B sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.15: Dáileadh na scór i gCeist 3 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.16: Dáileadh na scór i gCeist 4 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Clár na n-ábhar

1. INTREOIR.....	1
1.1 Cúlra agus comhthéacs an taighde seo	1
1.2 Tionchar na leasuithe ar an Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht	2
1.3 Toradh na n-athruithe: Impleachtaí don siollabas	3
1.4 Toradh na n-athruithe: Líon na bhfoghlaimeoirí.....	3
1.5 Toradh na n-athruithe: Gnóthachtáil na bhfoghlaimeoirí.....	5
1.6 Cumas teanga: ag baint tatal as na figiúirí (Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora)	6
2. AIDHMEANNA AGUS DEARADH AN TAIGHDE.....	8
2.1 Intreoir	8
2.2 An sampla deiridh.....	8
2.3 Na hionstraimí taighde	10
3. IONTAOFACHT AGUS PRÍOMHTHORTHAÍ AN TAIGHDE.....	11
3.1 Iontaofacht na míreanna	11
3.2 Iontaofacht na rátálaithe.....	11
3.3 Príomhthorthaí an taighde	12
3.4 An Tástáil Iomlán: cumas ginearálta.....	13
3.5 An cumas sa Tástáil Chluastuisceana	14
3.6 An cumas sa Tástáil Scríbhneoireachta	15
3.7 An cumas sa Tástáil Chainte	16
3.8 Achoimre ar phríomhthorthaí an taighde	16
3.9 Teorainneacha an taighde	18
4. MIONANAILÍS AGUS PLÉ AR NA TORTHAÍ.....	19
4.1 Intreoir	19
4.2 An Chluastuisceant	19
4.3 An Scríbhneoireacht	25
4.4 An Chaint (Ceist 1 agus Ceist 2)	32
4.5 An Chaint (Ceist 3 agus Ceist 4)	39
5. ACHOIMRE AGUS MOLTAÍ.....	44
5.1 Achoimre ar na príomhthorthaí	44

5.2 Cén tátal is féidir linn a bhaint as na torthaí?	44
5.3 Moltaí.....	45
AGUISÍN 1: Gráid na hArdteistiméireachta.....	48
AGUISÍN 2: Torthaí Gaeilge san Ardteistiméireacht	49
AGUISÍN 3: An Tástáil Chluastuisceana	52
AGUISÍN 4: An Tástáil Scríbhneoireachta	58
AGUISÍN 5: An Tástáil Chainte.....	62
AGUISÍN 6: Eochair don Tástáil Chluastuisceana agus don Tástáil Scríbhneoireachta	68
AGUISÍN 7: Córas Marcála don Tástáil Chainte	73
AGUISÍN 8: Ceistneoir (Leagan Gaeilge)	81
AGUISÍN 9: Tuairimí na Rannpháirtithe.....	89
AGUISÍN 10: Eolas faoi na Rannpháirtithe agus Torthaí an Cheistneora 2016	93
TAGAIRTÍ	115

1. Intreoir

San intreoir a cuireadh leis an chéad chuid den taighde seo, a foilsíodh in 2013 (féach <http://www.cogg.ie/wp-content/uploads/leasuithe-ar-scrudu-gaeilge-na-hardtei-stimeireachta-1.pdf>), déantar cur síos ar stair mhúineadh na cumarsáide sa Ghaeilge sa chóras oideachais ó bunaíodh an Stát. Cé nach bhfuil sé i gceist athrá a dhéanamh ar an stair sin anseo, tá sé tábhachtach tagairt a dhéanamh do roinnt de na príomhdhúshláin a luadh maidir le múineadh na Gaeilge sa chóras oideachais. Luadh, mar shampla, gan plean comhleanúnach grádaithe a bheith ar fáil le haghaidh mhúineadh na Gaeilge ag gach leibhéal, ó aois naíonáin go fágáil na scoile. Luadh chomh maith gurbh é an t-aon siollabas amháin a bhí i bhfeidhm in iar-bhunscoileanna taobh amuigh agus taobh istigh den Ghaeltacht. Tá aghaidh tugtha anois ar roinnt de na deacrachtaí sin sa *Polasaí don Oideachas Gaeltachta 2017–2022*. Níos faide anonn sa Tuarascáil Taighde seo, déanfar tagairt do na sonraíochtaí nua Gaeilge atá i bhfeidhm sa tsraith shóisearach, áit ina ndéantar dealú idir scoileanna a bhíonn ag feidhmiú trí mheán na Gaeilge agus iad siúd a bhíonn ag feidhmiú trí mheán an Bhéarla.

1.1 Cúlra agus comhthéacs an taighde seo

Ar an 11 Márta, 2007, d'fhógair Mary Hanafin, an tAire Oideachais agus Eolaíochta ag an am, go raibh athruithe suntasacha le teacht ar shiollabas Gaeilge na hArdteistiméireachta agus ar dháileadh na marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta. Tugadh faoin siollabas nua a mhúineadh i Meán Fómhair na bliana 2010 agus rinneadh é a thástáil den chéad uair i Meitheamh 2012. Léiríonn Tábla 1.1 thíos na rannóga éagsúla agus dáileadh na marcanna. Is iad na gnéithe is suntasaí de na hathruithe seo ná an t-ardú ar an sciar de na marcanna don Scrúdú Cainte (ó 25% go dtí 40%), an t-ísiú go 10% ar na marcanna don chluastuisceant agus an laghdú ar na marcanna don litríocht.

Tábla 1.1: Dáileadh na marcanna sa Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht (Ardleibhéal)

Scrúdú Gaeilge (Ardleibhéal)	Roimh 2012	2012-
An Scrúdú Cainte	150 marc (25%)	240 marc (40%)
An Scrúdú Cluastuisceana	100 marc (16.7%)	60 marc (10%)
An Scríbhneoireacht	100 marc (16.66%)	100 marc (16.66%)
An Scrúdú Léamhthuisceana	70 marc (11.66%)	100 marc (16.66%)
An Litríocht	150 marc (25%)	100 marc (16.66%)
Stair na Gaeilge	30 marc (5%)	
	600 marc	600 marc

Is 25% an sciar de na marcanna iomlána atá ag dul don Scrúdú Cainte sna nuatheangacha eile (an Fhraincis, an Ghearmáinis, an Iodáilis agus an Spáinnis) san Ardteistiméireacht ag an Ardleibhéal. Tá 20% ag dul don chluastuisicint agus 55% san iomlán don léamhthuisicint agus scríbhneoireacht.

Agus na leasuithe á bhfógairt i bpreaseisiúint ón Roinn Oideachais agus Eolaíochta dar dáta an 11 Márta 2007, dúirt an tAire:

Tá sé ráite agam go minic agus go seasta gurb é an t-aon tslí chun beocht a chur i dteanga ná bheith in ann gnáthchumarsáid labhartha a dhéanamh inti gach lá. Is chuige atá na hathruithe seo á ndéanamh chun caighdeán na Gaeilge sna hiarbhunscoileanna a fheabhsú trí chion na marcanna don chuid labhartha den scrúdú a ardú...Tá súil agam go nglacfaidh idir mhic léinn agus mhúinteoirí an Ghaeilge chucu go huile anois mar theanga bheo.

...Ceann de bhunchuspóirí an Rialtais i leith na Gaeilge ná go mbeadh breis eolais ar an teanga agus breis úsáide á baint aisti mar theanga phobail. Creidim gur cheart go mbeadh breis marcanna á mbronnadh ar an mbéaltriail mar léiriú ar an tiomantas chun labhairt na Gaeilge a threisiú... Teastaíonn uaim a chinntiú go mbeidh labhairt na Gaeilge ar siúl i ngach rangsheomra agus go dtabharfar aird ar fheabhsú na Gaeilge labhartha i ngach ceacht.

Níor luaigh an tAire aon taighde ná aon iniúchadh mar bhunús leis an chinneadh.

1.2 Tionchar na leasuithe ar an Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht

Bhí formhór na dtráchtairí a rinne plé ar na leasuithe seo i bhfabhar athdháileadh na marcanna, ar an ábhar go mbeadh níos mó béime feasacht ar úsáid na teanga agus ar an teanga labhartha seachas ar an Ghaeilge mar ‘ábhar scoile.’ Ar an taobh eile, léirigh saineolaithe oideachais agus teanga amhras faoin bhealach a raibh na hathruithe le cur i bhfeidhm. Ina measc siúd, bhí múinteoirí agus tuismitheoirí a raibh faitíos orthu go raibh an t-ábhar á shimpliú agus nach mbeadh scrúdú dúshlánach go leor á chur ar dhaltaí sna scoileanna lán-Ghaeilge sa Ghaeltacht agus i nGaelcholáistí ar fud na tíre. In alt a foilsíodh ar an iris ar líne BEO! in 2013, scríobh Breandán Delap:

Fadhb eile a bhaineann leis an siollabas úr seo ná go bhfuil sé i bhfad rófhurasta dóibh siúd atá líofa cheana féin. Níl oiread is leabhar próis iomlán amháin ar shiollabas na hArdteiste agus tá breis marcanna ar fáil anois le haghaidh cúpla rann as dán a aithris sa bhéaltriail ná ceist scríofa a fhreagairt ar fhilíocht a bhfuil staidéar déanta agat air le dhá bhliain.

Bunaíodh an eagraíocht Meitheal na Gaeilge ATAL (Ardteistiméireacht Ardleibhéal) le himpleachtaí an tsíollabais agus an scrúdaithe nua a mheas i gcomhthéacs na scoileanna Gaeltachta agus na nGaelscoileanna. Bhí ionadaithe ó Ghaelscoileanna Teoranta, Eagraíocht na Scoileanna Gaeltachta agus daoine aonair páirteach i Meitheal na Gaeilge. Ardaíodh ceisteanna faoi cé chomh héifeachtach a bheadh na hathruithe nó an dtiocfadh feabhas ar scileanna labhartha dá mbarr. Bhíothas den tuairim go raibh deis ann chun modhanna agus critéir mheasúnaithe a athbhreithniú i gcomhthéacs na marcanna breise don Scrúdú Cainte, ach nár thapaigh Coimisiún na Scrúduithe Stáit an deis sin. Go deimhin, ní raibh de mhóráthru ar an scrúdú féin ach an méid seo:

- Go mbeadh ar na hiarrthóirí ceann amháin de na cúig dhán ainmnithe ón Chúrsa Chomónta Litríochta a aithris nó a léamh os ard, murab ionann agus sliocht próis.
- Go mbeadh ar iarrthóirí cur síos a dhéanamh ar shraith pictiúr. Is é an scrúdaitheoir a dhéanfadh ceann de na sraitheanna pictiúr a roghnú go randamach le linn an scrúdaithe féin.

Gach bliain, cuirfear 20 sraith pictiúr nua ar fáil do na scoileanna sa chéad téarma den chúigiú bliain. Cé gur cuireadh fáilte roimh an tasc nua seo sa Scrúdú Cainte, bhí faitíos ann go gcaillfí cibé fiúntas a bhain leis mar thasc nuair a bheadh deis ag múinteoirí agus daltaí na sraitheanna pictiúr a ullmhú agus, b'fhéidir, a chur de ghlanmheabhair.

1.3 Toradh na n-athruithe: Impleachtaí don síollabas

Rinneadh athdháileadh chomh maith ar na marcanna don litríocht/stair na Gaeilge: ó 30% den iomlán in 2011 go 16.66% in 2012. Gearradh siar suntasach a bhí ann ar thábhacht na litríochta sa síollabas. Níl saothar próis iomlán ar an síollabas a thuilleadh agus tá an réimse filíochta laghdaithe. Léiríodh imní faoi seo nuair a foilsíodh an síollabas nua, mar go rabhthas den tuairim go mbíonn ról láidir ag an litríocht i saibhriú teanga. Ceist eile a d'éirigh as na leasuithe seo ná cad é mar a bhainfí úsáid as an am breise a bhí ar fáil mar gheall ar an laghdú sa chúrsa litríochta le cur le cumas cumarsáide na bhfoghlaimeoirí?

1.4 Toradh na n-athruithe: Líon na bhfoghlaimeoirí

Léirítear cúpla rud spéisiúil sna figiúirí i dTábla 1.2 agus i dTábla 1.4 thíos. Ar an chéad dul síos, tá líon ard daltaí ann a rinne Scrúdú Béarla na hArdteistiméireachta agus *nach ndearna* an Scrúdú Gaeilge. Is cinnte go raibh díolúine ag a lán de na daltaí sin agus gur tugadh an díolúine sin dóibh ar chúiseanna dlisteanacha. I measc na gcúiseanna sin tá gan iad a bheith i bhfad ina gcónaí in Éirinn, seal a bheith caite acu ar an choigríoch nó riachtanais speisialta foghlama a bheith acu. Bíodh sin mar atá, tá ceist le cur faoi na critéir

a úsáidtear agus díolúine ón Scrúdú Gaeilge á tabhairt, tasc a mbeidh an Roinn Oideachais agus Scileanna ag tabhairt faoi go luath.

Ar chuidigh na hathruithe sa Scrúdú Gaeilge le líon na ndaltaí a dhéanann an scrúdú a mhéadú? Tá an ghné sin den scéal níos casta ná mar a shílfeá ar an chéad fhéachaint. D'éisigh an Roinn Oideachais agus Scileanna preasráiteas ar 15 Lúnasa 2012 inar fháiltigh an tAire roimh thorthaí Ardteistiméireachta na bliana sin. Maíodh an méid seo sa phreasráiteas:

The other main change to the Leaving Cert this year was in Irish where the oral component of the exams now accounts for 40% of the marks awarded. The number of students taking higher level Irish has increased by almost 11% compared to last year.

Luadh an méadú 11% sin go minic sa chlúdach a rinneadh ar thorthaí Ardteistiméireachta na bliana sna meáin chumarsáide. Figiúr lochtach atá ann, áfach, mar tá sé bunaithe ar chomparáid dhíreach idir líon na ndaltaí a rinne an páipéar Ardleibhéil in 2011 agus an líon daltaí a rinne an páipéar céanna in 2012, gan líon iomlán na ndaltaí a rinne an Ardteistiméireacht sa dá bhliain sin a chur san áireamh. Léirítear sna figiúirí i dTábla 1.2 thíos go raibh *laghdú* ar líon na ndaltaí a rinne scrúduithe na hArdteistiméireachta in 2012 agus laghdú dá réir ar líon na ndaltaí a rinne an Scrúdú Gaeilge an bhliain chéanna. Má dhéantar na figiúirí a ríomh de réir an chéatadáin a rinne an Scrúdú Ardleibhéil in 2012 i gcoibhneas leis an líon iomlán a rinne an scrúdú an bhliain sin, **is léir gur ardú 4.75% a tháinig ar líon na ndaltaí a thug faoin Ardleibhéil in 2012 agus ní an 11% a tuairiscíodh sna meáin ag an am.**

Tábla 1.2: Líon daltaí a rinne an Ardteistiméireacht in 2011 agus in 2012

Bliain	Líon Iomlán	An Scrúdú Béarla	An Scrúdú Gaeilge	Ardleibhéil Gaeilge	Gnáthleibhéil Gaeilge	Bonnleibhéil Gaeilge
2011	57,532	51,453	44,398 <small>77% de líon na ndaltaí a rinne an Ardteist</small>	14,358 <small>32.34% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	25,221 <small>56.81% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	4,819 <small>10.85% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>
2012	55,815	50,517	42,965 <small>77% de líon na ndaltaí a rinne an Ardteist</small>	15,937 <small>37.09% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	22,875 <small>53.24% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	4,153 <small>9.67% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>
+ / -	-1717	-936	-1433	+4.75%	-3.57%	-1.18%

Léirítear i dTábla 1.3 an t-ardú leanúnach atá tagtha ar líon ar na ndaltaí a thugann faoin Scrúdú Gaeilge ag an ardleibhéal san Ardteistiméireacht.

Tábla 1.3: Céatadán daltaí a thug faoin Ardleibhéal Gaeilge san Ardteistiméireacht

Bliain	Céatadán
2011	32.34%
2012	37.09%
2013	38.15%
2014	40.06%
2015	41.79%
2016	42.57%

Is léir, mar sin, go bhfuil ardú leanúnach ar líon na ndaltaí a thugann faoin Scrúdú Ardleibhéil Ghaeilge.

Tábla 1.4: Líon daltaí a rinne an Ardteistiméireacht in 2012 agus in 2016

Bliain	Líon Iomlán	An Scrúdú Béarla	An Scrúdú Gaeilge	Ardleibhéal Gaeilge	Gnáthleibhéal Gaeilge	Bonnleibhéal Gaeilge
2012	55,815	50,517	42,965 <small>77% de líon na ndaltaí a rinne an Ardteist</small>	15,937 <small>37.09% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	22,875 <small>53.24% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	4,153 <small>9.67% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>
2016	58,466	53,708	47,211 <small>81% de líon na ndaltaí a rinne an Ardteist</small>	20,097 <small>42.56% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	23,593 <small>49.97% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>	3,521 <small>7.47% de líon na ndaltaí a rinne Gaeilge</small>
+ / -	+ 2651	+3191	+ 4246	+ 5.47%	- 3.27	- 2.20

1.5 Toradh na n-athruithe: Gnóthachtáil na bhfoghlaimeoirí

San iomlán, faoi mar a léirítear i dTábla 1.5 thíos, bronnadh gráid A ar 17.4% de na daltaí a thug faoin scrúdú ag an Ardleibhéal in 2012. Ba mhéadú 3.5% é sin ar an líon a fuair gráid A in 2011. Le roinnt blianta anuas, tá na marcanna a ghnóthaigh daltaí ag an ardleibhéal ag teacht a bheag nó a mhór leis na marcanna sular athraíodh dáileadh na marcanna sa scrúdú féin. Ar ndóigh, caithfear cuimhneamh gur ceann de na bunfhadhbanna a bhaineann leis an chóras Ardteistiméireachta mar atá ná go bhfuil sé bunaithe ar an phobal a thugann faoi na scrúduithe. Dá réir sin, is féidir leis an chaighdeán athrú thar tréimhse. Dá mbeadh an Scrúdú Gaeilge (agus scrúduithe na nua-theangacha ar fad) ceangailte le córas seasmhach ar nós an *Fráma Tagartha Comónta Eorpach do Theangacha* (2011), is mó seans go bhfaighfí léiriú níos beachte ar chumas teanga na

bhfoghlaimoírí. Tá briseadh síos iomlán ar thorthaí Gaeilge na hArdteistiméireachta le fáil in Aguisín 2.

Tábla 1.5: Torthaí Gaeilge (Ardleibhéal) in 2011, in 2012 agus in 2016

	Gráid A (A1 + A2)	Gráid B (B1 + B2 + B3)	Gráid C (C1 + C2 + C3)	Gráid D (D1 + D2 + D3)	Teip (E, F, NG)
2011	13.90%	35.50%	34.50%	15.10%	1%
2012	17.40%	36.90%	32.90%	12.10%	0.70%
2016	13.7%	37.5%	34.1%	14%	0.60%

1.6 Cumas teanga: ag baint tátal as na figiúirí (Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora)

Cé gur tháinig ardú ar líon na ndaltaí a bhain gráid A agus gráid B amach an chéad bhliain i ndiaidh na n-athruithe sa Scrúdú Gaeilge, tá na figiúirí anois mórán mar an gcéanna leis na figiúirí a bhí ann roimh 2012. Is í an phríomhcheist atá le cur: an bhfuil feabhas tagtha ar chumas Gaeilge na ndaltaí? Cad é is féidir linn a rá go cinnte faoi chumas teanga na ndaltaí sin? Ach oiread leis na hábhair eile sna scrúduithe Stáit, ní dhéantar aon mhiondealú ar na marcanna a ghnóthaíonn daltaí sna codanna éagsúla den scrúdú. Ciallaíonn sé sin gur deacair breithiúnas a thabhairt ar thionchar na n-athruithe ar an scrúdú nó ar chumas na ndaltaí. Is í an t-aon fhoinsé eolais a thugann léargas dúinn ar cad é mar a éiríonn le daltaí i scrúduithe an Stáit ná *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora*, a fhoilsítear ó am go chéile ar shuíomh Choimisiún na Scrúduithe Stáit. Is é *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora 2012* an ceann deireanach atá ar fáil ar shuíomh an Choimisiúin, agus ba í sin an chéad tuairisc faoin Ghaeilge san Ardteistiméireacht a foilsíodh ó bhí 2008 ann. Tá cur síos cuimsitheach ar an mhéid a bhí sa Tuairisc maidir leis an Ardlleibhéal le fáil sa chéad chuid den taighde seo (lgh. 8–10). Tugtar thíos achoimre ar chuid de phríomhphointí na Tuairisce sin:

- Maíodh gur chuidigh na hathruithe sa Scrúdú Cainte le daltaí a chur ar a suaimhneas agus iad ag labhairt Gaeilge, ach bhí fadhbanna ann i gcónaí maidir le cúrsaí cruinnis agus saibhreas teanga.
- Is ait mar a tháinig íslíú ar scóir sa rannóg chluastuisceana. Bheifí ag súil, agus níos mó béime ar an chumarsáid agus ar labhairt na teanga, go mbeadh daltaí níos compordaí leis an ghné seo den scrúdú.
- Ní raibh léamh na filíochta chomh maith agus a bhí léamh an phróis blianta eile.
- Ba léir go raibh fadhb leanúnach ann maidir le píosaí a bheith curtha de ghlanmheabhair don scríbhneoireacht. Rinneadh tagairt don deacracht seo go

sonrach i dtuairiscí eile de chuid an Phríomhscrúdaitheora, mar shampla, 2008 (:37–38), 2005 (:25) agus 2001 (:4–5).

- Maidir leis an léamhthuiscint, dúradh sa Tuairisc gur éirigh le ‘líon ard iarrthóirí na pointí eolais cuí a aimsiú sna sleachta...bhí an tsaoirse [acu] na freagraí a scríobh amach díreach ón sliocht ná iad a scríobh ina bhfocail féin...’. Is leor spleachadh a thabhairt ar an chéad téacs léamhthuisciana i scrúdú 2012 le léiriú a fháil ar cé chomh furasta agus atá sé foclaíocht na gceisteanna a mheaitseáil le foclaíocht sa téacs agus an freagra cuí a aimsiú ar an dóigh sin.

Tríd is tríd, is deacair tátal a bhaint as an mhéid atá sa Tuairisc. Tá roinnt mhaith ráiteas ginearálta ann agus leaganacha doiléire ar nós ‘*cuid mhór* de na hiarrthóirí’, ‘*céatadán maith* de na hiarrthóirí’, ‘*roinnt iarrthóirí*,’ ‘*a lán iarrthóirí*’. Is deacair a thomhas cé chomh leitheadach is atá na fadhbanna a luaitear sa Tuairisc nuair nach ndéantar aon sainiú ná beachtú ná miondealú orthu.

Tugadh faoin taighde seo, go príomha, le léargas níos cruinne a fháil ar an tionchar a bhí ag na hathruithe a rinneadh ar an siollabas agus ar dháileadh na marcanna sa Scrúdú Gaeilge ar chumas Gaeilge na ndaltaí. Tá sé fíorthábhachtach go mbeadh tuiscint níos fearr againn ar chumas ginearálta na ndaltaí, agus go mbeadh faisnéis níos beachte ar fáil faoi na buanna agus na laigí atá acu sna scileanna éagsúla teanga. Is ansin a bheifear in ann beart nó straitéis a mholadh le dul i ngleic le haon easnaimh.

Measadh chomh maith gurbh fhiú tabhairt faoin taighde arís in 2016, ceithre bliana tar éis do na hathruithe siollabais teacht i bhfeidhm. Bheifí ag súil leis, faoin am sin, go mbeadh an deis ag múinteoirí dul i dtuairisc ar na hathruithe agus a gcuid modhanna múinteoireachta a chur in oiriúint don bhéim bhreise ar an chumarsáid.

2. Aidhmeanna agus dearadh an taighde

2.1 Intreoir

Is é seo an dara céim de thaighde ar cuireadh tús leis nuair a tugadh isteach siollabas nua Gaeilge don Ardteistiméireacht i Meán Fómhair 2010. Rinneadh scrúduithe a riar de réir an tsiollabais sin den chéad uair i Meitheamh 2012. Ba é príomhaidhm an taighde ná meastóireacht a dhéanamh ar thionchar an tsiollabais nua ar ghnéithe de chumas Gaeilge dhaltaí na hArdteistiméireachta. **Sa chéad chéim den taighde seo, rinneadh comparáid idir: inniúlacht rannpháirtithe a tástáladh faoin seansiollabas/scrúdú (2011) agus inniúlacht rannpháirtithe a tástáladh faoin siollabas/scrúdú nua (2012).**

Sa dara céim seo den taighde, tá comparáid á déanamh idir inniúlacht rannpháirtithe 2011 agus 2012 agus rannpháirtithe a rinne Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2016.

Ba iad seo a leanas príomhcheisteanna an taighde:

- An bhfuil aon difríocht idir inniúlacht ghinearálta (cumasc den chluastuiscint, den scríbhneoireacht agus den labhairt) na rannpháirtithe a tástáladh in 2011, in 2012 agus in 2016?
- An bhfuil aon difríocht ann idir inniúlacht na rannpháirtithe a tástáladh in 2011, in 2012 agus in 2016 i ngach ceann de na scileanna seo a leanas: cluastuiscint, scríbhneoireacht agus labhairt?

Tugadh cur síos cuimsitheach sa chéad Tuarascáil Taighde ar an mhodheolaíocht a úsáideadh sa taighde seo (lgh 13–15). Míníodh an próiseas réamhthástála agus an scagadh a rinneadh ar na tascanna, na míreanna agus na roghanna éagsúla a rinneadh chun a chinntiú go raibh siad éifeachtach agus go raibh na topaicí, an t-ábhar agus an leibhéal deacrachta cuí ann. Ba le linn an phróisis sin a cinntíodh go raibh na critéir agus na treoirlínte marcála do na tascanna ar fad ag feidhmiú mar is cuí. Ar ndóigh, chun bailíocht na dtorthaí a chinntiú, bhí na hionstraimí taighde céanna in úsáid i ngach cuid den phróiseas sa dara céim seo den taighde.

2.2 An sampla deiridh

Déanfar scagadh anois ar chuid den eolas cúlra a bhaineann le rannpháirtithe 2011, le rannpháirtithe 2012 agus le rannpháirtithe 2016, lena chruthú gur samplaí inchomparáide iad. Déanfar sin i gcomhthéacs na bhfreagraí a thug na rannpháirtithe ar cheisteanna áirithe sa Cheistneoir. Is fiú na freagraí a thug gach grúpa (2011, 2012 agus 2016) a chur i gcomparáid, féachaint an bhfuil aon difríochtaí suntasacha eatarthu.

I dTábla 2.1 thíos, tá achoimre ar chúlra na rannpháirtithe. Tá eolas cuimsitheach le fáil ar rannpháirtithe uile an taighde seo in Aguisín 10.

Tábla 2.1: Cúlra na rannpháirtithe in 2011, in 2012 agus in 2016

Líon rannpháirtithe		2011	2012	2016
		96	87	106
Inscne	Baineann	64	58	71
	Fireann	32	29	35
Grád sa Ghaeilge	B1 Onóracha	58	53	66
	B2 Onóracha	38	34	40
Teanga teaghlaigh	Gaeilge	5	0	2
	Béarla	76	75	93
	Gaeilge + Béarla	14	12	11
Teanga sa bhunscoil	Gaeilge	40	23	29
	Béarla	47	52	65
	Gaeilge + Béarla	9	12	12
Teanga sa mheánscoil	Gaeilge	26	10	17
	Béarla	57	66	81
	Gaeilge + Béarla	13	11	8

Ní raibh aon difríochtaí suntasacha ó bhliain go bliain sna freagraí a sholáthair na grúpaí éagsúla i dtaca le hinscne de ná sna gráid a baineadh amach i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta. Bhí roinnt difríochtaí nach raibh suntasach ann i measc rannpháirtithe sna trí ghrúpa maidir le ceisteanna áirithe. Mar shampla, ní raibh an Ghaeilge ina teanga teaghlaigh ag duine ar bith de rannpháirtithe 2012 ach is amhlaidh a bhí an Ghaeilge ina teanga teaghlaigh ag cúigear d'iarrthóirí 2011 agus ag beirt in 2016. Bíodh sin mar atá, bhí an líon iarrthóirí a raibh difríochtaí den chineál sin eatarthu chomh

beag sin nach raibh aon tionchar aige ar na tástálacha chi-chearnaithe ná ar V-staitistic Cramer.

Léiríodh difríochtaí chomh maith maidir leis an teanga (nó na teangacha) a úsáideadh le haghaidh teagaisc sa bhunscoil. Maidir leis an teagasc sa bhunscoil, feictear go raibh níos mó rannpháirtithe i ngrúpa 2011 a fuair a gcuid oideachais bhunscoile trí mheán na Gaeilge ná mar a bhí i measc rannpháirtithe 2012. Bíodh sin mar atá, bhí figiúr 2012 ag teacht le figiúr 2016.

Má bhreathnaímid ar an teanga (nó na teangacha) a úsáideadh le haghaidh teagaisc sa mheánscoil, feictear go raibh difríocht ann idir grúpa 2011 agus grúpa 2012 ach nach raibh difríocht rómhór ann ó thaobh na staitisticí de. Bhí cóimheas níos fearr idir grúpa 2012 agus grúpa 2016 maidir leis an ghné seo. Is gá cuimhneamh gurbh é an réamhriachtanas ba thábhachtaí a bhí ann go mbeadh grád B1 nó grád B2 bainte amach ag gach rannpháirtí i Scrúdú Gaeilge Ardleibhéil na hArdteistiméireachta.

2.3 Na hionstraimí taighde

Cuireadh le chéile tástálacha teanga saincheaptha caighdeánacha chun inniúlacht ghinearálta agus cumas cumarsáide na rannpháirtithe a thástáil. Bhí trí chuid sa tástáil:

Tástáil Chluastuisceana
Tástáil Scríbhneoireachta
Tástáil Chainte

Ba é príomhaidhm an taighde ná comparáid a dhéanamh idir feidhmíocht na rannpháirtithe a rinne Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta sa bhliain 2011 agus iad siúd a rinne an scrúdú sin sa bhliain 2012 agus arís sa bhliain 2016. Dá bhrí sin, bhí sé tábhachtach go ndéanfadh gach grúpa na tástálacha caighdeánacha céanna sna dálaí céanna.

Cuid thánaisteach den taighde seo ná eolas a bhailiú maidir le cúlra teanga na rannpháirtithe, a ndearcadh i leith na Gaeilge agus fhoghlaim na Gaeilge agus féinmheasúnú ar a gcumas féin sa Ghaeilge. Úsáideadh ceistneoir chun an t-eolas sin a bhailiú agus tá torthaí iomlána an Cheistneora le fáil in Aguisín 10.

Tá eolas cuimsitheach faoi gach gné de na tástálacha ar a raibh an taighde seo bunaithe agus riar na dtástálacha sin le fáil sa chéad Tuarascáil Taighde, féach lgh 18–25.

3. Iontaofacht agus príomhthorthaí an taighde

3.1 Iontaofacht na míreanna

Is cuid riachtanach de thionscadal taighde ar bith a chinntiú go bhfuil ardchaighdeán staitistiúil sna sonraí a bhailítear. Caithfidh iontaofacht na n-ionstraimí bailithe sonraí a mheas chun a léiriú go gcuirfeadh na hionstraimí sin torthaí comhleanúnacha iontaofa ar fáil fiú dá mbeadh ceisteanna comhchosúla le cur in áit na gceisteanna a úsáideadh sa tionscadal. Is é príomhaidhm na hanailíse ar chaighdeán na sonraí, mar sin, ná a dheimhniú gur féidir tátal a bhaint as torthaí na gceisteanna taighde a bhí mar bhunús leis an tionscadal seo.

Tá cur síos cuimsitheach le fáil sa chéad Tuarascáil Taighde (féach, lgh 64–68) ar an anailís a rinneadh chun caighdeán na sonraí maidir leis an tionscadal taighde seo a mheas.

Léiríonn na sonraí a bailíodh don taighde in 2011 agus 2012, nach raibh ach dhá mhír as ocht mír is ochtó mí-oiriúnach. Is iad na míreanna a bhí ann ná míreanna 68 (*cás*) agus 69 (*briste*) sa chéad tasc sa Chaint. Fágadh an dá mhír mhí-oiriúnacha sin ar lár sa taighde. Tá ráta maith oiriúnachta ag na míreanna eile, rud a chuireann le hiontaofacht fhoriomlán an scrúdaithe. Maidir le taighde 2016, fágadh roinnt míreanna eile ar lár sa Chaint 72 (*pian*) agus 73 (*chuala*) mar nach ndearna siad idirdhealú maith idir na hiarrthóirí.

3.2 Iontaofacht na rátálaithe

Tá tábhacht faoi leith i dtaighde den chineál seo ag baint le fianaise staitistiúil a chur ar fáil agus meastachán a thabhairt ar cé chomh comhleanúnach is a bhí na rátálaithe maidir le feidhmíocht na n-iarrthóirí a mheas. Tá sé barrthábhachtach go mbeadh marcanna gach rátálaí ina léiriú cruinn ar chumas na n-iarrthóirí agus ní ina léiriú ar aon chúinsí eile. Tá cuntas sa chéad Tuarascáil Taighde (lgh 68–70) ar an phróiseas anailíse a bhí in úsáid chun an iontaofacht sin a chinntiú.

Léirigh an anailís a rinneadh i ngach cuid den taighde go raibh ard-iontaofacht ann idir na rátálaithe i gcás na míreanna sin a bhí le marcáil go suibiachtúil sa Tástáil Chainte agus sa Tástáil Scríbhneoireachta. Tugann torthaí na hanailíse a rinneadh in 2016 le fios go raibh an ráta iontaofachta ard. Figiúr de .916 a bhí ann don Tástáil Chainte agus .914 don Tástáil Scríbhneoireachta (Cronbach's Alpha). Meastar comhéifeacht iontaofachta .70 nó uimhir éigin os a chionn sin a bheith inghlactha i dtionscadail taighde de ghnáth.

3.3 Príomhthorthaí an taighde

Ba iad seo a leanas príomhcheisteanna an taighde:

- An bhfuil aon difríocht ann idir inniúlacht ghinearálta (cumasc den chluastuiscint, den scríbhneoireacht agus den labhairt) na rannpháirtithe a tástáladh in 2011, in 2012 agus in 2016?
- An bhfuil aon difríocht ann idir inniúlacht na rannpháirtithe a tástáladh in 2011, in 2012 agus in 2016 i ngach ceann de na scileanna seo a leanas: cluastuiscint, scríbhneoireacht agus labhairt?

A: *An próiseas anailíse*

Úsáideadh anailís Rasch (Winsteps 3.74.0) chun ceithre scála éagsúla, mar aon le meastacháin ar chumas na n-iarrthóirí, a chur ar fáil i gcomhair gach cuid de thástálacha 2011, 2012 agus 2016:

- A. An Tástáil Iomlán
- B. An Tástáil Chluastuisceana
- C. An Tástáil Scríbhneoireachta
- D. An Tástáil Chainte

San anailís a rinneadh ar gach ceann díobh seo, fágadh ar lár roinnt freagraí a tugadh ar mhíreanna áirithe, nó freagraí a thug iarrthóirí áirithe, dá mba rud é gur léirigh na meastacháin deacrachta nár mhíreanna oiriúnacha iad nó go raibh siad lag ó thaobh comhghaolmhaireacht dhéshraithach de. Mar sin de, fágadh ar lár míreanna nár measadh a bheith úsáideach i dtaca le ceisteanna an taighde de. Is gnáthnós é míreanna a fhágáil ar lár ar an dóigh sin nuair a bhíonn sonraí á gcur in oiriúint don tsamhail.

B: *Torthaí*

I dTábla 3.1 tugtar achoimre ar na meánchumais agus ar na dialltaí caighdeánacha.

Tábla 3.1: Meánchumais agus dialltaí caighdeánacha (SD) 2011, 2012 agus 2016

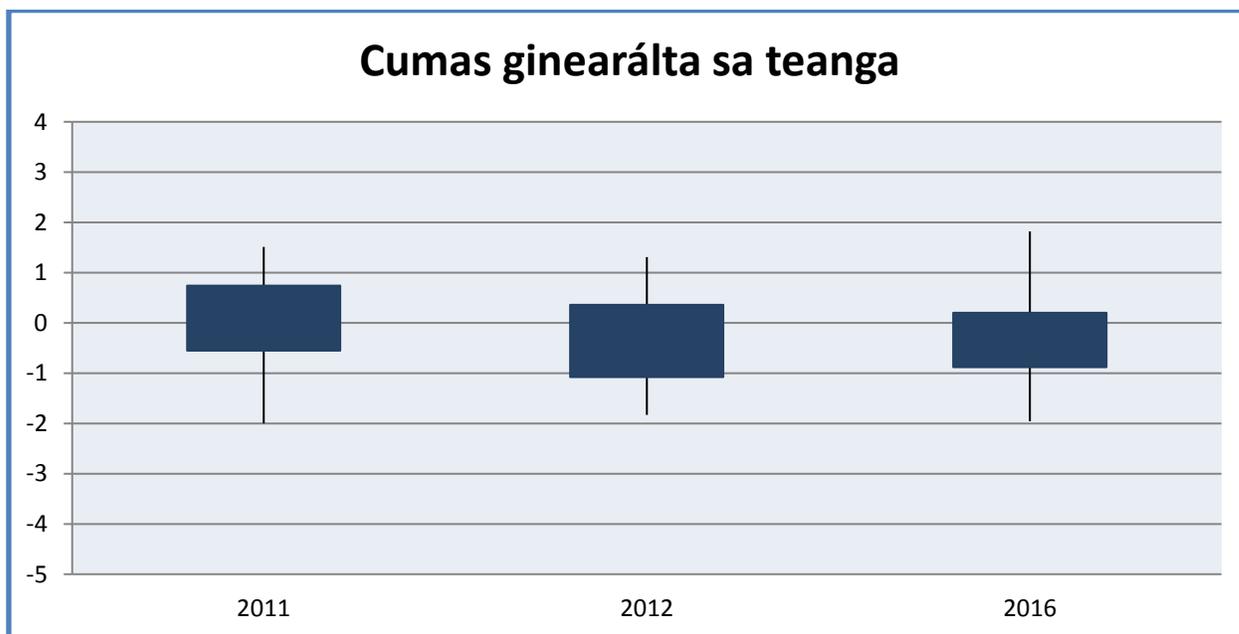
Bliain	2011	2011	2011	2011	2012	2012	2012	2012	2016	2016	2016	2016
	Iomlán	Cluas.	Scríbh.	Caint	Iomlán	Cluas.	Scríbh.	Caint	Iomlán	Cluas.	Scríbh.	Caint
Meánchumas	0.02	0.19	-0.19	-0.01	-0.35	-0.34	-0.64	-0.21	-0.23	-0.25	-0.54	0.24
Diall caighdeánach	0.72	1.03	0.87	0.79	0.71	1.15	0.86	0.79	0.65	1.07	0.77	0.73

Mar is léir thíos i bhfigiúir 4.7–1 go dtí Fíor 4.7–4 léirigh iarrthóirí 2011 cumas níos airde sa Tástáil Iomlán, idir Chluastuiscint, Scríbhneoireacht agus Labhairt ná mar a léirigh iarrthóirí 2012. Is beag difear a léirigh an anailís idir iarrthóirí 2016 agus iarrthóirí 2012.

3.4 An Tástáil Iomlán: cumas ginearálta

Léiríonn Fíor 1.1 thíos go raibh mic léinn 2011 rud beag níos cumasaí ná mic léinn 2012 agus gur beag difear a léiríodh idir mic léinn 2012 agus mic léinn 2016.

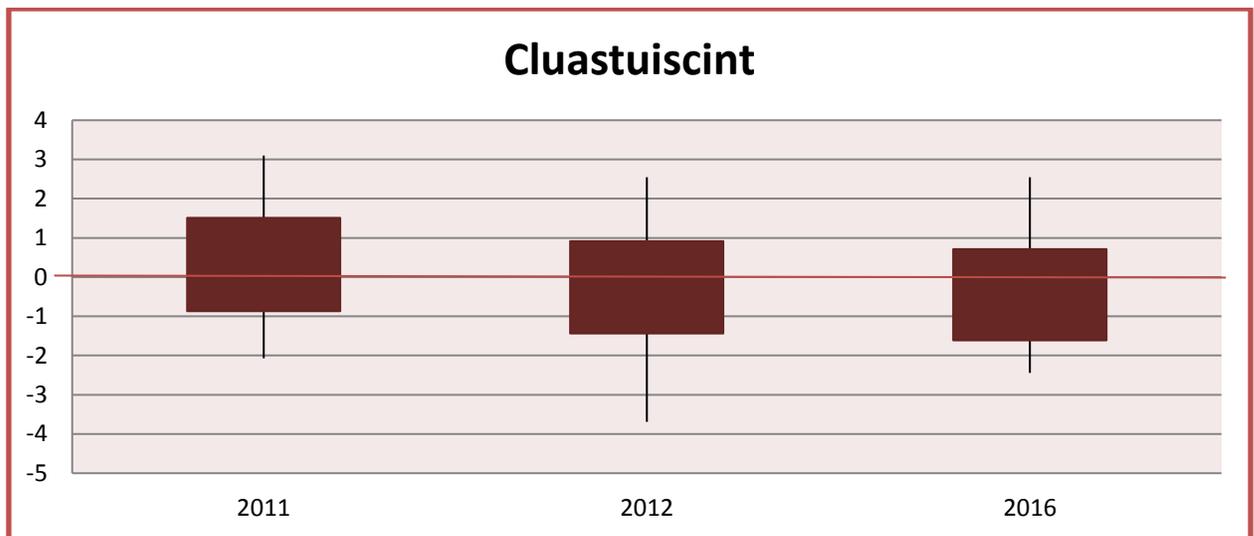
Fíor 1.1: Dáileadh cumais sa Tástáil Iomlán, 2011 v 2012 v 2016

3.5 An cumas sa Tástáil Chluastuisceana

Léiríonn Fíor 1.2 go raibh mic léinn 2011 rud beag níos cumasaí ná mic léinn 2012 agus gur beag difear a léiríodh idir mic léinn 2012 agus mic léinn 2016.

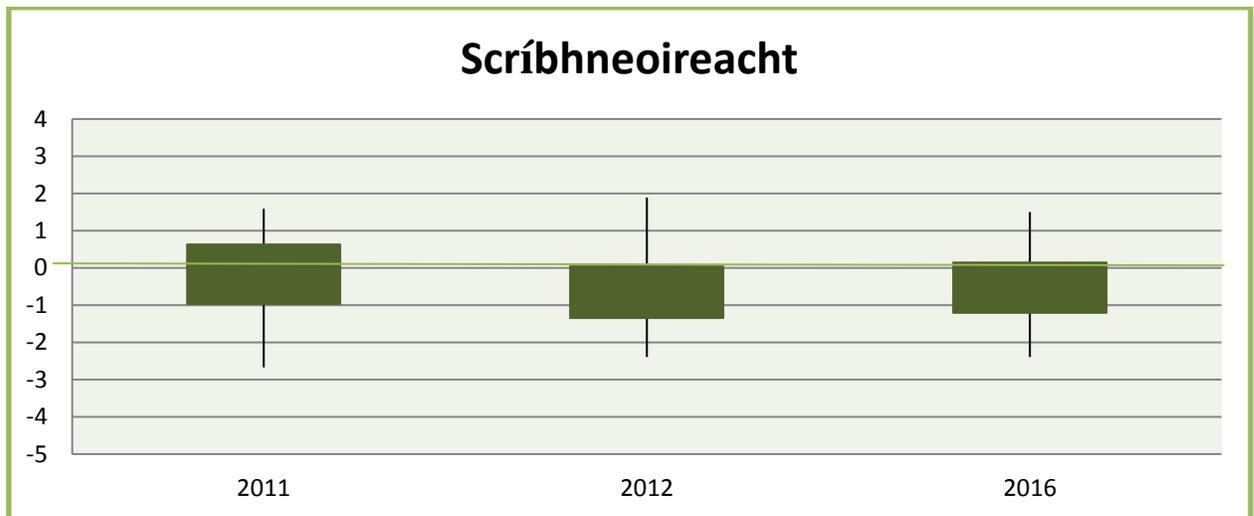
Fíor 1.2: Dáileadh cumais sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

3.6 An cumas sa Tástáil Scríbhneoireachta

Léiríonn Fíor 1.3 go raibh mic léinn 2011 rud beag níos cumasaí ná mic léinn 2012 agus gur beag difear a léiríodh idir mic léinn 2012 agus mic léinn 2016.

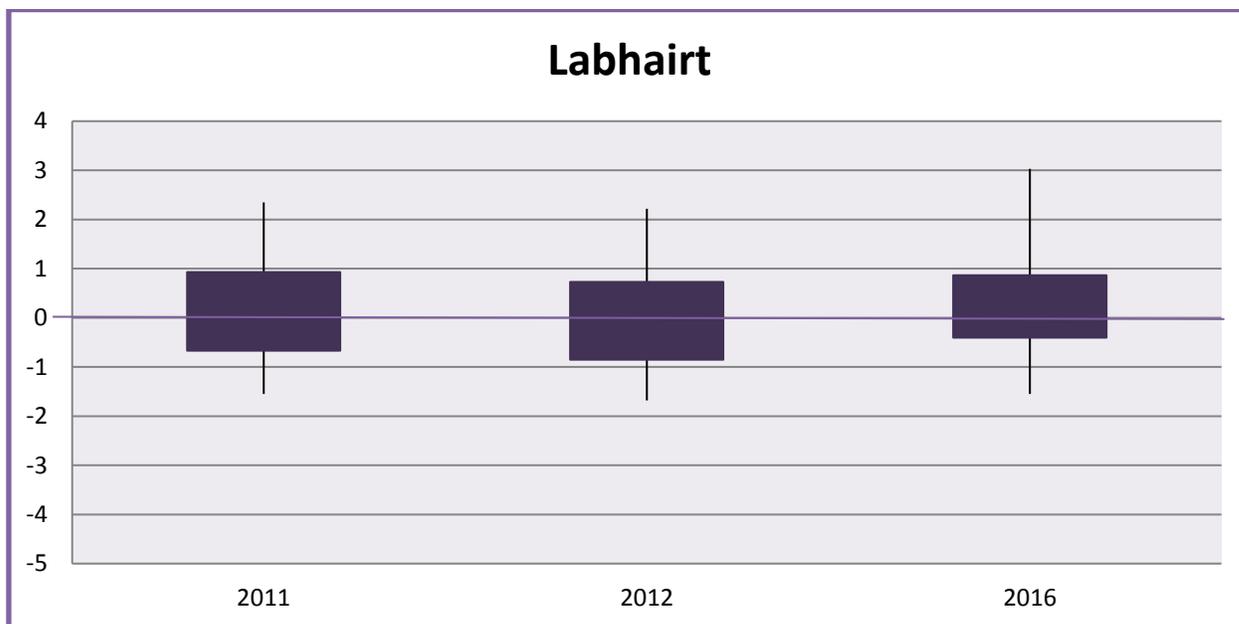
Fíor 1.3: Dáileadh cumais sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

3.7 An cumas sa Tástáil Chainte

Léiríonn Fíor 1.4 nach raibh aon difríocht shuntasach ann idir na grúpaí ó bhliain go chéile.

Fíor 1.4: Dáileadh cumais sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

3.8 Achoimre ar príomhthorthaí an taighde

Is iad príomhthorthaí an taighde seo ná:

- Ní raibh cohórt 2012 chomh cumasach céanna le cohórt 2011 sa Tástáil Iomlán, sa Tástáil Chluastuisceana ná sa Tástáil Scríbhneoireachta;
- Níor léirigh an anailís difríocht shuntasach ar bith idir cohórt 2011 agus 2012 i dtaca leis an Tástáil Chainte;
- Ní raibh aon difríocht shuntasach ann idir cohórt 2016 agus 2012 maidir le ceann ar bith de na ceisteanna taighde. Níor tháinig aon fheabhas nó aon lagú ar chumas na rannpháirtithe.

Go hachomair, léiríonn an taighde gur tháinig meath beag ar chumas na n-iarrthóirí sna scileanna ar fad (seachas sa Tástáil Chainte) an chéad bhliain ar cuireadh na hathruithe i bhfeidhm ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta. Tar éis ceithre bliana den chóras nua a bheith i bhfeidhm, níl aon fheabhas ná aon mheath tagtha ar chumas Gaeilge na n-iarrthóirí sa taighde seo.

Ag cuimhneamh ar na hathruithe a rinneadh ar dháileadh na marcanna i Scrúdú Gaeilge Ardleibhéil na hArdteistiméireachta (féach Tábla 1.1), is díol spéise na difríochtaí idir

cumas ghrúpa 2011 agus cumas ghrúpa 2012 mar a léirítear sa taighde seo iad. Is díol spéise chomh maith nár léiríodh aon fheabhas ná aon mheath suntasach ar chumas na n-iarrthóirí a thug faoin taighde in 2016. Nuair a d'fhógair an tAire Oideachais agus Eolaíochta na hathruithe ar dháileadh na marcanna, chuir sí an-bhéim ar an mhéadú ar líon na marcanna a bhí ag dul don Scrúdú Cainte agus dúirt go ndearnadh sin díreach toisc gur mhian leis an Roinn caighdeán na Gaeilge labhartha a fheabhsú. I ndiaidh ardú substainteach ar na marcanna atá ag dul don Scrúdú Cainte, agus i ndiaidh gur tugadh isteach tasc nua (an cur síos ar shraith pictiúr), bheifí ag súil leis go mbeadh tuilleadh gníomhaíochtaí cumarsáideacha ar siúl sa seomra ranga agus go dtiocfadh feabhas dá réir sin ar chumas na ndaltaí cumarsáid a dhéanamh i nGaeilge. Ach léiríonn an anailís ar thorthaí an Scrúdaithe Cainte nach raibh aon difríocht ann idir cumas ghrúpa 2011, cumas ghrúpa 2012 agus cumas ghrúpa 2016.

Faoi mar a chonaiceamar thuas, tá laghdú os cionn 6% tagtha ar an chéatadán marcanna a bhí ag dul don Chluastuisceant i Scrúdú na hArdteistiméireachta (féach Tábla 1.1). Mar sin féin, bheifeá ag súil, i gcomhthéacs an ardaithe ar mharcanna don chaint, go gcuirfí tuilleadh béime sa seomra ranga ar scileanna cluastuisceana chomh maith le tuilleadh béime a chur ar chumas cainte. Is é a léiríonn torthaí an taighde seo gur tháinig lagú beag ar chumas na n-iarrthóirí an Ghaeilge labhartha a thuiscint in 2012 agus go raibh an cumas mar an gcéanna in 2012 agus in 2016. Tugadh a leithéid de lagú faoi deara ar scileanna cluastuisceana i measc daltaí a rinne an Scrúdú Gaeilge Ardleibhéil sa bhliain 2012. Is mar seo a cuireadh síos air in *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (Gaeilge, 2012):

*Bhí na torthaí ar an Triail Chluastuisceana níos ísle i mbliana ná blianta eile.
Bhí a lán iarrthóirí ann a ghnóthaigh idir 3 mharc agus 16 mharc as 60 marc...
Mheas na scrúdaitheoirí nár caitheadh dóthain ama ar an Triail
Chluastuisceana sa rang toisc níos lú marcanna a bheith ag gabháil léi agus
níos lú ama a bheith ar fáil di sa scrúdú, agus go raibh a thoradh sin le
haithint ar an bhfreagairt. (:27)*

I dtaca leis an Scríbhneoireacht de, bhí grúpa 2011 rud beag níos cumasaí ná grúpa 2012 ach ní raibh aon fheabhas ná aon mheath le brath ar ghrúpa 2016. Seans go mbeifí ag súil leis an toradh sin, ó tharla go bhfuil béim bhreise anois ar scileanna cainte a fhorbairt. Bíodh sin mar atá, cúis imní is ea na deacrachtaí a bhíonn ag na hiarrthóirí is láidre, fiú amháin, le cuid de na struchtúir ghramadaí is bunúsaí sa Ghaeilge a úsáid.

3.9 Teorainneacha an taighde

Ba inmhianaithe an rud é líon rannpháirtithe níos airde a bheith páirteach sa taighde seo. Bheadh tátal breise le baint as an taighde dá mbeadh líon comhionann rannpháirtithe ann ó gach ceann de na trí chúlra oideachais seo: scoileanna Gaeltachta, Gaelcholáistí agus scoileanna Béarla. Ba chóir do thaighdeoirí amach anseo díriú ar thionchar an tsiollabais/scrúdaithe nua ar ghnóthachtáil agus ar chumas taobh istigh de na trí ghrúpa sin. B'fhiú go mór tabhairt faoi thionscadal taighde eile sna blianta amach romhainn nuair a bheidh an córas nua grád i bhfeidhm chun gur féidir anailís leanúnach a dhéanamh ar chumas mhic léinn Ardleibhéil Gaeilge ar fhágáil na meánscoile dóibh. Maidir leis an Cheistneoir, b'fhearr do thaighdeoirí amach anseo agallaimh duine le duine a dhéanamh leis na rannpháirtithe chun go mbeifí in ann tuairimí a chíoradh agus soiléiriú a lorg. Dá n-úsáidfí an cur chuige sin, is dócha go gcuirfí léargas níos caolchúisí agus eolas níos cuimsithí ar fáil maidir le dearcadh na rannpháirtithe ar an teanga agus ar a dtaithe féin mar fhoghlaimoirí Gaeilge.

4. Mionanailís agus plé ar na torthaí

4.1 Intreoir

Is é aidhm na rannóige seo ná léargas cuimsitheach a thabhairt ar fheidhmíocht na dtrí bhliainghrúpa sna codanna éagsúla den tástáil a rinne siad le haghaidh an taighde seo. Déanfar cioradh chomh maith ar a bhfeidhmíocht i gceisteanna agus i míreanna faoi leith. Chuige sin, beimid ag tarraingt ar fhaisnéis a cuireadh ar fáil de bharr na hanailíse clasaicí a rinneadh ar thorthaí na scrúduithe.

4.2 An Chluastuiscint

Léiríonn Tábla 4.1 thíos na meánscóir a fuair rannpháirtithe sa Tástáil Chluastuisceana in 2011, in 2012 agus in 2016 sna ceisteanna éagsúla sa rannóg sin.

- Feictear gur tháinig laghdú ar an mheánscór don Tástáil Chluastuisceana iomlán sa bhliain 2012 agus go raibh laghdú mar an gcéanna ar na meánscóir sna ceisteanna aonair.
- Is beag difear a bhí idir sna meánscóir do ghrúpa 2016 agus do ghrúpa 2012 de réir an taighde seo.

Bheifí ag súil leis go mbeadh feabhas le feiceáil maidir le scileanna cluastuisceana dá mbeadh breis béime á cur ar fhorbairt scileanna cumarsáide sa seomra ranga de bharr an ardaithe ar mharcanna don Scrúdú Cainte san Ardteistiméireacht. Mar a chonaiceamar i gCaibidil 1, tá an laghdú atá á thuairisciú sa taighde seo ag teacht leis an mhéid a bhí in *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (Gaeilge, 2012), áit ar dúradh go raibh torthaí sa Chluastuiscint níos ísle in 2012 ná mar a bhí i mblianta eile.

Tábla 4.1: Meánscóir sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

An Tástáil Chluastuisceana	Scóir	Meánscóir 2011	Meánscóir 2012	Meánscóir 2016
Ceist 1	6	2.79	2.10	2.09
Ceist 2	5	3.07	2.40	2.60
Ceist 3	9	4.99	4.27	4.40
Ceist 4	6	3.33	2.79	2.80
Iomlán	26	14.18	11.56	11.89

Maidir le líon na bhfreagraí cearta a thug rannpháirtithe sa Tástáil Chluastuisceana feicimid i dTábla 4.2 na torthaí seo a leanas:

- Gur tháinig laghdú meánach de 10% ar líon na bhfreagraí cearta a thug rannpháirtithe in 2012 i gcomparáid le 2011. Ní raibh ach 3 mhír as 26 mír sa Tástáil Chluastuisceana ar tháinig ardú ar líon na rannpháirtithe a d'fhreagair iad i gceart. Ní raibh ach mír amháin acu sin ar tháinig ardú suntasach ar líon na bhfreagraí cearta inti (ó 35% go dtí 56%). Maidir leis na míreanna ar tháinig ísliú ar líon na bhfreagraí cearta iontu, tá 4 mhír ar tháinig ísliú de 20% nó níos mó ar an líon rannpháirtithe a d'fhreagair iad i gceart.
- Ní raibh aon difríochtaí suntasachta idir torthaí 2016 agus torthaí 2012. Bhí an meánscore beagnach mar an gcéanna don dá bhliain cé go raibh guagacht áirithe ag baint le roinnt míreanna.

Tábla 4.2: Cion freagraí cearta sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

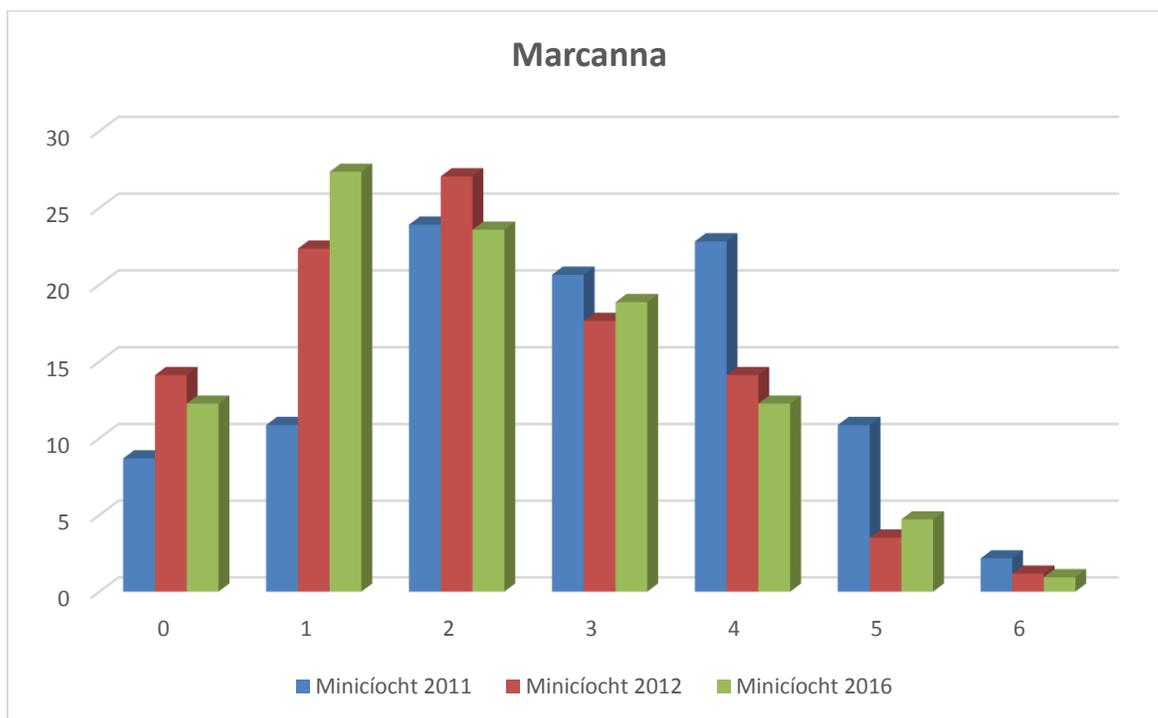
An Tástáil Chluastuisceana	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2012	Cion freagraí cearta 2016
Ceist 1:1	16	04	08
1:2	55	38	37
1:3	37	31	28
1:4	51	38	37
1:5	45	47	38
1:6	75	54	62
Ceist 2:1	20	18	12
2:2	85	79	74
2:3	64	44	51
2:4	68	48	65
2:5	70	52	58
Ceist 3:1	64	61	51
3:2	45	20	33
3:3	71	44	48
3:4	62	42	46
3:5	68	64	73
3:6	35	56	62
3:7	45	44	42
3:8	30	22	13
3:9	79	74	72
Ceist 4:1	55	41	44
4:2	62	55	55
4:3	59	44	45

4:4	68	54	50
4:5	08	09	05
4:6	80	75	82
<i>Meán</i>	<i>55</i>	<i>45</i>	<i>46</i>

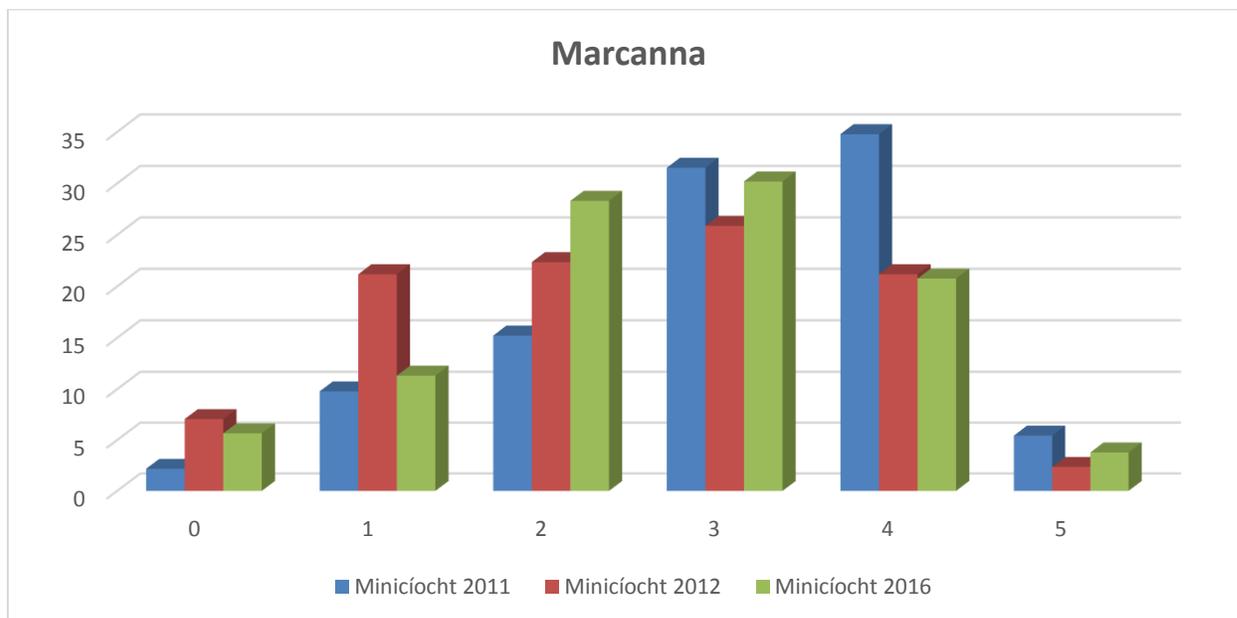
Tá na ceisteanna a bhí sa Tástáil Chluastuisceana le fáil in Aguisín 3.

Tugtar léiriú i bhFíor 4.5 thíos ar an dáileadh a bhí ar na scóir do na ceisteanna sa Tástáil Chluastuisceana. Léiríonn sé gur ghnóthaigh cohórt 2011 marcanna níos airde i ngach ceann de na ceisteanna agus nach raibh difear an-mhór ann idir cohórt 2012 agus cohórt 2016.

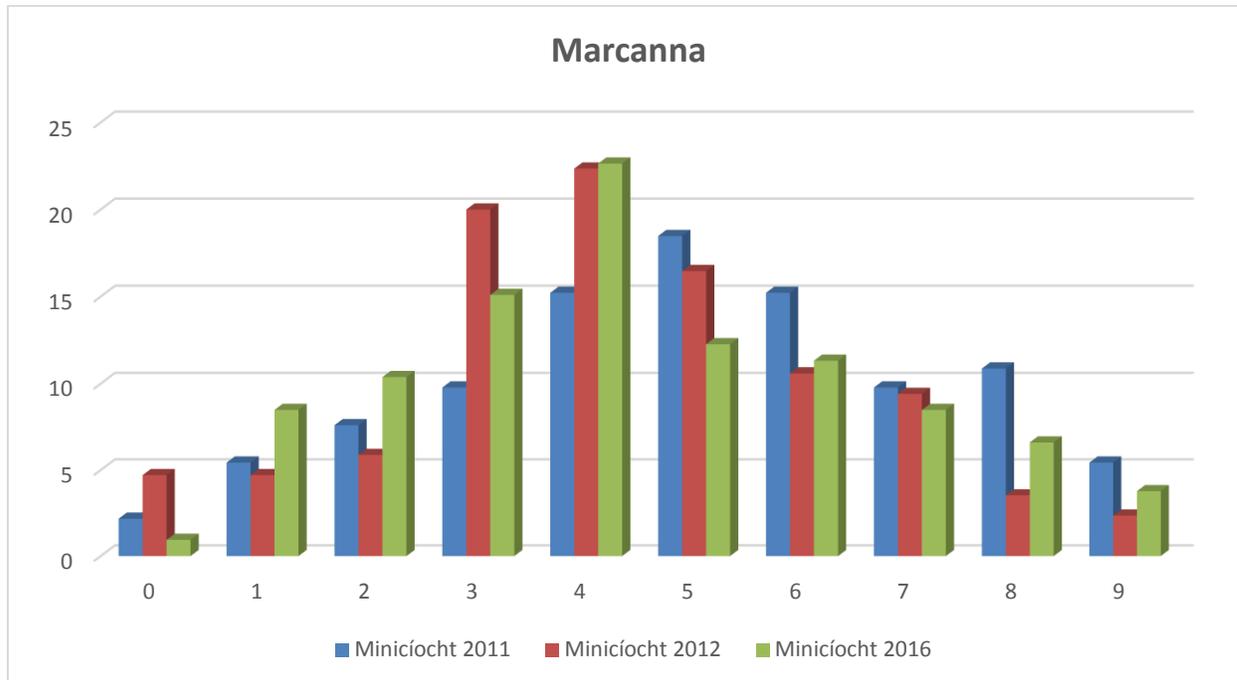
Fíor 4.5: Dáileadh na scór i gCeist 1 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

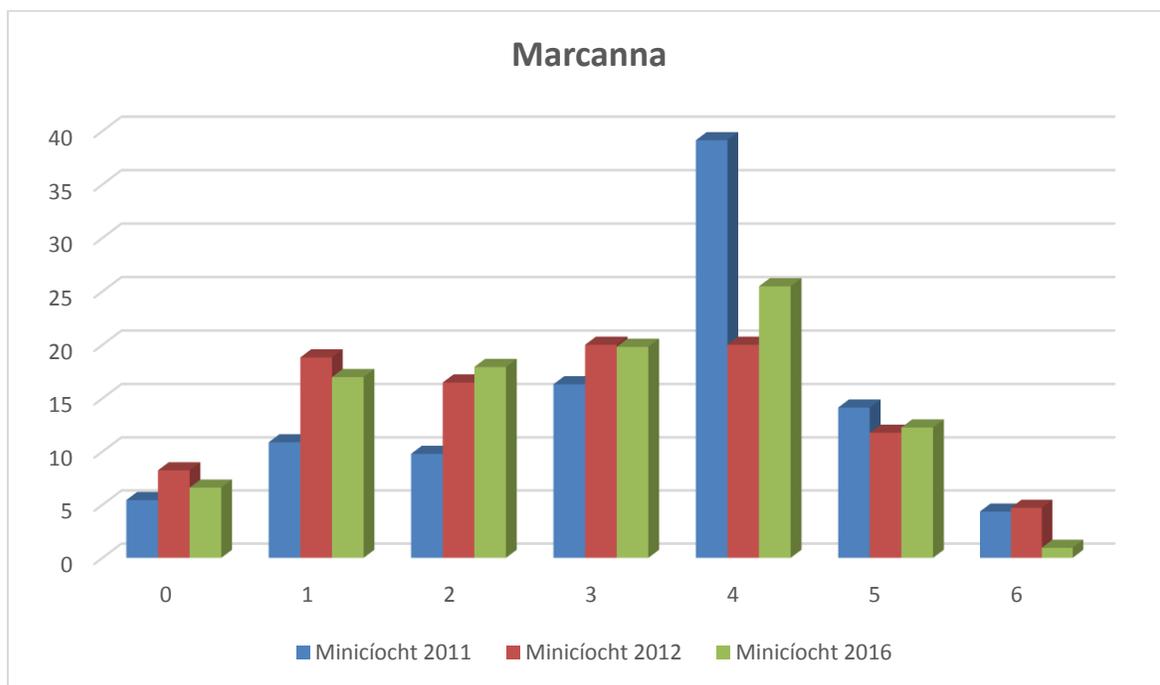
Fíor 4.6: Dáileadh na scór i gCeist 2 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.7: Dáileadh na scór i gCeist 3 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.8: Dáileadh na scór i gCeist 4 sa Tástáil Chluastuisceana, 2011 v 2012 v 2016

Chonacthas go leor de na fadhbanna céanna i bhfreagraí na rannpháirtithe ó bhliain go bliain. Mar shampla:

- Bhí fadhbanna ag rannpháirtithe dul i ngleic le ceisteanna inar cuireadh an t-eolas riachtanach in iúl go hindíreach sa phíosa éisteachta féin. D'éirigh níos fearr leis na rannpháirtithe nuair a bhí foclaíocht na míre an-chóngarach do cibé freagra a bhí á lorg, mar a bhí sa mhír dheireanach ar fad sa Tástáil Chluastuisceana.
- Bhí fadhbanna acu éirim píosa cainte nó comhrá a thabhairt leo agus ba dheacair dóibh dealú idir mionphointí agus príomhphointí.
- Bhí claonadh ag rannpháirtithe gach eolas a bhain leis an cheist, nó le heochairfocal sa cheist, a bhreacadh síos in áit freagra díreach a thabhairt. In amanna, bhí an freagra ceart le fáil sa mhéid a scríobh na rannpháirtithe ach gur cuireadh eolas nár bhain le hábhar ar fáil mar aon leis. Níor tugadh aon mharc sna cásanna sin, mar ní fhéadfaí a bheith cinnte gur tháinig na rannpháirtithe ar an fhreagra cheart i ndáiríre.
- Rinneadh an-iarracht stór focal na dtéacsanna cluastuisceana a bheith oiriúnach do mhic léinn Ardleibhéil. Ní dócha, mar sin, gur easpa stór focal ba chúis le cibé deacrachtaí a bhí acu.

- Go ginearálta, ba léir nach raibh na straitéisí cuí ag na rannpháirtithe le húsáid a bhaint as an chomhthéacs, le buille faoi thuairim a thabhairt ná leanúint orthu ag éisteacht fiú nuair a bhí frása nó píosa ann nár thuig siad.

Ní miste a mheabhrú nár cuireadh litriú ná cruinneas san áireamh agus freagraí sa Tástáil Chluastuisceana á gceartú. Is cinnte go raibh luas cainte sna taifeadtaí a úsáideadh sa taighde seo níos nádúrtha ná mar a bhíonn i Scrúduithe Cluastuisceana na hArdteistiméireachta ach, mar sin féin, ní féidir breithiúnas a thabhairt ar cibé tionchar a bhí ag an ghné áirithe sin ar mharcanna na rannpháirtithe sa taighde seo.

Mar achoimre, is léir go raibh dhá mhórdheacracht ag rannpháirtithe maidir leis an Tástáil Chluastuisceana sa taighde seo. Ar an chéad dul síos, ní i gcónaí a bhí an tuiscint cheart acu ar riachtanais na gceisteanna (mar shampla, cé acu an príomhphointe, éirim an phíosa nó píosa faoi leith eolais a bhí á lorg) agus cén dóigh le déileáil leis na riachtanais éagsúla sin. Ag éirí as sin, bhí easpa feasachta le brath maidir le húsáid straitéisí oiriúnacha a chabhródh leo dul i ngleic le cibé deacrachtaí a tháinig chun cinn agus iad ag éisteacht.

An Chluastuisicint: Féinmheasúnú agus dearcadh na rannpháirtithe

Is spéisiúil breathnú ar an mhéid a thuairiscigh na rannpháirtithe agus iad ag déanamh féinmheasúnú ar a gcumas tuisceana Gaeilge. Sa Cheistneoir, tugadh sé rogha dóibh agus bhí orthu tic a chur le rogha amháin. Léiríonn Tábla 4.3 na príomhfhreagraí a thug rannpháirtithe sa Cheistneoir maidir leis an cheist seo:

- Go raibh ardú ó 38% (2011) go dtí 48% (2012) agus go dtí 49% (2016) ar an líon a dúirt gur féidir leo an chuid is mó de chomhráite/craoltaí a thuiscint.
- Os a choinne sin, is suntasach an difear atá idir líon na rannpháirtithe a dúirt go raibh siad ábalta cainteoirí dúchais a thuiscint (45% in 2011), (28% in 2012) agus íslíú eile go dtí 22% in 2016.

Tábla 4.3: Féinmheasúnú ar chumas na rannpháirtithe an Ghaeilge a thuiscint

	2011	2012	2016
Is féidir liom an chuid is mó de chomhráite/craoltaí a thuiscint	38%	48%	49%
Is féidir liom cainteoirí dúchais a thuiscint	45%	28%	22%

4.3 An Scríbhneoireacht

Léiríonn Tábla 4.4 thíos na meánscóir a fuair rannpháirtithe sa Tástáil Scríbhneoireachta sna trí bliana agus sna ceisteanna éagsúla sna tástálacha sin. Feictear gur ísliú a bhí i gceist in 2012 agus go raibh ardú nach bhfuil suntasach le feiceáil i dtorthaí 2016. Tá na ceisteanna a bhí sa Tástáil Scríbhneoireachta seo le fáil in Aguisín 4.

Tábla 4.4: Meánscóir sa Tástáil Scríbhneoireachta 2011 v 2012 v 2016

An Tástáil Scríbhneoireachta	Scóir	Meánscóir 2011	Meánscóir 2012	Meánscóir 2016
Ceist 1	10	4.64	3.80	4.23
Ceist 2	15	9.44	10.03	9.74
Ceist 3	25	12.29	9.07	9.42
Iomlán	50	26.37	22.90	23.39

Tugann Tábla 4.5 léiriú ar fheidhmíocht na dtrí ghrúpa maidir leis na míreanna éagsúla i gCeist 1 sa Tástáil Scríbhneoireachta. Sa cheist sin, b'éigean do na rannpháirtithe ríomhphost gairid a léamh agus deich bhfocal oiriúnacha a sholáthar. Is féidir na pointí seo a leanas a dhéanamh:

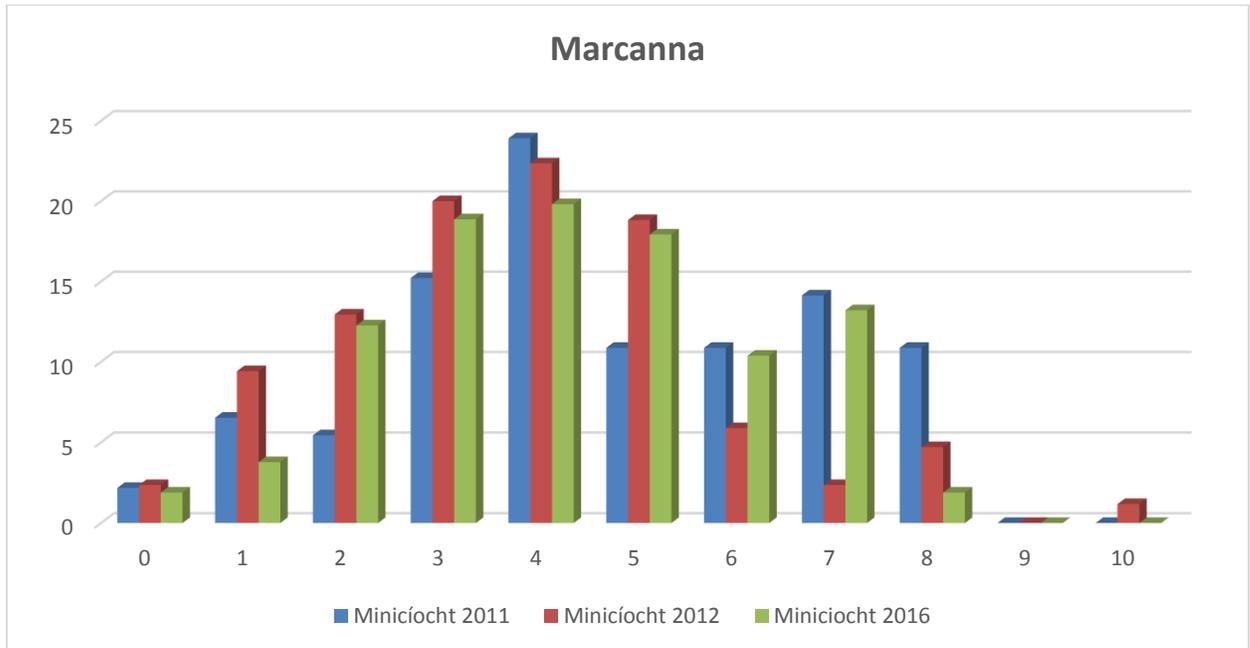
- Ní raibh aon mhórdheacrachtaí ag na grúpaí éagsúla le céimeanna compáirde na haidiachta. Maidir le Mír 1, is é *agallamh* a scríobh formhór na rannpháirtithe sa chéad bhearna, cé gur fhág an tromlach acu an 't' ar lár i ndiaidh an ailt.
- As an dornán iarrthóirí a raibh an clochú tosaigh i gceart acu, bhí an focal féin litrithe mícheart acu, den chuid is mó.
- Fadhbanna le clochlú tosaigh is minice a bhain tuisle as rannpháirtithe, mar shampla, *má faighim, go chuirfidh, go fhuair mé, seans go cuirfeadh mé scairt*.
- Tá sé spéisiúil go raibh feabhas suntasach le feiceáil in 2016 maidir le húsáid an struchtúir '[ar an] gcéad/chéad/ dara/tríú...'. Gach seans go mbaineann sé sin leis an ullmhúchán a dhéantar le daltaí chun go mbeidh ar a gcumas dul ó phictiúr go pictiúr agus iad ag déanamh cur síos ar an tsraith pictiúr i Scrúdú Cainte na hArdteistiméireachta.
- Léiríodh chomh maith deacrachtaí maidir le húsáid na n-aimsirí, go háirithe an aimsir chaite agus an aimsir fháistineach.
- Bhí deacrachtaí móra ann maidir leis an litriú sna ceisteanna ar fad sa Tástáil Scríbhneoireachta, mar shampla *thaithin*, agus *aglamh*.
- Is beag slacht a bhí ar úsáid na sínte fada. Ní léir gur thuig na rannpháirtithe i gcónaí an gaol idir síneadh fada a bheith ar litir agus fuaim an fhocail féin.
- Ba léir chomh maith nach i gcónaí a léigh rannpháirtithe an abairt iomlán, sin nó gur theip orthu brí na habairte a thabhairt leo sula ndearna siad bearna a líonadh.

Tábla 4.5: Cion freagraí cearta i gCeist 1 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Ceist 1	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2012	Cion freagraí cearta 2016
1. [an] t-agallamh/ scrúdú/triail	08	09	13
2. [go] bhfuair	64	62	68
3. [níor] thaitin/réitigh	49	21	35
4. [níos] fearr/teo/deise...	83	68	78
5. [ar an] gcéad/chéad/ dara/tríú...	60	46	74
6. [aon] chíos/ airgead/rud/bhillí...	38	58	36
7. ceannóidh/gheobhaidh (<i>fáistineach de dhíth</i>)	41	35	30
8. [a] thabhairt	68	54	62
9. [má] fhaighim	22	06	03
10. [go] gcuirfidh	32	20	25
Meán	47	38	42

Léiríonn Fíor 4.9 thíos an dáileadh a bhí ar na scóir sna grúpaí éagsúla don cheist seo.

Fíor 4.9: Dáileadh na scór i gCeist 1 sa Tástáil Scríbhneoireachta 2011 v 2012 v 2016

Bhí 15 mharc ar fad ag dul do Cheist 2 sa Tástáil Scríbhneoireachta. Ba é seo an t-aon tasc saorscríbhneoireachta sna tástálacha sin. Bhí ar rannpháirtithe ríomhphost 55–65 focal a scríobh. Ba bheag an difríocht a bhí idir an meánscór in 2011 (9.44) agus an meánscór in 2012 (10.02) agus arís in 2016 (9.74). Is féidir an méid seo a leanas a rá faoi fhreagraí na rannpháirtithe go ginearálta thar na trí bliana:

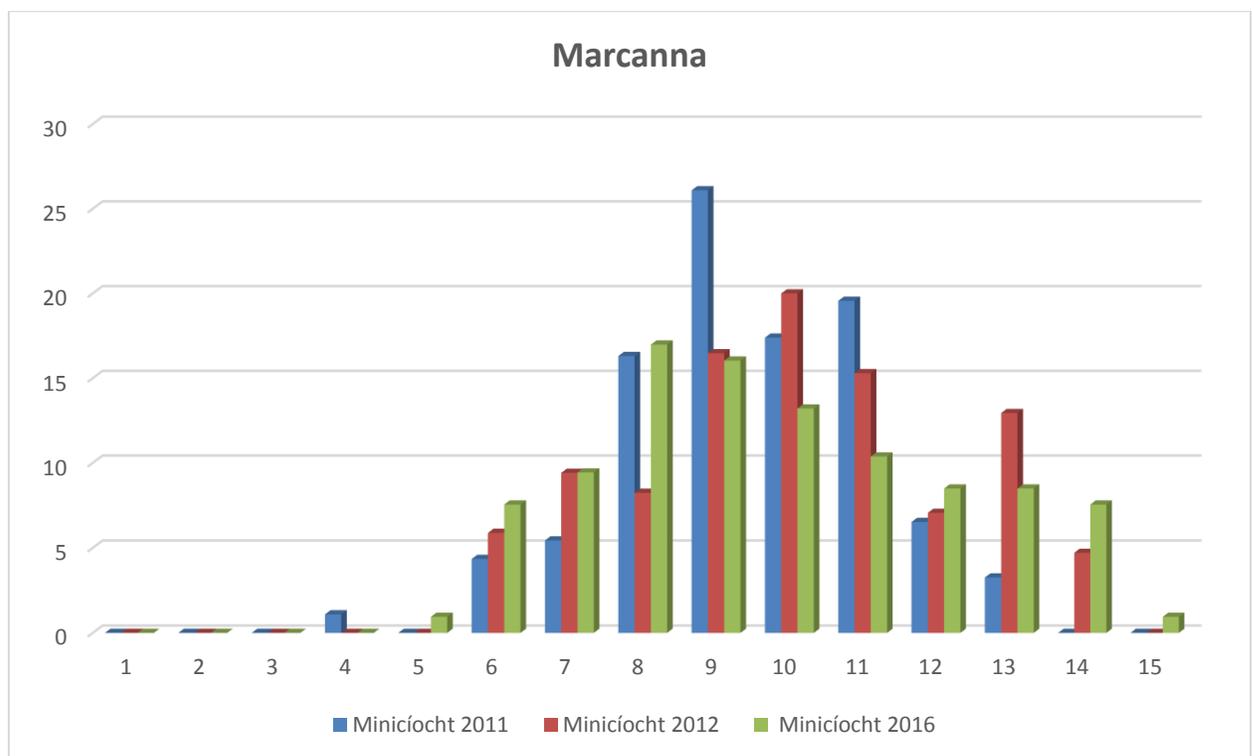
- Bhí na rannpháirtithe breá ábalta na feidhmeanna teanga a láimhseáil (mar shampla, buíochas a chur in iúl, cuireadh a thabhairt, cur síos a dhéanamh agus athrú a mholadh).
- Níor dheacair ciall a bhaint as an mhéid a scríobh siad ná an teachtaireacht a thuiscint. Níl aon amhras ach go raibh na rannpháirtithe sna grúpaí éagsúla in ann cumarsáid scríofa a dhéanamh agus an teachtaireacht chuí a chur in iúl. Bíodh sin mar atá, léiríodh easpa smachta ar bhunstruchtúir na teanga sa cheist seo agus sna ceisteanna scríbhneoireachta ar fad, rud a d'fhéadfadh bac a chur ar na hiarrthóirí cumarsáid chomh héifeachtach céanna a dhéanamh dá mbeadh riachtanais an taisc níos dúshlánaí ó thaobh ábhair agus feidhmeanna teanga de.
- Léiríodh easpa smachta ar bhunstruchtúir na teanga sna ceisteanna scríbhneoireachta ar fad. I measc na ndeacrachtaí is mó a tháinig chun cinn sa

chruinneas, bhí úsáid an struchtúir *ar mhaith leat...?* Is éard a bhí ag na hiarrthóirí ná *ba mhaith leat, an maith leat nó is maith leat*.

- Ní raibh an tuiséal gairmeach a *Pheadair* ach ag na daoine is fearr sna trí ghrúpa agus léiríodh éiginnteacht faoin tuiséal tabharthach: *ar na mballaí*, mar shampla.
- Chruthaigh an forainm réamhfhoclach fadhbanna chomh maith: *ag scríobh duitse* in ionad *chugatsa*.
- Maidir le húsáid na mbriathra, bhí fadhbanna leanúnacha le húsáid *tá* agus *bíonn*.

Tugann Fíor 4.10 léiriú dúinn ar dháileadh na scór i gCeist 2 sa Tástáil Scríbhneoireachta.

Fíor 4.10: Dáileadh na scór i gCeist 2 sa Tástáil Scríbhneoireachta 2011 v 2012 v 2016

Maidir le Ceist 3 sa Tástáil Scríbhneoireachta, feictear torthaí na hanailíse i dTábla 4.6 thíos. Bhí laghdú suntasach ar líon na bhfreagraí cearta ó 2011 go dtí 2012 agus feabhas an-bheag le feiceáil in 2016. Tar éis scagadh a dhéanamh ar iarrachtaí na rannpháirtithe, is féidir an méid seo a leanas a rá.

- Bunstruchtúir a bhí i bhformhór na míreanna gramadaí a ndearnadh tástáil orthu sa cheist seo ach, mar sin féin, bhí deacrachtaí ag rannpháirtithe iad a láimhseáil. Mar

shampla, bhí deacrachtaí móra acu leis an chlaochlú tosaigh i ndiaidh an réamhfhocail ‘ar’. Ba mhinic gur ‘ar cúrsa’ a bhí ag rannpháirtithe.

- Ba mhinic a bhí fadhbanna acu le húsáid na n-aimsirí: *an chuimhin leat, an gcuimhin leat, an chuimhníonn tú Eoin, a gceapeann tú, an mbuail tú.*
- Is í an fhadhb is mó a bhí acu le *caite* ná gur cheap siad gur gá séimhiú a chur air tar éis *seachtain*.
- Ba í an uimhir iolra den ainmfhocal a d’úsáid formhór na rannpháirtithe tar éis *cúpla*.
- D’aithin na rannpháirtithe go bhfuil foirm faoi leith ag an aidiacht ‘deacair’ sa bhreischéim/ sárchéim ach theip orthu an litriú ceart a sholáthar.
- Ba mhinic an séimhiú fágtha ar lár tar éis *mo*.

Tábla 4.6: Cion freagraí cearta i gCeist 3 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

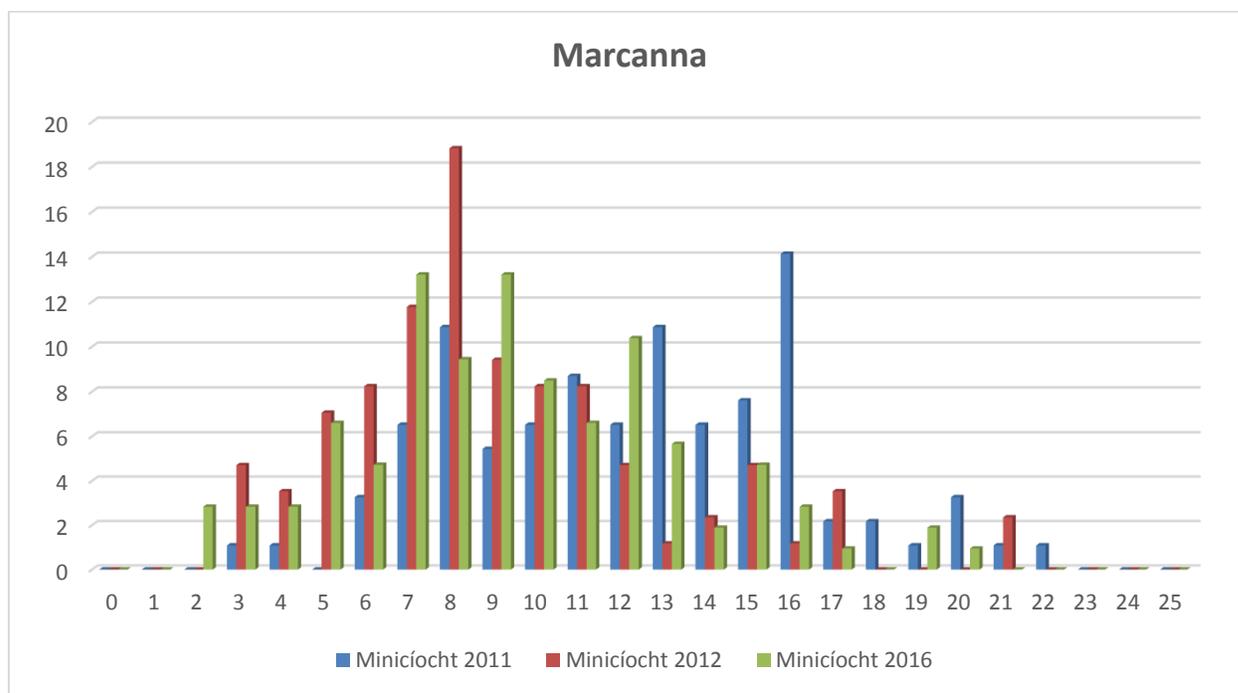
Ceist 3	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2012	Cion freagraí cearta 2016
1	Bhí mé <u>in Albain</u>	29	12	18
	an <u>tseachtain</u>	38	41	30
	seo <u>caite</u>	59	58	51
	Agus cheannaigh mé cúpla/roinnt <u>leabhar</u> nua	23	22	26
	Tá mé ag baint an-taitneamh <u>astu/Taitníonn</u> siad go mór <u>liom</u> /Tá mé an-tógtha <u>leo/Is breá liom iad</u>	55	35	37
2	<u>An cuimhin leat</u> Eoin/an bhfuil cuimhne <u>agat ar Eoin</u>	53	41	49
	<u>(Is) as Baile Átha Cliath é/dó</u>	57	54	56
	agus <u>d’fhreastail sé/rinne sé freastal</u>	68	71	65
	<u>ar</u> an <u>gc(h)úrsa</u> Gaeilge	39	22	27
	<u>i nGaillimh/sa Gaillimh</u>	85	61	65
3	<u>Ar chas tú (ar)/bhuail tú le</u>	67	48	60
	mo <u>dheirfiúr</u> Máire	64	31	50
	Tá sí <u>ina cónaí</u> /tá <u>cónaí</u> uirthi/ <u>Cónaíonn</u> sí	47	13	18
	<u>le</u>	33	16	09
	trí <u>bliana</u> anois	24	21	31
4	<u>An gceapann/measann/ síleann/An dóigh leat</u>	63	55	46
	go <u>mbeidh</u> an <u>cúrsa</u> seo	58	36	41
	níos <u>deacra</u>	32	26	25

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta: Anailís ar a dTionchar

	an bhliain seo chugainn/an chéad bhliain eile	39	46	44
	Ní cheapaim/Ní dóigh liom/Ní mheasaim/Ní bheidh	59	47	31
5	Dúirt Seán gur chuir/sheol	57	52	52
	sé na haistí	53	34	44
	Fraincise	53	14	10
	chugam	18	06	10
	níor tháinig siad go fóill/ach ní bhfuair/níl siad faighte	57	44	45
Meán		49	36	38

Tugann Fíor 4.11 léiriú ar dháileadh na scór do Cheist 3 sa Tástáil Scríbhneoireachta.

Fíor 4.11: Dáileadh na scór i gCeist 3 sa Tástáil Scríbhneoireachta, 2011 v 2012 v 2016

Is dócha gurb é an rud ba shuntasáí faoi thorthaí an Scrúdaithe Scríbhneoireachta i ngach céim den taighde seo ná an easpa leanúnachais maidir le cur i bhfeidhm na mbunrialacha gramadaí. Bhí sé coitianta go leor, mar shampla, go scríobhfadh an duine céanna *mo seomra* i gCeist 2 agus *mo dheirfiúr* i gCeist 3 nó go mbeadh *sílim go mbeidh mé* agus *sílim go bheidh mé* in úsáid ar an leathanach céanna ag an aon iarrthóir amháin.

I bhfianaise an easpa leanúnachais sin, is léir go bhfuil géarghá le feasacht teanga foghlaimeoirí a fhorbairt le go mbeidh tuiscint níos fearr acu ar fheidhm na rialacha gramadaí. Teastaíonn treoir le go mbeidh siad in ann a gcuid píosaí scríbhneoireachta a réamhphleanáil agus a athbhreithniú. Ar ndóigh, glactar leis anois nach ionann rialacha gramadaí a theagasc agus talamh slán a dhéanamh de go sealbhóidh foghlaimeoirí na struchtúir sin nó go mbeidh siad in ann iad a úsáid i gceart as sin amach. Tuigimid ar fad go bhfuil na botúin a dhéanann foghlaimeoirí ina gcuid nádúrtha den phróiseas foghlama teanga.

Le blianta beaga anuas, táthar ag cur an-bhéim ar an fheasacht teanga agus ar na próisis foghlama agus tugtar aitheantas do na forbairtí seo in *Siollabas Gaeilge na Ardteistiméireachta, Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal* (:3). Ach is léir go bhfuil obair le déanamh go fóill maidir le tacaíochtaí breise oiliúna a chur ar fáil do mhúinteoirí chun go mbeidh siad lánmhúinéach maidir le cur chun cinn na feasachta teanga sa seomra ranga.

Maidir leis an cheapadóireacht i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta, aithnítear cuid de na fadhbanna céanna in *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (Gaeilge, 2012):

Bhí an-éagsúlacht caighdeán sa fhreagairt i gcás na ceapadóireachta, idir fhreagraí breátha cuimsitheacha ina raibh Gaeilge shaibhir chruinn agus fhreagraí laga a bhí gann ar aon iarracht le hábhar an teidil a ionramháil, gan iontu ach stór focal teoranta agus gramadach mhíchruinn. Céatadán maith de na hiarrthóirí ar éirigh leo marcanna maithe a bhaint amach, bhí an chosúlacht ar a gcuid freagraí go raibh cuid den ábhar réamhullmhaithe acu...

.... Luaigh na scrúdaitheoirí caighdeán lag Gaeilge a bheith ag cuid mhaith de na hiarrthóirí, easpa cumais i láimhseáil bhunstruchtúir na teanga, easpa eolais ar aimsirí na mbriathra agus ar cheartúsáid na copaille. Ba mhinic a bhí difear mór le sonrú idir caighdeán na Gaeilge sa cheapadóireacht agus caighdeán na Gaeilge i gcodanna eile de script an iarrthóra chéanna. (2012: 28)

An Scríbhneoireacht: Féinmheasúnú agus dearcadh na rannpháirtithe

Breathnóimid anois ar an mhéid a léirigh na rannpháirtithe agus iad ag déanamh féinmheasúnú ar a gcumas scríofa sa Ghaeilge (féach Aguisín 10 chun tuilleadh eolais a fháil). Sa Cheistneoir, tugadh sé rogha dóibh agus bhí orthu tic a chur le rogha amháin. Tugann Tábla 4.7 thíos léiriú ar phríomhfhreagraí na rannpháirtithe. Cheap 43% in 2011, 49% in 2012 agus 54% in 2016 go raibh siad ábalta an Ghaeilge a scríobh go cuibheasach maith. Dúirt 39% in 2011, 33% in 2012 agus 32% in 2016 go raibh siad sách maith ag scríobh na teanga. Tá sé spéisiúil go bhfuil laghdú leanúnach ag teacht ar an líon

rannpháirtithe a deir go bhfuil a gcuid Gaeilge scríofa inchurtha lena gcuid Béarla scríofa, nó níos fearr ná é - 11% de ghrúpa 2011, 7% de ghrúpa 2012 agus 3% de ghrúpa 2016.

Tábla 4.7: Féinmheasúnú ar chumas na rannpháirtithe an Ghaeilge a scríobh

	2011	2012	2016
Is féidir liom í a scríobh cuibheasach maith	43%	49%	54%
Is féidir liom í a scríobh sách maith	39%	33%	32%
Is féidir liom í a scríobh chomh maith le nó níos fearr ná an Béarla	11%	7%	3%

I measc na ráiteas eile a cuireadh i láthair na rannpháirtithe sa Cheistneoir bhí, ‘Tá an iomarca béime ar scileanna scríofa Gaeilge a fhorbairt sa seomra ranga’.

Is díol spéise é an líon ard rannpháirtithe a d’aontaigh nó a d’aontaigh go láidir leis an ráiteas sin: 49% in 2011, 60% in 2012 agus 55% in 2016. Tá sé spéisiúil go bhfuil an dearcadh sin ag céatadán chomh hard sin de rannpháirtithe in ainneoin na n-athruithe a rinneadh ar Shiollabas agus ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta *díreach* le tuilleadh béime a chur ar an teanga labhartha. Spreagann sé an cheist: an bhfuil cleachtais mhúinteoireachta ag coinneáil bord ar bord leis na hathruithe sin nó an é go mbíonn dearcadh diúltach ag daltaí faoi theagasc na scríbhneoireachta agus na gramadaí go ginearálta?

4.4 An Chaint (Ceist 1 agus Ceist 2)

Tugann Tábla 4.8 léiriú dúinn ar na meánscóir a fuair rannpháirtithe in 2011, 2012 agus 2016 sa Tástáil Chainte agus sna ceisteanna éagsúla sna tástálacha sin. Tá na tascanna a bhí sa Tástáil Chainte le fáil in Aguisín 5. Feictear gur beag athrú atá tagtha ar na scóir in 2012 agus in 2016. Tá sé spéisiúil go bhfuil titim bheag leanúnach ar an mheánscór do Cheist 2B, tasc ina mbíonn ar na rannpháirtithe ceisteanna bunúsacha a chumadh. I gcomhthéacs na béime nua ar an chumarsáid labhartha i Siollabas agus i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta, bheifí ag súil leis go mbeadh feabhas le feiceáil sna scóir a bhain rannpháirtithe 2012 agus 2016 amach sna tástálacha a rinne ar an chaint don taighde seo

Tábla 4.8: Meánscóir sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

An Tástáil Chainte	Scóir	Meánscóir 2011	Meánscóir 2012	Meánscóir 2016
Ceist 1	12	7.75	6.97	7.85
Ceist 2A	12	4.57	3.95	4.78
Ceist 2B	6	2.30	2.22	2.14
Ceist 3	11	7.64	7.72	7.46
Ceist 4	11	7.67	7.68	7.61
<i>lomlán</i>	<i>52</i>	<i>29.93</i>	<i>28.54</i>	<i>29.84</i>

Má bhreathnaímid ar na sonraí i dTábla 4.9 thíos, feictear gur tháinig laghdú meánach de 9% ar líon na bhfreagraí cearta i gCeist 1 agus go raibh figiúr 2016 díreach mar an gcéanna le figiúr 2012. Léirigh torthaí 2016 go raibh ísliú ar líon na bhfreagraí cearta ó 2012 (5 mhír ar fad) agus méadú ar chuid eile (3 mhír ar fad). Ina dhiaidh sin is uile, ní athruithe suntasacha a bhí i gceist.

Ní raibh ach mír amháin ann a raibh feabhas beag inti in 2012, is é sin an fhuaim [x]. Níor éirigh go rómhaith le formhór na rannpháirtithe an fhuaim a rá mar is ceart sa mhír áirithe seo, ach ba léir i gcodanna eile den Tástáil Chainte go raibh an fhuaim acu i gceart. Ó tharla an fhuaim chéanna a bheith ceart i gceisteanna áirithe agus mícheart i gceisteanna eile, is cosúil go bhfuil easpa feasachta le brath maidir le córas fuaimeanna na Gaeilge chomh maith leis an chóras gramadaí. Ní fuaimeanna aonair amháin atá i gceist; thug na taighdeoirí faoi deara gur deacra fós do na rannpháirtithe déileáil le béim, rithim agus tuin chainte na Gaeilge. B'fhiú go mór filleadh ar na hábhair sin i dtaighde ar bith a dhéanfar amach anseo.

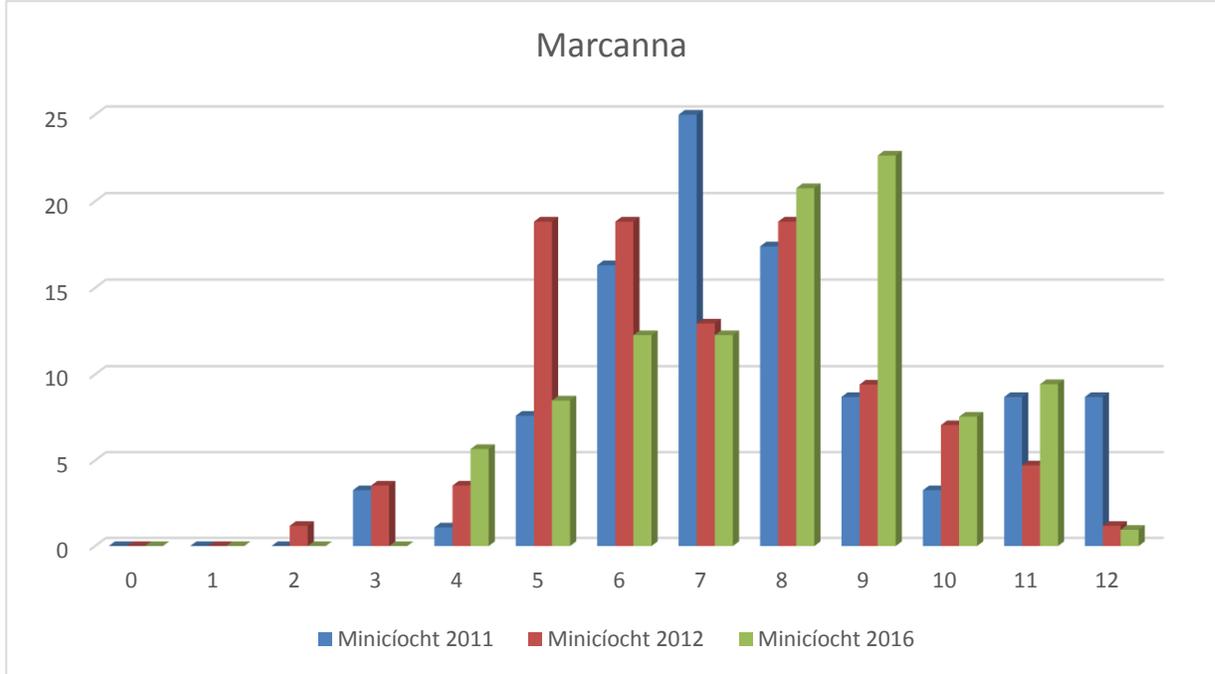
Tábla 4.9: Cion freagraí cearta i gCeist 1 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Ceist 1: <u>Foghraíocht</u>	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2012	Cion freagraí cearta 2016
1. Conall	79	60	72
2. amach	39	46	35
3. an tSeanchill	34	32	26
4. shroich	79	60	67
5. chosa	70	68	64
8. bhríste	85	71	69
9. Sheas	27	14	22
12. fhuar	66	66	63
Meán	60	52	52

Fágadh roinnt míreanna ar lár san anailís deiridh Rasch de bharr gur léiríodh nach ndearna siad idirdhealú ceart idir na hiarrthóirí.

Léiríonn Fíor 4.12 thíos dáileadh na scóir i gCeist 1 sa Tástáil Chainte.

Fíor 4.12: Dáileadh an scóir i gCeist 1 sa Tástáil Chainte 2011 v 2012 v 2016

Fágadh roinnt míreanna ar lár san anailís deiridh Rasch de bharr gur léiríodh nach ndearna siad idirdhealú ceart idir na hiarrthóirí.

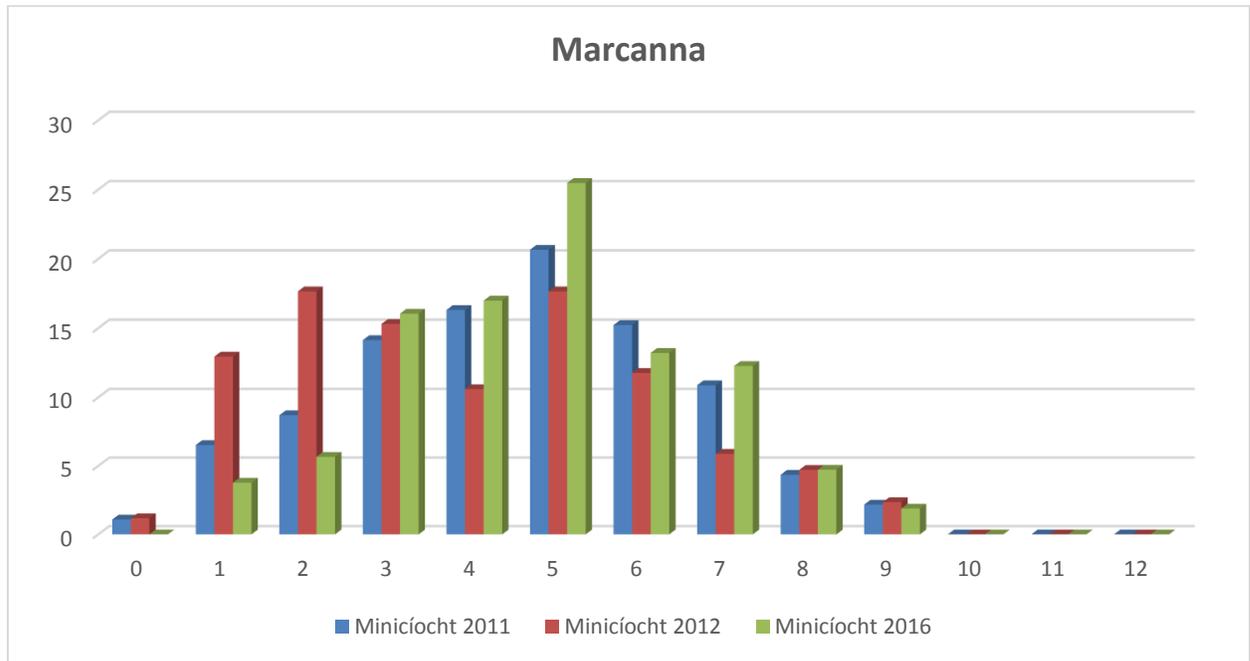
I bhFíor 4.12 feicimid eolas faoi fheidhmíocht na dtrí ghrúpa sna míreanna éagsúla i gCeist 2A sa Tástáil Chainte. Sa tasc sin, bhíothas ag iarraidh ar na hiarrthóirí abairtí an-simplí a chur ar fáil bunaithe ar noda (i nGaeilge) ar an chárta rólghníomhachta a bhí acu. Cé nach bhfuil tasc den chineál seo i Scrúdú Cainte na hArdteistiméireachta, bheifí ag súil leis go mbeadh daltaí Ardleibhéil in ann ceistanna den chineál seo a láimhseáil. Feictear nach raibh aon mhórdhifríoachtaí idir grúpa 2011 agus grúpa 2012 ach, ar an iomlán, gur tháinig ísliú ar chion na bhfreagraí cearta in 2012. Bhí feabhas le feiceáil i dtorthaí 2016 ach fós féin tá an marc meánach don cheist seo íseal go maith. I measc na bhfreagraí míchearta ba choitianta a tugadh gach bliain bhí, *go dtí an Albain, mo deirfiúr, dhá cairde, sa óstán, sa cathair.*

Tábla 4.10: Cion freagraí cearta i gCeist 2A sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Ceist 2A <u>Rólghníomhaíocht</u> <u>Ag freagairt ceisteanna/cruinneas</u> <u>gramadaí</u>	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2012	Cion freagraí cearta 2016
(Tá mé/táimid/beidh mé/beimid ag dul) go hAlbain.	51	49	44
Mo dheirfiúr agus beirt chara.	23	14	23
Ar feadh coicíse/Coicís i mí na Samhna.	16	16	13
(In) óstán beag i lár na cathrach.	46	39	50
Cúig euro is caoga/caoga is a cúig euro san oíche do sheomra singil agus cúig euro is seachtó/seachtó is a cúig euro san oíche do sheomra dúbailte.	53	40	66
Rachaimid go dtí na siopaí/beimid ag siopadóireacht agus rachaimid go dtí an phictiúrlann.	40	38	44
Meán	38	33	40

Léiríonn Fíor 4.13 thíos go bhfuair cohórt 2016 marcanna rud beag níos airde sa cheist seo ná cohórt 2012.

Fíor 4.13: Dáileadh na scór i gCeist 2A sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Ó 2012 i leith, bíonn ar iarrthóirí Ardteistiméireachta ceisteanna bunaithe ar an tsraith pictiúr a chumadh agus a chur sa Scrúdú Cainte. Bhí spéis againn, mar sin, a fháil amach cad é mar a d'éirigh leis na trí ghrúpa a bhí páirteach sa tionscadal taighde seo ceisteanna a chur sa rólghníomhaíocht i gCeist 2B. Is amhlaidh a bhí formhór na rannpháirtithe lag sa cheist seo, faoi mar a léiríonn an marc meánach don chion freagraí cearta do na trí bliana i dTábla 4.11 thíos. Ba mhínic an struchtúr *cén áit ina bhfuil tú ag dul ar saoire?* in úsáid ag rannpháirtithe. Bhí fadhbanna móra acu an mhír cheisteach 'cé' a aimsiú. Ba léir do na scrúdaitheoirí nach raibh aon ghrúpa, fiú grúpa 2016, iomlán ar a gcompord agus iad i mbun an taisc seo agus gur léir dóibh féin nach raibh siad in ann do riachtanais an taisc.

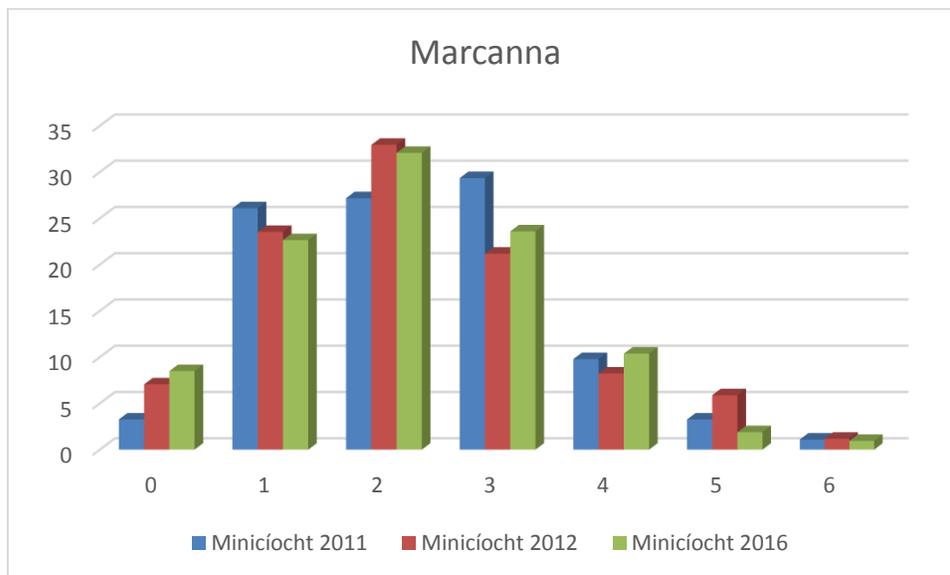
Tábla 4.11: Cion freagraí cearta i gCeist 2B sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Ceist 2B Rólghníomhaíocht (Ag cur ceisteanna/cruinneas gramadaí)	Cion freagraí cearta 2011	Cion freagraí cearta 2012	Cion freagraí cearta 2016
Cá mbeidh tú ag dul?/Cén áit a mbeidh/bhfuil tú ag dul...	68	62	64
Cé a bheidh/bheas (ag dul) leat/libh...	22	26	14
Cá fhad / cén fhad /cé chomh fada a bheidh/bheas tú /sibh ansin/ann...	24	13	16
Cén cineál lóistín a bheidh/bheas agat/agaibh? Cá mbeidh tú/sibh ag fanacht? An bhfuil lóistín agat/agaibh? An mbeidh tú/sibh ag fanacht i mbrú/in óstán...	34	38	41
Cén costas a bheidh/bheas/atá ar an lóistín? Cé mhéad a chosnóidh/chosain /chosnaíonn an lóistín?	49	46	43
Cad iad na rudaí a dhéanfaidh/dhéanfas tú/sibh ann/ansin? Cad/cad é /céard a dhéanfaidh/dhéanfas ...	34	38	36
Meán	39	37	36

**Is iad na freagraí ba choitianta atá i dTábla 4.11 thuas. Féach an córas marcála in Aguisín 7 le haghaidh na bhfreagraí ar fad a sholáthair na rannpháirtithe.*

Feictear i bhFíor 4.14 thíos go raibh na marcanna sa cheist seo an-íseal in 2011 agus gur beag athrú a bhí le feiceáil in 2012 ná in 2016. Léirigh an anailís go raibh fadhbanna fiú ag na rannpháirtithe ba láidre leis na foirmeacha ceisteacha. Tá sé sin ag teacht leis an mhéid a bhí le rá in *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (2012). Sa chur síos ar fheidhmíocht na ndaltaí agus iad ag cur ceisteanna bunaithe ar an tsraith pictiúr, scríobhadh an méid seo: ‘Bhí deacrachtaí ag go leor iarrthóirí ceisteanna cruinne a chumadh.’ (:31)

Fíor 4.14: Dáileadh na scór i gCeist 2B sa Tástáil Chainte 2011 v 2012 v 2016

Agus iad i mbun Cheist 2B, bhí ar rannpháirtithe na freagraí a thug an scrúdaitheoir dóibh a bhreacadh síos. Ní raibh aon mharcanna ag dul don chuid seo den tasc, ach ní raibh sé sin ar eolas ag na rannpháirtithe. Is spésiúil breathnú ar cad é mar a d'éirigh leo. Bhí na freagraí a thug an scrúdaitheoir bunaithe ar na heochairfhocail sa ghreille thíos ar dheis.

Ag pleanáil laethanta saoire	
Áit?	1.an Spáinn
Le?	2.fear céile / bean chéile
Cén fhad?	3.coicís (Bealtaine)
Lóistín?	4.brú óige
Costas?	5.oíche = €15
Rudaí a dhéanfaidh sibh?	6.siúl sléibhe + snámh

Is féidir an méid seo a rá faoi rannpháirtithe 2016:

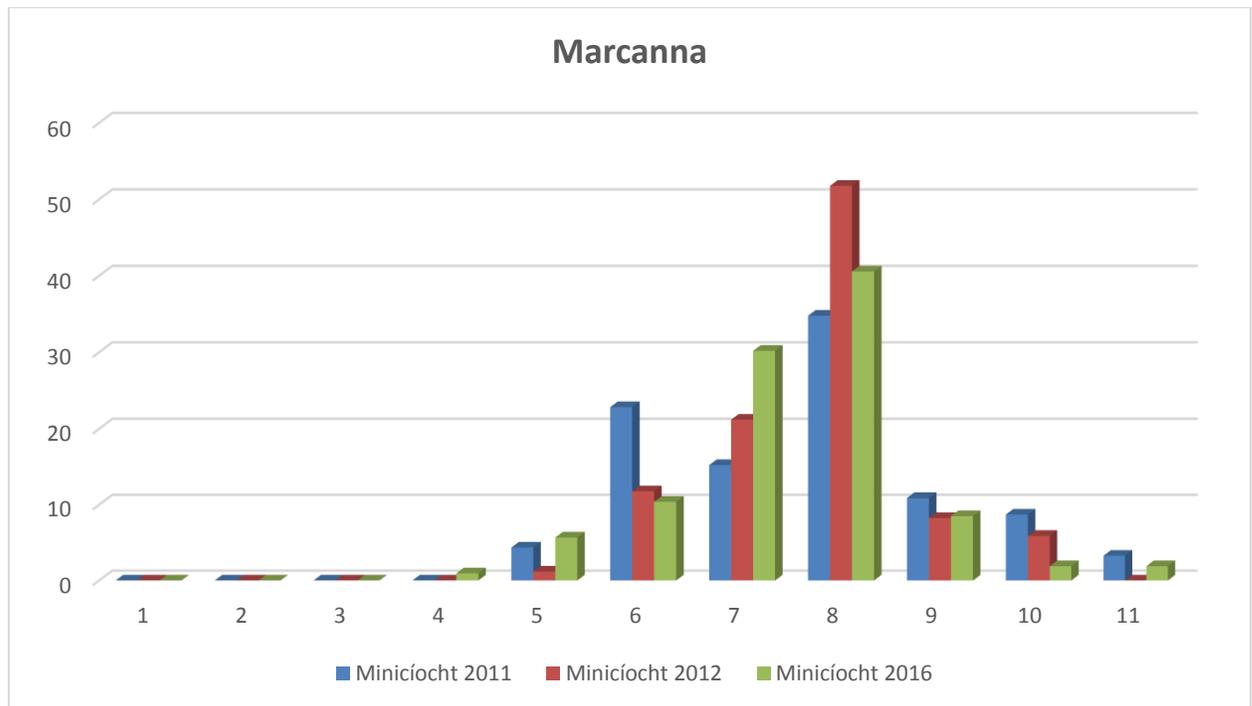
1. Mar a tharla in 2011 agus in 2012 bhí an freagra seo ceart ag gach iarrthóir. Bíodh sin mar atá, bhí fadhbanna móra i gcónaí ag a lán rannpháirtithe leis an litriú. Cé go raibh an focal scríofa fós sothuigthe bhí an-chuid botún sa litriú. I measc na mbotún ba choitianta bhí *Spáin, spain agus spainne*. Ba mhinic an ceannlitir fágtha ar lár.
2. Cé go raibh an freagra ceart (*m'fhear céile*) ag formhór na n-iarrthóirí, ba é an t-athrú ba shuntasáí in 2016 ó bhlianta eile ná go raibh ardú mór ar líon na leaganacha nach dtuigfeá gan an comhthéacs a bheith ar eolas agat, leithéidí *ar chéil /archéile/archéila/leis an aird chéile/ar-cheile/ ardcheada/archalú/hard céile*. 20% ar fad de na rannpháirtithe a thug freagra nach raibh intuigthe.
3. Dála blianta eile bhí sé seo ceart ag beagnach gach iarrthóir. Rinneadh an focal *coicís* a litriú ar go leor bealaí éagsúla agus seans nach mbeadh go leor de na freagraí sin intuigthe ach amháin go raibh *Bealtaine* nó *mí Bealtaine* scríofa ag formhór na rannpháirtithe chomh maith.
4. In 2016, i gcomparáid le blianta eile, bhí ardú suntasach tagtha ar líon na rannpháirtithe a scríobh *mbrú óige*, bunaithe ar fhreagra an scrúdaitheora: *i mbrú óige*.
5. Bhí sé seo mórán mar an gcéanna le blianta eile. Bhí an freagra ceart, €15, acu ar fad seachas 16 (15%) de na rannpháirtithe. Thug siadsan figiúirí difriúla sa raon ó €5 go dtí €510.
6. Mar a tharla i mblianta eile, bhí an cheist seo ceart ag gach duine in 2016, seachas duine amháin. Cé go raibh fadhbanna litrithe acu, bhí na focail ar fad a sholáthair na rannpháirtithe sothuigthe.

4.5 An Chaint (Ceist 3 agus Ceist 4)

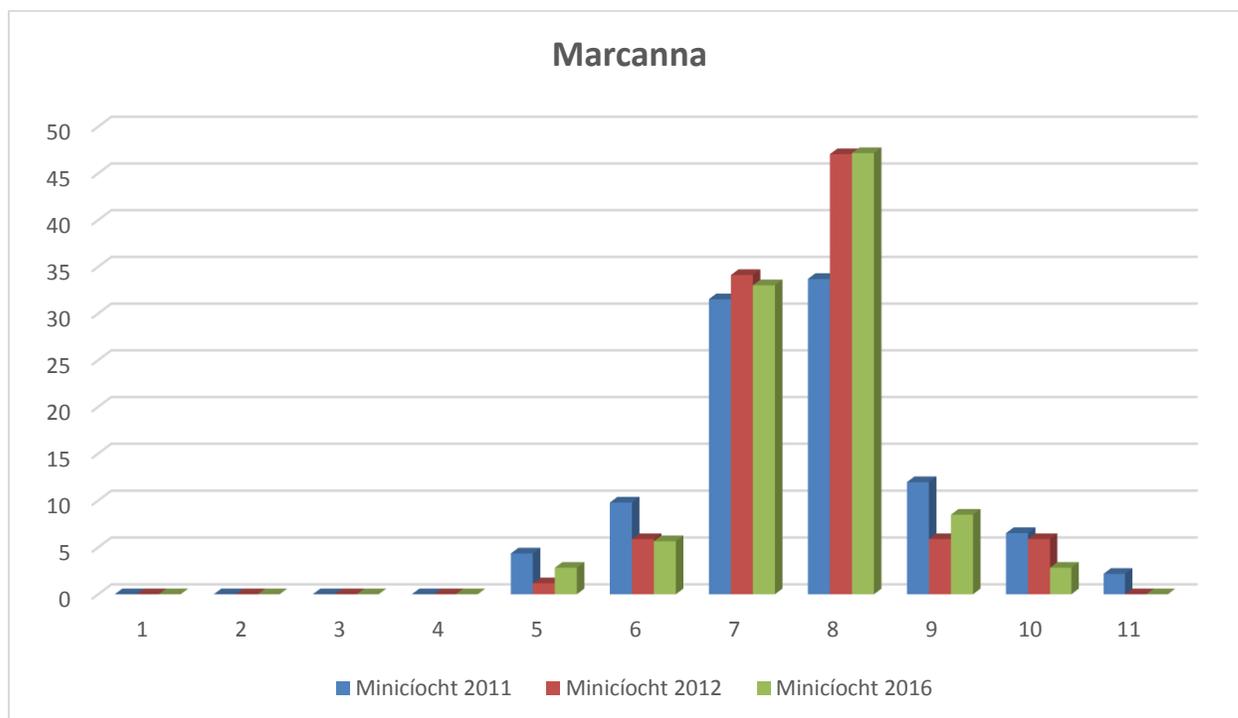
I gCeist 3 sa Tástáil Chainte, bhí ar rannpháirtithe labhairt faoi na buntáistí agus na míbhuntáistí a bhaineann le post an mhúinteora agus le post an fheirmeora. I gCeist 4 bhí orthu cur síos a dhéanamh ar shraith pictiúr, tasc atá an-chosúil leis an tasc atá mar chuid den Scrúdú Cainte san Ardteistiméireacht faoi láthair. Bhí 11 mharc ag dul do Cheist 3 agus 11 mharc do Cheist 4 sa Tástáil Chainte sa taighde seo. Mar atá le feiceáil sa chóras marcála don dá cheist seo (féach, Aguisín 7), bhí 4 mharc ag dul do líofacht agus stór focal, 5 mharc do chruinneas gramadaí agus 2 mharc d'ábharthacht a gcuid cainte, i.e. an méid a bhí le rá acu a bheith bainteach le hábhar. Tá liosta de na gnéithe den ghramadach a bhí á dtástáil sa Tástáil Chainte le fáil in Aguisín 7. Mar a chonaiceamar i dTábla 4.8, ba bheag an difríocht a léirigh aon cheann de na grúpaí 2011, 2012 nó 2016 sa mheánscór don dá cheist seo.

Léiríonn Fíor 4.15 agus Fíor 4.16 dáileadh na scór sa dá cheist sin agus feictear gur éirigh le cohórt 2011 marcanna níos airde (9–11) a bhaint amach ná cohórt 2012 ná cohórt 2016.

Fíor 4.15: Dáileadh na scór i gCeist 3 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Fíor 4.16: Dáileadh na scór i gCeist 4 sa Tástáil Chainte, 2011 v 2012 v 2016

Tar éis scagadh a dhéanamh ar ábhair na gceisteanna seo is féidir an méid seo a leanas a rá:

- Bhí formhór an méid a bhí le rá ag na rannpháirtithe bainteach le hábhar agus d'éirigh lena lán acu marcanna arda a fháil sa rannóg sin.
- Bhí siad líofa go maith agus in ann cumarsáid a dhéanamh, cé gur chuir easpa stór focal isteach orthu uaireanta.
- Ba mhínic iad i bponc dá dteipfeadh orthu smaoineamh ar bhriathar mar ‘deisigh’ nó ‘cóirigh’, briathar a bhí de dhíth orthu i gCeist 4. Bhí na rannpháirtithe ba chumasáí ábalta leas a bhaint as straitéisí le dul i ngleic le bearnaí eolais den chineál sin, mar shampla timchaint éigin a úsáid.
- Cé gur chruthaigh na grúpaí ar fad go measartha maith sa chur síos ar an tsraith pictiúr, ba léir go raibh cohórt 2012 níos ullmhaithe don tasc seo ná mar a bhí cohórt 2011.
- Chonacthas do na scrúdaitheoirí gur mhéadaigh an claonadh a bhí ag rannpháirtithe in 2016 dul taobh amuigh den mhéid a bhí á léiriú sna pictiúr agus cur leis an scéal, mar shampla, labhairt faoin aimsir sa chéad phictiúr (cé gur radharc laistigh de stáisiún traenach a bhí i gceist). Bhí an chuma air gur d’fhonn nathanna agus focail a bhí foghlamtha de ghlanmheabhair acu a úsáid a rinne na rannpháirtithe sin, mar shampla ‘Bhí an ghrian ag scoilteadh na gcloch’ nó ‘Bhí an áit dubh le daoine’.

- Ba sa chruinneas a bhí formhór na ndeacrachtaí ag rannpháirtithe in 2016 mar a bhí blianta eile. Bhí sé sin iontach soiléir i gCeist 3, ina gcaithfidh na rannpháirtithe tabhairt faoi thasc níos dúshlánaí, i.e. labhairt faoi na buntáistí agus míbhuntáistí a bhaineann le dhá shlí bheatha – an mhúinteoireacht agus an fheirmeoireacht. Bhí siad ábalta roinnt tuairimí an-simplí ar fad a chur in iúl ach ba é an laige ba mhó a bhí orthu ná easpa smachta maidir le húsáid na n-aimsirí. Ba mhinic iad ag imeacht ón aimsir láithreach go dtí an aimsir fháistineach agus ar ais arís. Ní raibh aon leanúnachas ann maidir le cur i bhfeidhm na mbunrialacha gramadaí. Ba léir dul an Bhéarla ar a gcuid cainte go minic, go háirithe maidir le comhréir agus úsáid na réamhfhocal de. Ba mhinic iad ag streachailt le tuairimí simplí a chur in iúl.

Is fiú breathnú arís ar an mhéid a bhí in *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (Gaeilge, 2012) maidir le Scrúdú Cainte na hArdteistiméireachta in 2012. Feicimid go raibh údar na tuairisce den tuairim gur chabhraigh an tasc nua agus na hathruithe ar an dáileadh marcanna le níos mó béime a chur ar labhairt na teanga sa seomra ranga agus go raibh tionchar dearfach aige sin ar chumas na ndaltaí. Tugadh faoi ndeara, mar sin féin, go raibh easpa saibhris agus fadhbanna cruinnis le brath ar chuid cainte roinnt iarrthóirí (2012:16)

An labhairt: Féinmheasúnú agus dearcadh an rannpháirtithe

Breathnóimid anois ar an mhéid a léirigh na rannpháirtithe agus iad ag déanamh féinmheasúnú ar a gcumas labhartha sa Ghaeilge (féach Aguisín 10). Tugadh cúig rogha dóibh agus bhí orthu tic a chur le rogha amháin. Léiríonn Tábla 4.12 gur beag athrú a tháinig ar thuairimí na rannpháirtithe idir 2012 agus 2016. Is spéisiúil an líon a dúirt go raibh siad in ann an teanga a labhairt go líofa: 24% i ngrúpa 2011 agus 15% i ngrúpa 2012 agus ardú beag go dtí 17% in 2016. Bheifí ag súil leis, i gcomhthéacs na n-athruithe ar shiollabas agus ar scrúdú na hArdteistiméireachta, go mbeadh cohórt 2012 agus cohórt 2016 níos muiníní maidir lena gcumas labhartha.

Tábla 4.12: Féinmheasúnú ar chumas na rannpháirtithe an Ghaeilge a labhairt

	2011	2012	2016
Is féidir liom í a labhairt cuibheasach maith	32%	37%	38%
Is féidir liom í a labhairt sách maith	42%	45%	43%
Is féidir liom í a labhairt go líofa	24%	15%	17%

Fiafraíodh de na rannpháirtithe ar cheart go gcaithfí níos mó ama ar thascanna labhartha sa seomra ranga Gaeilge. Tá sé spéisiúil gur beag difríocht atá idir freagraí na ngrúpaí éagsúla i leith an ráitis sin, c. 95% gach bliain. Bheifí ag súil leis go mbeadh cohórt 2012 agus 2016 níos sásta leis an mhéid ama a bhí á chaitheamh ar thascanna labhartha sa seomra ranga Gaeilge ó cuireadh na hathruithe i bhfeidhm ar shiollabas agus ar scrúduithe na hArdteistiméireachta. Mar sin féin, bhí céatadán fíorard den ghrúpa sin a d'aontaigh nó a d'aontaigh go láidir leis an ráiteas gur cheart níos mó ama a chaitheamh ar thascanna labhartha.

Maidir le dearcadh na rannpháirtithe ar an ráiteas gur labhair an múinteoir Gaeilge an teanga sa rang den chuid is mó, léiríonn na torthaí go raibh méadú leanúnach ar líon na rannpháirtithe a d'easaontaigh nó a d'easaontaigh go láidir leis an ráiteas sin, 21% in 2011, 23% in 2012 agus ardú suntasach go dtí 29% in 2016.

5. Achoimre agus moltaí

5.1 Achoimre ar na príomhthorthaí

- Tugadh faoin chéad chéim den taighde seo in 2012, is é sin an chéad bhliain a raibh an córas nua i bhfeidhm. Léirigh na torthaí sin go raibh titim bheag i gcumas na rannpháirtithe maidir le scileanna cluastuisceana agus scríbhneoireachta i gcomparáid le grúpa 2011. Ní raibh aon difríocht maidir leis an chumas a léiríodh sna tástálacha sa chaint.
- Nuair a tugadh faoin taighde arís in 2016 léirigh na torthaí nach raibh aon difríocht shuntasach idir cumas ghrúpa 2016 agus cumas ghrúpa 2012.

5.2 Cén tátal is féidir linn a bhaint as na torthaí?

- Ní léir go bhfuil aon fheabhas tagtha ar chumas na mac léinn sa labhairt agus sa chluastuisceant, feabhas a mbeifí ag súil leis agus níos mó béime ar an labhairt sa seomra ranga de bharr athdháileadh na marcanna. Nuair a chuimhnítear go raibh íslíú béime ar ghné na litríochta ó 2012 ar aghaidh agus 40% ag dul don Scrúdú Cainte bheifí ag súil go mbeadh níos mó ama ar fáil sa seomra ranga d'fhorbairt scileanna cumarsáide na ndaltaí agus go mbeadh feabhas dá réir le feiceáil sa chluastuisceant agus sa labhairt.
- Ní léiríonn na torthaí go bhfuil an cúrsa laghdaithe litríochta tar éis aon tionchar a bheith aige ar chumas teanga na rannpháirtithe, maith nó olc.
- Ba léir do na taighdeoirí go raibh an chuma air go raibh iarrthóirí 2012 agus 2016 níos muiníní ná grúpa 2011 agus iad i mbun an scrúdaithe cainte. Bhí sé fíor go háirithe nuair a bhí siad i mbun cur síos ar an tsraith pictiúr, rud a thabharfadh le fios go raibh an-chuid réamhullmhúchán déanta ar an ghné seo sa seomra ranga.
- Chonacthas go raibh claonadh níos mó ag grúpa 2016 cur síos a dhéanamh ar rudaí nár léiríodh sa tsraith pictiúr in aon chor. Mar shampla, an aimsir a bhí ann, an t-am den lá, go raibh an 'áit dubh le daoine'. Thabharfadh an méid sin le fios go mbíonn abairtí nó nathanna áirithe réamhfhoghlamtha agus gur theastaigh uathu iad a úsáid, beag beann ar ábhair na bpictiúr.
- Ba cheart cuimhneamh gur mic léinn a bhain leibhéal B1 nó B2 amach ag Ardleibhéal a bhí páirteach sa taighde seo. Lena chur ar bhealach eile gnóthaigh siad ar fad 75%-84% sa Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht.
- Léiríodh go raibh fadhbanna móra ag na rannpháirtithe ar fad le bunstruchtúr na teanga. Theip ar an-chuid acu feasacht bhunúsach a léiriú maidir le cur i bhfeidhm na mbunrialacha gramadaí. Sa Tástáil Chainte bhí fadhbanna móra le húsáid na n-aimsirí agus le húsáid na réamhfhocal agus sa Tástáil Scríbhneoireachta léiríodh deacrachtaí maidir leis an litriú agus le soláthar abairtí bunúsacha Gaeilge.

- Ar an iomlán bhí stór focal réasúnta maith ag na rannpháirtithe cé go raibh an claonadh acu ró-úsáid a bhaint as seanfhocail, go minic gan iad a bheith iomlán ceart acu nó gan iad a bheith in úsáid sa chomhthéacs cheart.
- Sa chluastuiscint, ní raibh aon stró ar na rannpháirtithe eolas a cuireadh in iúl go lom, díreach a thuiscint. Bhí deacrachtaí móra acu déileáil leis na míreanna cluastuisceana nuair a cuireadh eolas in iúl ar bhealach indíreach nó nuair nach raibh foclaíocht na ceiste agus an t-ábhar sa script an-chosúil le chéile.

5.3 Moltaí

1. Céim chun tosaigh a bhí sa chur síos ar shraith pictiúr, tasc nua atá mar chuid de Scrúdú Cainte na hArdteistiméireachta ó 2012 ar aghaidh. Ach tá gné amháin de riar an tasc sin ag teacht salach go hiomlán ar an dea-chleachtas sa tástáil teanga, i.e. na sraitheanna pictiúr a chur ar fáil ag tús an cúigiú bliain. De bharr gur scrúduithe fíorthábhachtacha iad scrúduithe na hArdteistiméireachta, bíonn an-bhrú ar mhúinteoirí ullmhúchán cuimsitheach a dhéanamh ar na sraitheanna pictiúr go léir. Mura mbeadh an brú ollmhór sin ann, bheadh níos mó ama ag múinteoirí an chumarsáid a chothú sa rang agus cabhrú le daltaí cur lena bhfeasacht maidir le bunstruchtúir na teanga agus straitéisí oiriúnacha a fhorbairt lena gcumasú mar chainteoirí Gaeilge.

Moladh: An tasc sraith pictiúr a choinneáil sa Scrúdú Cainte ach gan na sraitheanna pictiúr a chur ar fáil roimh ré.

2. Is léir gur deacair do dhaltaí Ardteistiméireachta buncheisteanna a chumadh atá ceart cruinn. Tá sin fíor fiú amháin i gcás na ndaltaí siúd a ghnóthaíonn marcanna arda sa Scrúdú Gaeilge. Tuigtear go mbíonn an-tionchar ag scrúduithe ar chleachtais sa seomra ranga agus, mar sin de, is cinnte go gcruthódh tasc nua idirghníomhach deiseanna do mhúinteoirí agus do dhaltaí araon díriú ar an ghné riachtanach seo den teanga, i.e. ceisteanna a chumadh agus a fhreagairt.

Moladh: Tasc rólghníomhaíochta a bheith mar chuid den Scrúdú Cainte. D'fhéadfaí roinnt samplaí a chur ar fáil ach ní mholtar na tascanna don scrúdú féin a chur ar fáil roimh ré.

Moladh: Méadaíodh ar líon na marcanna atá ag dul don Scrúdú Cainte ach níor cuireadh le fad an scrúdaithe féin. Is gá aghaidh a thabhairt ar chúrsaí ama i bhfianaise athdháileadh na marcanna agus na n-athruithe atá molta sa Tuarascáil seo.

3. Mar a luadh thuas, bíonn fadhbanna móra ag daltaí sa Tástáil Chluastuisceana den taighde seo eolas nach gcuirtear in iúl go díreach a thuiscint. Bíonn deacrachtaí acu dealú idir príomhphointí agus pointí nach bhfuil chomh tábhachtach céanna. Is beag dúshlán a

bhaineann le ceisteanna cluastuisceana na hArdteistiméireachta agus is ar leibhéal na habairte a bhíonn na ceisteanna bunaithe, den chuid is mó.

Moladh: Cur leis na cineálacha ceisteanna atá sa Scrúdú Cluastuisceana chun forbairt a dhéanamh ar scileanna tuisceana na ndaltaí le go mbeidh siad in ann déileáil le fíorchumarsáid seachas ceisteanna an-bhunúsach ar fad.

4. Tacaíonn torthaí an taighde seo leis an tuiscint atá sa phobal go bhfuil fadhbanna ann maidir le cruinnscriobh na Gaeilge. Tá géarghá le heolas na múinteoirí a mhéadú maidir le tábhacht na feasachta teanga go ginearálta agus le bunstruchtúir na habairte Gaeilge ach go háirithe. Is den riachtanas é go mbeadh na múinteoirí féin iomlán ar a gcompord le cur i bhfeidhm na mbunrialacha gramadaí.

Moladh: Forbairt ar phlean meantóireachta le múinteoirí Gaeilge a chumasú leis na fadhbanna gramadaí a bhíonn acu féin a aithint agus a cheartú tríd an leas is fearr a bhaint as na huirlisí atá ar fáil ar líne: áiseanna gramadaí, foclóireachta, agus araile.

5. Is gá gach iarracht a dhéanamh le léiriú do dhaltaí an tábhacht a bhaineann le cúram agus cruinneas sa scríbhneoireacht. Ní bhíonn ach ceist amháin scríbhneoireachta sa Scrúdú Gaeilge ag an Ardleibhéal. Tá trí rannóg ann (Aiste, Alt Nuachtáin/Irise, Scéal nó Díospóireacht/Óráid) agus tá rogha ann de naoi dtopaic. Moltar gan dul thar 500–600 focal agus is fiú 16.66% den scrúdú iomlán an cheist seo. De réir *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (2008 agus 2012) is í an aiste rogha na coitiantachta (75% in 2008). I ngach ceann de na Tuairiscí sin, luadh go bhfuil claonadh ann píosá a bheith curtha de ghlanmheabhair ag daltaí. Cé go ngearrtar pionós *pro-rata* ar an ábhar agus ar an Ghaeilge mura mbaineann an méid a scríobhtar le hábhar, is minic a bhíonn ar a laghad teideal nó dhó i measc na n-ábhar aistí a thugann deis a ndóthain do dhaltaí leas a bhaint as cibé rud atá foghlamtha de ghlanmheabhair acu. Ar na topaicí a bhíonn ann, bíonn an córas oideachais meánscoile, an córas sláinte, foréigean, imirce agus in 2016, Comóradh Éirí Amach na Cásca 1916.

Moladh: Ba cheart go mbeadh dhá thasc scríbhneoireachta sa scrúdú. Seachas teidil ghinearálta a ghineann an athchúrsáil, ba cheart go mbeadh ar dhaltaí tabhairt faoi thascanna éagsúla atá bunaithe ar ionchur nó *scenarios* faoi, leith, mar shampla, teachtaireacht ríomhphoist, litir, fógra, grianghraf, léaráid, pictiúr, liosta. Ansin, bheadh ar na daltaí tabhairt faoi thasc/roinnt tascanna ina gcaithfeadh siad freagra a thabhairt, tuairim a chur in iúl, rogha a mhíniú, cur síos a dhéanamh agus araile.

6. Tá dhá shonraíocht faoi leith ann do chúrsa Gaeilge na sraithe sóisearaí anois: ceann do scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (T1), agus ceann do scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (T2). Is gá, mar sin, athbhreithniú iomlán a dhéanamh ar shiollabas Gaeilge na hArdteistiméireachta agus ar na huirlisí measúnaithe a bheidh in

úsáid don tsraith shinsearach. Má tá leasuithe le déanamh, caithfear a chinntiú gur dea-thionchar a bheidh acu ar chleachtais sa seomra ranga agus go mbeidh leanúnachas idir an tsraith shóisearach agus an tsraith shinsearach.

Moladh: Go ndéanfaí dhá shonraíocht faoi leith a ullmhú don tsraith shinsearach faoi mar atá déanta don tsraith shóisearach chun go mbeidh leanúnachas sa chóras. San obair sin, ba cheart aghaidh a thabhairt ar na dúshláin atá ann maidir le foghlaim na teanga, dúshláin atá léirithe sa taighde seo agus i dtaighde eile le blianta. Is é an dúshlán is mó go n-éiríonn le foghlaimeoirí Ardleibhéil líofacht áirithe a bhaint amach sa Ghaeilge ach go mbíonn fadhbanna móra ann i gcónaí maidir le ceartúsáid na teanga sa labhairt agus sa scríobh. Ar ndóigh, beidh ceisteanna eile a gcaithfear díriú orthu má bhíonn dhá shonraíocht ann don Ghaeilge sa tsraith shinsearach. An féidir nach mbeidh fonn ar dhaltáí tabhairt faoin scrúdú is dúshlánaí mura bhfuil buntáiste breise ann dóibh?

Moladh: Ba cheart go ndéanfaí spriocanna cinnte, soiléire a leagan síos agus go seachnófaí ráitis ghinearálta nach bhfuil sainsiú ceart déanta orthu, mar shampla, ‘patrúin ghramadaí agus chomhréire na teanga a aithint agus a shealbhú’ nó ‘litriú agus poncaíocht chruinn a aithint agus a úsáid’ (samplaí iad seo ó thorthaí foghlama i sonraíocht na sraithe sóisearaí do scoileanna T1).

7. Tá deacracht bhunúsach le córas na hArdteistiméireachta maidir leis an Ghaeilge agus na nua-teangacha, is é sin go bhfuil sé bunaithe ar an phobal a thugann faoi na scrúduithe agus go bhfuil seans ann go n-athródh an caighdeán thar tréimhse. Ba cheart go mbeadh na caighdeáin a bhfuiltear ag súil leo bunaithe ar chóras seasmhach ar nós an *Fráma Tagartha Comónta Eorpach do Theangacha: Teagasc, Foghlaim, Measúnú* (Comhairle na hEorpa, 2001) faoi mar atá molta sa straitéis do na nua-theangacha a d’fhoilsigh an Roinn Oideachais agus Scileanna i mí na Nollag, 2017. Luaitear leibhéil de chuid an *Fráma Tagartha* sna sonraíochtaí nua don tsraith shóisearach (B2 a luaitear leis na torthaí foghlama do scoileanna T1 agus leibhéil A2-B1 a luaitear leis na torthaí foghlama do scoileanna T2). Nuair a dhéantar sonraíochtaí nua a chur ar fáil don tsraith shinsearach, gach seans go mbeidh leibhéil an *Fráma Tagartha* luaite chomh maith.

Moladh: Chun go mbeidh rath ar an tsraith shóisearach nua, is gá go mbeadh dúshlán na dtascanna measúnaithe ag teacht leis na leibhéil den *Fráma Tagartha* atá luaite sna sonraíochtaí. Ní leor tagairt do leibhéil an *Fráma Tagartha* gan saintréithe agus dúshláin na leibhéil sin a bheith le feiceáil sna tascanna measúnaithe. Tá na spriocanna atá leagtha síos don Ardleibhéil Gaeilge san Ardteistiméireacht faoi láthair an-uaimhianach ach níl an dúshlán céanna léirithe sna tascanna measúnaithe.

Aguisín 1: Gráid na hArdteistiméireachta

Tugtar torthaí na n-ábhar i Scrúdú na hArdteistiméireachta i bhfoirm gráid. Seasann gach grád do raonchéatadán na marcanna mar seo a leanas. Seo thíos mar a bhí an córas le linn thréimhse an taighde seo. D'athraigh an córas in 2017.

Raonchéatadán	Grád
90 nó níos mó	A1
85 ach níos lú ná 90	A2
80 ach níos lú ná 85	B1
75 ach níos lú ná 80	B2
70 ach níos lú ná 75	B3
65 ach níos lú ná 70	C1
60 ach níos lú ná 65	C2
55 ach níos lú ná 60	C3
50 ach níos lú ná 55	D1
45 ach níos lú ná 50	D2
40 ach níos lú ná 45	D3
25 ach níos lú ná 40	E
10 ach níos lú ná 25	F
Níos lú ná 10	Grád ar bith

<http://www.examinations.ie/index.php?l=ir&mc=ca&sc=sb> (14 Bealtaine 2013)

Aguisín 2: Torthaí Gaeilge san Ardteistiméireacht**Gráid sa Ghaeilge de réir céatadáin ag Ardleibhéal na hArdteistiméireachta**

Bliain	lomlán	A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	NG
1996	14,607	1.70	4.30	7.20	10.90	14.60	15.90	15.10	13.00	8.70	5.30	2.60	0.70	0.0	0.00
1997*	16,483	2.00	4.80	8.30	11.00	13.50	14.10	14.40	12.40	9.40	5.70	3.10	1.00	0.0	0.00
2002	14,901	4.60	7.20	8.80	11.10	13.00	14.10	13.60	11.40	8.10	4.90	2.60	0.60	0.0	0.00
2003	15,102	4.40	6.80	8.70	11.20	12.30	12.60	12.90	11.40	8.80	6.10	3.40	1.30	0.0	0.00
2004	14,876	4.40	6.50	9.00	11.90	12.90	13.60	13.00	11.90	8.40	4.90	2.90	0.70	0.0	0.00
2005	14,358	5.70	7.40	9.80	11.40	12.60	12.80	12.50	10.60	8.20	5.20	2.80	0.90	0.0	0.00
2006	12,948	5.20	7.60	10.50	12.40	13.10	13.40	12.50	10.10	7.30	4.60	2.40	0.90	0.0	0.00
2007	13,831	5.10	7.20	9.30	11.80	13.00	13.40	12.90	10.30	8.10	5.10	2.70	0.90	0.1	0.00
2008	13,994	5.90	7.50	9.30	11.40	12.40	12.60	12.90	10.30	8.10	5.50	3.10	1.00	0.1	0.00
2009	14,796	5.80	7.80	10.30	12.60	14.10	13.90	11.90	10.40	6.60	3.90	2.30	0.60	0.1	0.00
2010	14,649	4.80	7.20	9.00	11.20	12.40	13.00	12.70	10.90	8.20	6.00	3.40	1.10	0.0	0.00
2011	14,358	5.70	8.20	10.50	12.10	12.90	12.50	11.80	10.20	7.30	4.90	2.90	1.00	0.0	0.00
2012***	15,937	7.30	10.1	11.30	12.60	13.00	12.50	11.00	9.40	6.60	3.50	2.00	0.60	0.1	0.00
2013	16,665	5.90	9.50	12.20	13.60	14.20	14.00	12.00	9.10	5.30	2.70	1.20	0.30	0.1	0.00
2014	18,134	5.30	8.90	12.10	13.60	14.30	13.50	11.80	9.30	5.90	3.30	1.40	0.50	0.1	0.00
2015	19,460	6.50	9.30	11.40	12.90	13.40	13.30	12.30	9.20	6.10	3.40	1.70	0.40	0.0	0.00
2016	20,097	5.40	8.30	11.30	13.00	13.20	12.60	11.60	9.90	7.70	4.10	2.20	0.50	0.1	0.00

Gráid sa Ghaeilge de réir céatadáin ag Gnáthleibhéal na hArdteistiméireachta

Bliain	omlán	A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	NG
1996	11,150	0.0	0.3	1.50	4.30	8.60	12.1	13.5	13.7	12.1	10.8	11.7	8.90	2.3	0.1
1997	13,760	0.0	0.1	0.50	1.90	4.50	7.90	11.8	14.3	14.7	14.0	16.3	11.9	2.0	0.1
2002	18,900	0.5	3.1	7.80	12.1	14.5	14.2	12.7	10.3	8.10	6.10	5.50	4.30	0.8	0.0
2003	19,460	0.4	3.1	9.00	13.9	16.1	15.4	12.8	10.1	6.90	4.90	4.00	2.80	0.6	0.1
2004	18,710	0.7	3.8	9.90	14.9	15.6	14.0	11.6	9.20	7.00	5.10	4.40	3.30	0.7	0.0
2005	18,060	0.6	2.8	7.00	11.6	14.4	14.8	13.0	10.9	8.20	6.00	5.40	4.40	1.0	0.0
2006	16,430	0.8	3.3	7.20	10.6	12.6	13.1	13.0	11.0	9.10	6.90	6.40	5.00	1.1	0.0
2007	15,660	0.8	3.9	10.2	14.7	16.0	14.0	11.4	8.60	6.70	4.70	4.30	3.70	1.0	0.0
2008	15,820	1.0	3.9	8.60	11.7	13.1	13.5	12.5	10.5	7.70	6.30	5.70	4.50	1.0	0.0
2009	16,010	0.7	3.4	8.20	13.2	15.6	15.2	12.6	9.80	7.00	5.10	4.80	3.50	0.8	0.0
2010	15,900	0.4	2.8	7.00	12.0	14.8	15.2	13.3	10.6	7.90	5.60	5.30	4.30	0.7	0.0
2011	15,220	0.8	3.9	8.80	12.5	14.9	14.1	12.0	9.40	7.80	5.50	5.10	4.20	1.0	0.0
2012**	12,870	0.6	2.3	5.90	10.6	14.3	15.0	13.8	11.7	9.00	6.90	5.60	3.60	0.7	0.0
2013	13,060	0.4	2.2	5.50	10.0	13.8	15.1	14.3	12.2	9.40	6.90	5.70	3.60	0.7	0.1
2014	13,330	0.3	2.0	5.80	10.7	14.1	15.7	14.2	12.0	9.50	6.70	5.40	2.90	0.6	0.1
2015	13,560	0.4	1.8	5.50	9.90	13.5	15.4	14.3	13.2	9.90	6.60	5.50	3.30	0.7	0.0
2016	13,590	0.5	2.1	5.50	9.80	13.3	14.6	14.6	12.2	10.0	7.10	6.00	3.50	0.7	0.1

Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta: Anailís ar a dTionchar

Gráid sa Ghaeilge de réir céatadán ag Bonnleibhéal na hArdteistiméireachta

Bliain	Iomlán	A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	NG
1996**	5,015	0.90	3.10	7.00	10.70	15.20	14.60	14.60	12.20	8.30	5.90	4.40	2.90	0.20	0.00
1997	5,475	0.40	2.70	7.00	10.90	13.60	15.50	14.60	12.90	8.80	6.20	4.70	2.40	0.30	0.00
2002	5,277	0.70	3.10	7.40	12.40	15.40	16.30	15.30	11.70	7.70	4.30	3.40	1.80	0.30	0.00
2003	5,262	1.00	3.60	6.90	10.90	14.10	15.50	14.30	11.80	9.10	6.00	4.20	2.20	0.20	0.00
2004	5,097	1.50	5.20	9.00	13.30	15.80	15.20	13.50	11.00	7.30	4.10	2.60	1.00	0.30	0.00
2005	5,012	1.20	3.10	6.80	10.60	12.50	15.00	13.70	13.10	9.30	6.70	5.20	2.60	0.20	0.00
2006	4,543	1.70	4.90	8.70	13.40	15.80	16.70	14.40	10.50	6.70	3.70	2.20	0.90	0.40	0.00
2007	4,525	1.10	3.60	6.50	11.00	14.50	15.90	15.10	12.60	8.80	5.10	3.50	1.70	0.50	0.00
2008	4,846	1.20	4.00	8.20	11.80	16.50	17.70	15.00	11.10	7.30	3.50	2.30	1.00	0.40	0.00
2009	4,831	1.10	2.90	6.10	9.90	11.60	14.90	15.50	13.90	10.10	6.70	4.70	2.10	0.30	0.00
2010	4,387	2.10	4.00	7.40	11.20	14.10	15.30	14.70	11.50	7.70	5.40	4.10	2.20	0.40	0.00
2011	4,819	1.60	3.40	6.90	11.70	14.30	16.70	14.60	12.20	7.60	4.80	3.80	1.80	0.60	0.00
2012***	4,153	1.90	4.50	7.50	10.10	11.60	13.20	13.80	11.20	9.50	6.60	5.30	4.00	0.60	0.20
2013	3,916	2.40	4.40	7.80	9.50	12.40	12.60	12.30	11.20	9.20	6.90	5.50	4.70	1.00	0.10
2014	3,803	1.90	4.40	9.20	10.40	14.40	13.80	12.90	11.10	7.90	5.50	4.30	3.40	0.70	0.00
2015	3,543	2.50	4.50	7.60	10.10	10.60	13.50	13.00	12.50	9.20	5.80	4.80	4.70	1.00	0.10
2016	3,521	2.00	3.90	6.80	9.80	10.70	13.20	12.40	12.20	10.10	7.00	5.60	5.00	1.20	0.10

*An chéad uair don siollabas nua cumarsáide a bheidh á scrúdú.

**An chéad uair a cuireadh Scrúdú Bonnleibhéil ar fáil.

*** An chéad uair a raibh an dáileadh nua ar mharcanna i bhfeidhm.

Aguisín 3: An Tástáil Chluastuisceana

Taighde leis an chéad bhliain ollscoile

Ionad na dTeangacha

Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Scríobh d'ainm anseo le do thoil./ *Write your name here, please.*

Grade in Irish in Leaving Cert.

Name of secondary school you attended.

This booklet contains questions for the listening examination.

You must answer each question.

Listening exam

There are four questions in the exam.

Each listening text will be heard ***twice***.

You now have five minutes to read the instructions and the questions.

This part of the exam lasts ***35 minutes***.

Listening

1

You have 5 minutes to read this section before the CD is played. There are four questions in total. You will hear each listening text twice. Please answer the questions in Irish or tick the appropriate box. There is no need to write whole sentences.

Éist leis na trí chomhrá agus freagair na ceisteanna thíos.

Comhrá 1

1. Cén chabhair a thabharfaidh na siopadóirí áitiúla?

2. Cén **phríomhchúis** nach mbeidh Máire ag cabhrú leis an obair?

Comhrá 2

1. Cén rud **is mó** atá ag cur isteach ar Ghearóid?

2. Tá sé tábhachtach go n-éireoidh le hOrla sa scrúdú. Cén fáth **go díreach**?

Comhrá 3

1. Cén fáth **go díreach** a bhfuil Diarmaid ar cuairt ag an dochtúir?

2. Cén cineál aclaíochta a dhéanann Diarmaid faoi láthair?

2

Cloisfidh tú comhrá idir Clíona agus Tomás. Tá siad ag caint faoina n-iníon, Síle.

Léigh na ráitis thíos. An bhfuil siad fíor, nó bréagach nó ní deirtear?

1. Is páiste aonair í Síle.

A. Fíor

B. Bréagach

C. Ní deirtear

2. Is maith le Tomás na daoine san oifig.

A. Fíor

B. Bréagach

C. Ní deirtear

3. Bhí Clíona ag obair mar mhúinteoir meánscoile sular rugadh Síle.

A. Fíor

B. Bréagach

C. Ní deirtear

4. Síleann Tomás go bhfuil an naíonra ródhaor.

A. Fíor

B. Bréagach

C. Ní deirtear

5. Ní bhfaighidh Tomás ardú céime i mbliana.

A. Fíor

B. Bréagach

C. Ní deirtear

3

Éist le 6 mhír agus freagair na ceisteanna thíos.

Mír 1

Éist leis an gcomhrá idir Alison agus Séamas.

1. Cén **phríomhchúis** a bhfuil Alison tuirseach inniu?

2. Cén post a bhí ag athair Alison?

Mír 2

1. Cén fáth a ndeachaigh an bhean go dtí na Gardaí?
2. Cad é atá an fear a dhéanamh?

- A. Ag tabhairt tacaíochta di
- B. Ag cur comhairle uirthi
- C. Ag fáil lochta uirthi
- D. Ag magadh uirthi

Mír 3

Éist le bean ag caint.

Cén **phríomhchúis** a bhfuil sí ag bogadh amach as an teach?

- A. Tá sí uaigneach ann mar tá a cuid páistí imithe.
- B. Bíonn an teach rófhuar sa gheimhreadh.
- C. Tá an iomarca costais ag baint leis an teach.
- D. Ní mhothaíonn sí sábháilte sa teach.

Mír 4

Éist leis an gcomhrá idir Bríd agus Donncha.

1. Cad é **go díreach** atá an banc a iarraidh ó Dhonncha?

2. Cad é an rud **is mó** a thaitníonn le Bríd agus Donncha faoin teach?

- A. An spás go léir sa teach
- B. An áit ina bhfuil an teach
- C. An gairdín mór
- D. Na margáí a bhíonn sa cheantar

Mír 5

Éist le beirt ag caint.

Chaill cara leo a post. Cén fáth go díreach?

Mír 6

Éist le bean ag caint ar an nguthán.

Cé leis a bhfuil an bhean seo ag caint?

Cén **phríomhchúis** a bhfuil sí ag bogadh amach as an teach?

- A. le Garda
- B. le hiriseoir
- C. le polaiteoir
- D. le meicneoir

4

Cloisfidh tú píosa as agallamh raidió leis an gceoltóir Seán de Paor. Freagair na ceisteanna thíos.

Agallamh raidió

1. Cén fáth ar thosaigh Seán ag taisteal?

2. Cad a chabhraigh le Seán ardú céime a fháil san Astráil?

3. Cén fáth nach raibh Julie sásta Seán a phósadh ar dtús?

4. Cén rud **is mó** a chuir isteach ar Sheán nuair a bhí sé tinn?

5. Bhí Seán in ísle brí. Cén rud is mó a chabhraigh leis **ar deireadh**?

A. An grá idir é féin agus Julie

B. Cógais leighis

C. Bheith ag seinm ceoil

D. An taisteal a rinne sé

6. Cén **phríomhchúis** a bhfuil Seán agus Julie ag dul ar ais go dtí an Airgintín?

Aguisín 4: An Tástáil Scríbhneoireachta

Taighde leis an chéad bhliain ollscoile

Ionad na dTeangacha

Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Scríobh d'ainm anseo le do thoil./ *Write your name here, please.*

*This booklet contains questions for the writing examination.
You must answer each question.*

Writing and grammar exam

There are three questions in the exam.
This part of the exam lasts **40 minutes**.

**Please write clearly and pay particular attention to spelling,
grammar and punctuation.**

Writing

1 Críochnaigh an teachtaireacht ríomhphoist seo thíos. focal amháin i ngach bearna. Complete the email message below. Write one word in each gap.

A Chaitriona,

An cuimhin leat an _____ (1) a bhí agam le gairid don phost mar bhainisteoir ar theach tábhairne sa Spáinn? Bhuel, ghlaigh siad orm inné le rá liom go _____ (2) mé an post! Tá mé an-sásta. Is breá liom an Spáinn. Níor _____ (3) an drochaimsir anseo in Éirinn riamh liom. Bíonn sé i gcónaí fuar agus fliuch sa gheimhreadh agus ní bhíonn an samhradh mórán níos _____ (4). D'fhiafraigh siad díom an bhféadfainn tosú ar an _____ (5) lá den mhí seo chugainn. De réir dealraimh, tá árasán beag os cionn an tí tábhairne atá ar fáil don bhainisteoir agus ní bheidh orm aon _____ (6) a íoc ansin. Ar ndóigh _____ (7) mé teach nó árasán níos mó amach anseo mar ba mhaith liom bheith in ann cuireadh a _____ (8) do mo chairde go léir teacht ar cuairt. Is mór an trua nár chríochnaigh mé an cúrsa Spáinnise anuraidh ach má _____ (9) an seans, déanfaidh mé cúrsa thall. An mbeidh tusa saor don lón amárach? Seans go _____ (10) mé glaoch gasta ort anocht mar ba mhaith liom cúpla rud a phlé leat sula sínim an conradh. **Pól**

2

Bhog tú féin agus do theaghlach isteach i dteach nua Dé Sathairn seo caite. Chabhraigh do chara Peadar leat. Scríobh ríomhphost chuig Peadar. Ba cheart duit na rudaí seo a leanas a dhéanamh:

You and your family moved into a new house last Saturday. Your friend Peadar helped you. Write him an email. Mention the things below:

- *thank him*
- *tell him what you like most about the new house*
- *tell him one thing you plan to change in the house*
- *invite him to dinner – give day and time*

Scríobh 55-65 focal sa spás thíos. (Write 55-65 words in the space below)

Slán go fóill, Síle

3

Aistrigh na habairtí thíos. *Translate the following sentences.*

1. I was in Scotland last week and I bought a couple of new books. I'm really enjoying them.

2. Do you remember Eoin? He's from Dublin and he attended the Irish course in Galway.

3. Did you meet my sister Máire? She has been living in Cork for three years now.

4. "Do you think that this course will be more difficult next year?" "No."

5. Seán said he sent me the French essays in the post but I haven't received them yet.

Aguisín 5: An Tástáil Chainte

Taighde leis an chéad bhliain ollscoile

Ionad na dTeangacha

Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

This booklet contains general information and instructions relating to the Speaking exam.

- This test will last approximately 15 minutes.
- The test will be recorded.
- There are four tasks to be completed by the participant.

Task 1: Reading aloud

The participants must read the given task aloud. They are given one minute to prepare.

Task 2A: Answering questions

Participants will be given a role-play card which contains information about a holiday that he/she is planning. Participants must answer all the examiners' questions and should base their answers on all the information given on the card.

Task 2B: Asking questions

The participant will be given a card relating to planning holidays. He/she then asks the examiner about the holiday that he/she is planning for next year. The questions should be directly related to the key words written in blue on the card given to the participant. When the examiner answers each question, the participant must fill in his/her answers in the spaces on the card and return this card to the examiner at the end of the task.

Task 3: Expressing opinions

The participant will be given a page that shows two occupations. He/she has to *compare* and *contrast* the two occupations by describing the *advantages* and *disadvantages* of each. Participants will have one minute to think about what they will say and they should speak for *3 minutes*.

Task 4: Describing a series of pictures.

The participant will be given a series of pictures. He/she will be given one minute to study the story in the pictures and he/she will have three minutes to tell the story. Participants should begin with 'Lá amháin an tseachtain seo caite...

Task 1: Pronunciation test

You have one minute to look at the text below before you read it aloud to the examiner. The examiner will tell you when to begin.

Maidin Dé Luain a bhí ann agus bhí Conall Ó Baoill faoi bhrú. Bhí cúig nóiméad aige chun an Dart a fháil. Rith sé amach an doras ar nós na gaoithe. Bhí a theach ar an tSeanchill síos an bóthar ón stáisiún, ach an mhaidin sin bhí sneachta agus leac oighir gach áit.

Nuair a tháinig sé go dtí bun an bhóthair, bhí an t-oighear an-dona. Lean sé air, ag rith go dtí gur shroich sé an stáisiún. Go tobann, tógadh dá chosa é!

Chuaigh an cás suas san aer, agus thit Conall ar a thóin ar an talamh. Bhí an t-ádh air mar ní raibh aon rud briste ach, ar an drochuair, bhí a bhríste salach. Bhí áthas air nach raibh aon duine timpeall. Sheas sé agus thosaigh sé ag siúl arís – go mall an uair seo mar bhí pian uafásach ina chos. Ansin, chuala sé an traein, agus thosaigh sé ag rith. Ach bhí sé ródhéanach. Nuair a shroich sé an t-ardán, chonaic sé na doirse ag dúnadh. ‘Damnú air!’ ar seisean.

Tháinig traein eile agus fuair Conall suíochán gan aon trioblóid. ‘Huth! Tá gach duine fós sa leaba!’ a dúirt sé leis féin. ‘Is amadán mise ag teacht amach maidin fhuar mar seo. Beidh an scoil dúnta.’

(Bunaithe ar shliocht as *Dúnmharú ar an Dart* le Ruaidhrí Ó Báille).

Task 2A: Role play

Planning a holiday: Answering questions

- The card below gives you information about a holiday that you're planning.
- The examiner will ask you some questions and you should base your answers on **all the information** given on the card.
- Answer all the examiner's questions.

Ag pleanáil laethanta saoire	
Áit:	Albain
Le:	deirfiúr + 2 cara
Fad:	coicís (Samhain)
Lóistín:	óstán beag + lár + cathair
Costas:	oíche = [€55 /seomra singil & €75/seomra dúbailte]
Rudaí le déanamh:	siopaí + pictiúrlann

Cód an mhic léinn: _____

Task 2B: Role play

Planning a holiday: Asking questions

- Now you ask the examiner about the holiday that he/she is planning for next year.
- You should ask questions relating to the words in **blue below**.
- When the examiner answers each question you should fill in his/her answers in the spaces below.

Ag pleanáil laethanta saoire	
Áit?	_____
Le?	_____
Fad?	_____
Lóistín?	_____
Costas/lóistín?	€_____
Rudaí a dhéanfaidh tú?	1. _____
	2. _____

Task 3: Ag cur tuairimí in iúl/ Expressing opinions

- Look at the two occupations depicted below.
- *Compare* and *contrast* the two occupations by describing the *advantages* and *disadvantages* of each. You should speak for **3 minutes**.
- You have **one minute** to think about what you will say before the examiner tells you to begin.

1. Feirmeoir

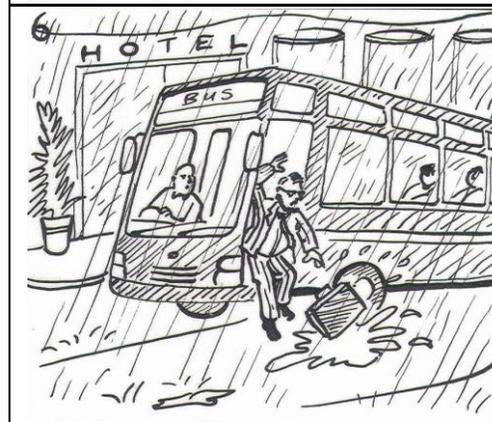
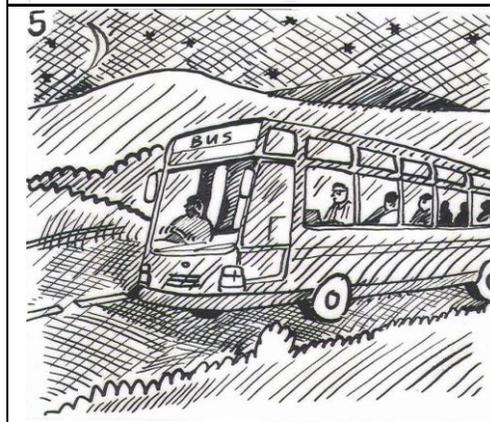
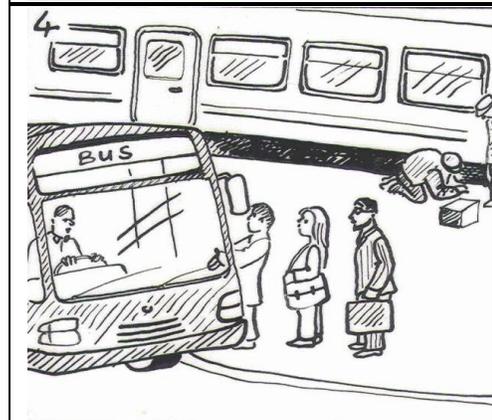
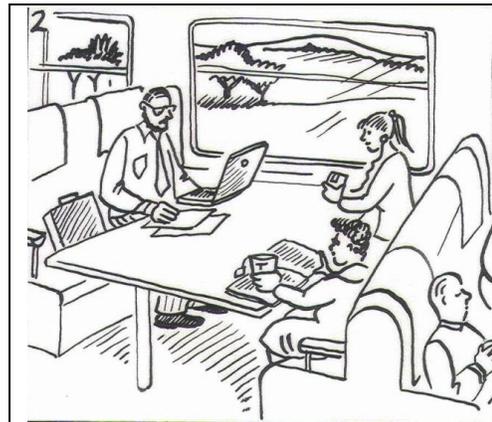
2. Múinteoir

Task 4: Ag déanamh cur síos ar shraith pictiúr/ Describing a series of pictures.

In this section you will have to tell a story. Seán had an eventful journey last week. The pictures show what happened.

- **Make sure you say something about each picture.**
- First, you will have one minute to study all the pictures. Then you will have three minutes to tell the story.
- Start your story with the words **Lá amháin an tseachtain seo caite**

Aguisín 6: Eochair don Tástáil Chluastuisceana agus don Tástáil Scríbhneoireachta

Cluastuisceant 26 marc

Ceist 1: 1 marc ar gach ceist (6 mharc ar fad)

- Comhrá 1 1. Cuirfidh siad plandaí agus bláthanna ar fáil (don phríomhshráid)
2. Beidh sí ag tabhairt aire do na garpháistí/gnóthach ag an deireadh seachtain
- Comhrá 2 1. Caithfidh sé rá le daoine go bhfuil siad ag cailleadh a bpost/an drochscéal a thabhairt do na hoibrithe.
2. Chun **ardú céime** a fháil.
- Comhrá 3 1. Pian ina ucht
2. Téann sé ar an rothar chuig an obair

Ceist 2: 1 marc ar gach ceist (5 mharc ar fad)

1. B. Bréagach
2. A. Fíor
3. C. Ní deirtear
4. B. Bréagach
5. A. Fíor

Ceist 3: 1 marc ar gach mír (9 marc ar fad)

Mír 1

1. Dúisíodh ar a sé í (Bhí sí ina dúiseacht róluath)
2. Dochtúir/máinlia

Mír 2

1. Briseadh isteach sa teach uirthi
2. C: Ag fáil lochta uirthi

Mír 3

C: Tá an iomarca costais ag baint leis an teach

Mír 4

1. Foirm atá le líonadh ag an bhfostóir/tuilleadh eolais don mhorgáiste
2. B. An áit ina bhfuil an teach

Mír 5

1. Ghoid sí airgead (ón bhfostóir/comhlacht)

Mír 6

C: Le polaiteoir

Ceist 4: 1 marc ar gach ceist (6 mharc ar fad)

1. Bhí sé ró-uaigneach sa bhaile/in Éirinn.
2. Bhí teangacha eile aige
3. Níor thaitin Seán leis na páistí a bhí aici ón gcéad phósadh.
4. A bheith ag brath ar Julie (ó thaobh airgid)
5. B. Cógais leighis
6. Tá athair Julie tinn /Teastaíonn ó Julie am a chaitheamh lena tuismitheoirí

Scríbhneoireacht 50 marc

Ceist 1: 10 marc (1 marc an ceann = Iomlán ceart = focal oiriúnach + litrithe i gceart)

1. (an) t-agallamh/scrúdú/trial
2. bhfuair
3. thaitin/réitigh
4. fearr/teo/deise/tirime (ní ghlacfar le haon fhoirm dhiúltach)
5. gcéad/chéad/ dara/dóú, tríú, gceathrú/ceathrú srl.
6. chíos/ airgead/rud/bhillí/táille
7. ceannóidh/gheobhaidh/lorgóidh/aimseoidh/cuardóidh, tógfaidh (fáistineach)
8. thabhairt
9. fhaighim
10. gcuirfidh

Ceist 2: 15 mharc

Ábhar = **2 mharc**

Freagra tugtha ar na pointí go léir = **1 marc**

Cruinneas gramadaí (gramadach/litriú)* = **12 mharc**

10-12 mharc

Formhór na struchtúr i gceart. Mionbhotún nó dhó anseo agus ansiúd. Fadhb nó dhó leis an litriú.

5-9 marc

Roinnt mhaith de na struchtúir mícheart. Roinnt mhaith fadhbanna leis an litriú.

1-4 mharc

An-chuid de na struchtúir mícheart. A lán fadhbanna litrithe.

***Cruinneas gramadaí**

An tuiséal gairmeach (*a Pheadair*)

Aimsirí: aimsir láithreach/aimsirchaite/aimsir fháistineach

Reimíreanna ‘an’, ‘ró’ agus ‘droch’

Foirmeacha ceisteacha

Céimeanna comparáide na haidiachta

An chopail

An aidiacht shealbhach

Ainmfhocal + aidiacht (uatha agus iolra)

Réamhfhocal (+ alt) + ainmfhocal

An t-ainm briathartha i gciall an infinidigh (*an teach a ghlanadh*)

Forainmneacha réamhfhoclacha (*tá lúchair orm*)

Ceist 3: 25 marc (5 mharc do gach abairt)

Le marc a fháil, caithfidh an ghramadach agus an litriú sna focail aibhsithe a bheith iomlán ceart de réir mar atá léirithe thíos. Ní bhronnfar aon mharc ar leithéidí ‘léabhar’.

1. I was in Scotland last week and I bought a couple of new books. I’m really enjoying them.

Bhí mé <u>in Albain</u>	1 marc
an <u>tseachtain</u>	1 marc (claochlú tosaigh)
seo <u>caite</u>	1 marc (gan séimhiú ar an ‘caite’)
Agus cheannaigh mé cúpla/roinnt <u>leabhar</u> nua	1 marc (uimhir uatha)
Tá mé ag baint an-taitneamh <u>astu/</u> <u>Taitníonn</u> siad go mór <u>liom/</u> Tá mé an-tógtha <u>leo/</u> <u>Is breá / aoibhinn liom iad</u>	1 marc (forainm réamhfhoclach)

2. Do you remember Eoin? He's from Dublin and he attended the Irish course in Galway.

An cuimhin leat Eoin/ an bhfuil cuimhne agat ar Eoin	1 marc (an mhír cheisteach/an forainm réamhfhoclach)
(Is) as Baile Átha Cliath é/dó	1 marc (an chopail/forainmneacha)
agus d'fhreastail sé/rinne sé freastal	1 marc
ar an gc(h)úrsa Gaeilge	1 marc (ar + séimhiú/urú)
i nGaillimh/sa Ghailimh	1 marc (réamhfhoclach/claochlú tosaigh)

3. Did you meet my sister Máire? She has been living in Cork for three years now.

Ar chas tú ar/bhuail tú le	1 marc (an fhoirm cheisteach/briathar/réamhfhoclach)
mo dheirfiúr Máire	1 marc (séimhiú)
Tá sí ina cónaí /tá cónaí uirthi/Cónaíonn sí	1 marc ('cónaí' + forainm réamhfhoclach)
le	1 marc
trí bliana anois	1 marc (an fhoirm cheart de 'bliain')

4. 'Do you think that this course will be more difficult next year?' 'No.'

An gceapann/measann/síleann/An dóigh leat	1 marc (an + foirm cheart den bhriathar)
go mbeidh an cúrsa seo	1 marc (go + urú, gan aon athrú ar an ainmfhoclach)
níos deacra	1 marc (céim chomparáide na haidiachta)
an bhliain seo chugainn/an chéad bhliain eile	1 marc (an t-alt agus ainmfhoclach baininscneach)

<u>Ní cheapaim/Ní dóigh liom/Ní mheasaim/Ní bheidh</u>	1 marc (an mhír dhiúltach agus an fhoirm cheart den bhriathar)
---	--

5. Seán said he sent me the French essays in the post but I haven't received them yet.

Dúirt Seán <u>gur chuir/sheol/ ...seolta aige</u>	1 marc (claoninsint)
sé na <u>haistí</u>	1 marc (iolra an ainmfhocail)
<u>Fraincise</u>	1 marc (ainmfhocal sa ghinideach)
<u>chugam</u>	1 marc (forainm réamhfhoclach)
<u>níor tháinig</u> siad go fóill/ach <u>ní bhfuair/níl</u> siad <u>faighte</u>	1 marc (na san aimsir chaite nó an aidiacht bhriathartha)

Aguisín 7: Córas marcála don Tástáil Chainte

Cuid 1: An fhoghraíocht: (Líon marcanna: 12)

Fuaim	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Iomlán
Scála (0/1)													

An scála marcála

1 Fuaimniú ceart

0 Fuaimniú mícheart

Maidin Dé Luain a bhí ann agus bhí **Conall** (1) Ó Baoill faoi bhrú. Bhí cúig nóiméad aige chun an Dart a fháil. Rith sé amach (2) an doras ar nós na gaoithe. Bhí a theach ar an tSean**chill** (3) síos an bóthar ón stáisiún, ach an mhaidin sin bhí sneachta agus leac oighir gach áit.

Nuair a tháinig sé go dtí bun an bhóthair, bhí an t-oighear an-dona. Lean sé air, ag rith go dtí gur **shroich** (4) sé an stáisiún. Go tobann, tógadh dá **chosa** (5) é!

Chuaigh an **cás** (6) suas san aer, agus thit Conall ar a thóin ar an talamh. Bhí an t-ádh air mar ní raibh aon rud **brioste** (7) ach, ar an drochuair, bhí a **bhríste** (8) salach. Bhí áthas air nach raibh aon duine timpeall. **Sheas** (9) sé agus thosaigh sé ag siúl arís – go mall an uair seo mar bhí **pian** (10) uafásach ina chos. Ansin, **chuala** (11) sé an traein, agus thosaigh sé ag rith. Ach bhí sé ródhéanach. Nuair a shroich sé an t-ardán, chonaic sé na doirse ag dúnadh ‘Damnú air!’ ar seisean.

Tháinig traein eile agus fuair Conall suíochán gan aon trioblóid. ‘Huth! Tá gach duine fós sa leaba!’ a dúirt sé leis féin. ‘Is amadán mise ag teacht amach maidin **fhuar** (12) mar seo. Beidh an scoil dúnta.’

Cuid 2A: Rólghníomhaíocht. (Líon marcanna: 12)

Freagra	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Iomlán
Scála (0/2)							

An scála marcála: ag freagairt ceisteanna: cruinneas gramadaí

2 = Úsáid iomlán ceart as na pointí gramadaí (féach thíos).

1 = Botún amháin gramadaí (féach thíos).

0 = Dhá bhotún gramadaí nó níos mó (féach thíos).

1. (Tá mé/táimid/beidh mé/beimid ag dul) go hAlbain.
2. Mo dheirfiúr agus beirt chara.
3. Ar feadh coicíse/Coicís i mí na Samhna.
4. (In) óstán beag i lár na cathrach.
5. Cúig euro is caoga /caoga is a cúig euro san oíche do sheomra singil agus cúig euro is seachtó/seachtó is a cúig euro san oíche do sheomra dúbailte.
6. Rachaimid go dtí na siopaí/beimid ag siopadóireacht agus rachaimid go dtí an phictiúrlann.

Cuid 2B: Rólghníomhaíocht. (Líon marcanna: 6)

Ceist	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Iomlán
Scála (0/1)							

An scála marcála: cruinneas gramadaí (foirmeacha ceisteacha).

1 = an fhoirm cheisteach in úsáid go ceart cruinn (is féidir glacadh le mionbhotún sa chuid eile den cheist).

0 = an fhoirm cheisteach míchruinn (botún amháin nó níos mó)

- **Cá mbeidh tú ag dul?/Cén áit a mbeidh/ bhfuil tú ag dul** (ar laethanta saoire i mbliana)?
- **Cé a bheidh/bheas (ag dul) leat/libh? Cén duine a bheidh leat? Cén duine atá ag dul leat? Cé atá ag dul leat? Cé leis a bhfuil/a mbeidh tú ag dul?**
- **Cá fhad / cén fhad /cé chomh fada a bheidh/bheas tú / sibh ansin/ann? Cé mhéid ama a bheidh/bheas tú/sibh ag caitheamh ann/ansin?**
- **Cén cineál lóistín a bheidh/bheas agat/agaibh? Cá mbeidh tú / sibh ag fanacht? An bhfuil lóistín agat/agaibh? An mbeidh tú/sibh ag fanacht i mbrú/in óstán...? Cén cineál lóistín a bheidh/bheas ar/le fail ann/ansin?**
- **Cén costas a bheidh/bheas/atá ar an lóistín? Cé mhéad a chosnóidh/ chosain / chosnaíonn an lóistín? Cad é /an costas atá ar an lóistín? An bhfuil an lóistín/ t-óstán/brú... daor/saor? Cé mhéad a d'íoc/íocfaidh tú as an lóistín/óstán...?**
- **Cad iad na rudaí a dhéanfaidh/dhéanfas tú/sibh ann/ansin? Cad /cad é / céard a dhéanfaidh/dhéanfas tú/sibh ann/ansin? Cad iad na cineálacha rudaí a bheidh/bheas ar siúl / á ndéanamh agaibh ansin? Cén cineál rudaí a...?**

Cuid 3: Ag cur tuairimí in iúl. (Líon marcanna: 11)

<i>Scála</i>	<i>An scála marcála</i>	<i>Marc</i>
(a) An méid a dúradh bainteach le hábhar	(0-2)	
(b) Líofacht agus stór focal	(0-4)	
(c) Cruinneas gramadaí	(0-5)	

(a) An méid a dúradh bainteach le hábhar: an scála marcála

2 Tá cuid cainte an mhic léinn bainteach le hábhar agus díríonn sé/sí ar a c(h)uid tuairimí a thabhairt agus comparáid/codarsnacht a dhéanamh.

1 Cé go bhfuil cuid cainte an mhic léinn bainteach le hábhar is cur síos atá ann seachas tuairimí a nochtadh agus comparáid/codarsnacht a dhéanamh.

0 Níl cuid cainte an mhic léinn bainteach le hábhar in aon chor.

(b) Líofacht agus stór focal: an scála marcála

4 Baintear úsáid as **réimse leathan focal** atá bainteach leis an ábhar. In ann pointí a fhorbairt go han-mhaith. Rithim agus sruth cainte an-nádúrtha agus líofa, beagnach ar aon dul le cainteoir dúchais.

3 Baintear úsáid as **réimse réasúnta leathan focal** atá bainteach leis an ábhar. In ann pointí a fhorbairt go réasúnta maith. Rithim agus sruth cainte réasúnta nádúrtha agus líofa, ach bíonn air/uirthi focail agus/nó struchtúir a chuardach agus straitéisí a úsáid le bearnaí ina c(h)uid eolais a chúiteamh ar uairibh.

2 Baintear úsáid as **réimse focal atá teoranta** ach ar leor é le riachtanais an taisc a chomhlíonadh ar éigean. Is beag forbairt a dhéantar ar phointí de ghnáth. Rithim agus sruth cainte stadach. Easpa líofachta le brath de bharr go mbítear ag cuardach focal/struchtúr go minic.

1 Baintear úsáid as **réimse focal an-teoranta** nach leor le riachtanais an taisc a chomhlíonadh. Is fíorbheagán forbartha a dhéantar ar phointí. Rithim agus sruth cainte an-stadach. Easpa líofachta le brath de bharr go mbítear ag cuardach focal/struchtúr go han-mhínic.

- 0 **Réimse focal an-easnamhach** ar fad, rud a chiallaíonn nach féidir riachtanais an taisc a chomhlíonadh. Ní dhéantar aon fhorbairt ar phointí. Rithim agus sruth cainte fíorstadach. Caint neamhlíofa agus/nó dothuigthe.

(c) Cruinneas gramadaí: an scála marcála (féach an cur síos ar leathanach 148)

- 5 Go han-mhaith ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
 4 Go maith ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
 3 Go measartha ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
 2 Lag ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
 1 An-lag ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
 0 Gan a bheith in ann na struchtúr atá leagtha síos a láimhseáil in aon chor.

Cuid 4: Ag déanamh cur síos ar shraith pictiúr. (Líon marcanna: 11)

<i>Scála</i>	<i>An scála marcála</i>	<i>Marc</i>
(a) An méid a dúradh bainteach le hábhar	(0-2)	
(b) Líofacht agus stór focal	(0-4)	
(c) Cruinneas gramadaí	(0-5)	

(a) An méid a dúradh bainteach le hábhar: an scála marcála

- 2 Is féidir leis an iarrthóir mionchuntas a thabhairt ar an scéal bunaithe ar an eolas i ngach ceann de na pictiúir.
 1 Is féidir leis an iarrthóir cuntas a thabhairt ar na gnéithe is tábhachtaí den scéal ach tá mionghnéithe áirithe in easnamh sa chuntas sin.
 0 Ní féidir leis an iarrthóir cuntas a thabhairt fiú ar na gnéithe is bunúsaí den scéal.

(b) Líofacht agus stór focal: an scála marcála

- 4 Baintear úsáid as **réimse leathan focal** atá bainteach leis an ábhar. In ann pointí a fhorbairt go han-mhaith. Rithim agus sruth cainte an-nádúrtha agus líofa, beagnach ar aon dul le cainteoir dúchais.
 3 Baintear úsáid as **réimse réasúnta leathan focal** atá bainteach leis an ábhar. In ann pointí a fhorbairt go réasúnta maith. Rithim agus sruth cainte réasúnta nádúrtha agus líofa, ach bíonn air/uirthi focail agus/nó struchtúir a chuardach agus straitéisí a úsáid le bearnaí ina c(h)uid eolais a chúiteamh ar uairibh.

- 2 Baintear úsáid as **réimse focal atá teoranta** ach ar leor é le riachtanais an taisc a chomhlíonadh ar éigean. Is beag forbairt a dhéantar ar phointí de ghnáth. Rithim agus sruth cainte stadach. Easpa líofachta le brath de bharr go mbítear ag cuardach focal/struchtúr go minic.
- 1 Baintear úsáid as **réimse focal an-teoranta** nach leor le riachtanais an taisc a chomhlíonadh. Is fíorbheagán forbartha a dhéantar ar phointí. Rithim agus sruth cainte an-stadach. Easpa líofachta le brath de bharr go mbítear ag cuardach focal/struchtúr go han-mhinic.
- 0 **Réimse focal an-easnamhach** ar fad, rud a chiallaíonn nach féidir riachtanais an taisc a chomhlíonadh. Ní dhéantar aon fhorbairt ar phointí. Rithim agus sruth cainte fíorstadach. Caint neamhlíofa agus/nó dothuigthe.

(c) Cruinneas gramadaí: an scála marcála

- 5 Go han-mhaith ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
- 4 Go maith ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
- 3 Go measartha ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
- 2 Lag ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
- 1 An-lag ag láimhseáil na struchtúr atá leagtha síos.
- 0 Gan a bheith in ann na struchtúr atá leagtha síos a láimhseáil in aon chor.

Cruinneas gramadaí: na critéir atá in úsáid

Leis an mharc is airde sa rannóg ghramadaí a bhaint amach, ba cheart go mbeadh na hiarrthóirí go han-mhaith agus iomlán compordach ag láimhseáil na ngnéithe seo a leanas den ghramadach. Ní dhéanfaidh siad botúin ghramadaí is cúis le míthuiscint thromchúiseach.

Briathra:

- rialta agus neamhrialta + an chopail
- láithreach, gnáthláithreach, caite, fáistineach, smacht measartha ar an mhodh choinníollach
- *Ba ghnách, ba nós + le* chun an aimsir ghnáthchaite a chur in iúl (mura bhfuil an aimsir sin ar a dtoil acu)
- an briathar saor, go háirithe san aimsir láithreach, san aimsir chaite agus san aimsir fháistineach

- ráitis/ceisteanna/freagraí/caint indíreach/an aidiacht bhriathartha

Uimhreacha: (an t-am/dátaí/orduimhreacha/uimhreacha pearsanta/cúpla)

Ainmfhocail: uatha & iolra (teach, tithe, bialann, bialanna...)

+ an t-alt (an t-árasán, na hárasáin...)

+ aidiacht (Fraincis mhaith, daoine deasa...)

+ smacht measartha ar an tuiseal ginideach uatha i nathanna coitianta (i rith an tsamhraidh...)

Réamhfhocail: (ag an agallamh, ag obair leis na páistí, ag caint faoin áit, ag freastal ar choláiste, thug mé leabhar do Mháire...)

Forainmneacha réamhfhoclacha: (tá brón *orm*, chuir mé fáilte *roimhe*...)

An aidiacht shealbhach: (mo mháthair, d'athair, a d(h)eirfiúr, ár gcairde...)

Céimeanna comparáide na haidiachta: rialta & neamhrialta: (níos deise, is fusa, is suimiúla, níos tábhachtaí...)

Réimíreanna: (an-mhaith, ródhaor, drochlá, seanfhaiseanta...)

Cuid 3: Ag cur tuairimí in iúl. (Líon marcanna: 11)

<i>Scála</i>	<i>An scála marcála</i>	<i>Marc</i>	<i>Iomlán</i>
(a) An méid a dúradh bainteach le hábhar	(0-2)		
(b) Líofacht agus stór focal	(0-4)		
(c) Cruinneas gramadaí	(0-5)		

Cuid 4: Ag déanamh cur síos ar shraith pictiúr. (Líon marcanna: 11)

<i>Scála</i>	<i>An scála marcála</i>	<i>Marc</i>	<i>Iomlán</i>
(a) An méid a dúradh bainteach le hábhar	(0-2)		
(b) Líofacht agus stór focal	(0-4)		
(c) Cruinneas gramadaí	(0-5)		

IOMLÁN

Aguisín 8: Ceistneoir (leagan Gaeilge)

Suirbhé ar Ghaeilge na hArdteistiméireachta 2016

Go raibh maith agat as a bheith rannpháirteach sa suirbhé seo. Tá suim againn in iarmhairt an tSiollabais nua do Ghaeilge na hArdteistiméireachta ar leibhéal chumarsáide sa Ghaeilge a fháil amach. Tugadh isteach an siollabas nua i mí Mheán Fómhair 2010 agus scrúdaíodh é den chéad uair i mí an Mheithimh 2012. Baineann ár dtaighde le comparáid a dhéanamh idir leibhéal chumais a bhain siad siúd a thug faoin seansiollabas amach (rinneadh tástáil ar na mic léinn seo i 2011) agus iad siúd a thug faoin siollabas nua (rinneadh tástáil ar na mic léinn seo i 2012) agus, anois, tá muid á dhéanamh arís i mbliana leatsa i 2016.

Freagair na ceistanna a leanas le do thoil. **Coinneofar faoi rún gach freagra agus gach eolas a thugtar.**

Sonraí pearsanta agus teagmhála

- Ainm: _____
- Inscne: _____
- Dáta breithe: _____
- Seoladh baile: _____
- Seoladh ríomhphoist: _____
- Uimhir theagmhála: _____

A. Cúlra scoile

1. Ainm na bunscoile a ndearnadh freastal uirthi: _____

2. Seoladh na bunscoile a ndearnadh freastal uirthi:

3. Múineadh na ranganna sa bhunscoil: (i) **trí Ghaeilge**

(ii) **trí Bhéarla**

(iii) **tríd an dá theanga**

(iv) **eile**

4. Ainm na meánscoile a ndearnadh freastal uirthi: _____

5. Seoladh na meánscoile a ndearnadh freastal uirthi:

6. Múineadh na ranganna sa mheánscoil: (i) **trí Ghaeilge**

(ii) **trí Bhéarla**

(iii) **tríd an dá theanga**

(iv) **eile**

B. Cúlra teanga

7. Teanga teaghlaigh: Béarla

Gaeilge

Béarla agus Gaeilge

Eile

Tabhair sonraí le do thoil ar theangacha eile: _____

8. Céad teanga tuismitheora/tuismitheoirí nó caomhnóra/caomhnóirí:

Béarla

Gaeilge

Gaeilge agus Béarla

Eile

Tabhair sonraí le do thoil ar theangacha eile: _____

Má labhraíonn tuismitheoirí/caomhnóirí teangacha eile, tabhair sonraí le do thoil: _____

C. Cúlra scrúdaithe

9. Bliain na hArdteistiméireachta: _____

10. Iomlán na bpointí a baineadh amach san Ardteistiméireacht: _____

11. Grád a baineadh amach sa Ghaeilge san Ardteistiméireacht: _____

12. Grád a baineadh amach sa Ghaeilge sa Teastas Sóisearach: _____

13. Grád a baineadh amach sa Bhéarla san Ardteistiméireacht (Luaigh chomh maith an Ardleibhéal nó Gnáthleibhéal a bhí i gceist): _____

14. Teanga(cha) iasachta a ndearnadh staidéar orthu go dtí an Ardteistiméireacht (Luaigh chomh maith an Ardleibhéal nó Gnáthleibhéal a bhí i gceist):

15. Grád a baineadh amach sa (i) chéad teanga iasachta: _____

16. Grád a baineadh amach sa (ii) dara teanga iasachta: _____

D. Staidéar ar ollscoil

17. Ainm na hOllscoile: _____
18. An cúrsa atá á dhéanamh agat sa chéad bhliain: _____
19. Ábhair atá á ndéanamh agat sa chéad bhliain: _____
20. An bhfuil súil agat staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge sa dara bliain?
Tá Níl
21. An mbeadh súil agat cáiliú mar mhúinteoir bunscoile?
Bheadh Ní bheadh
22. An mbeadh súil agat cáiliú mar mhúinteoir meánscoile?
Bheadh Ní bheadh
23. Cén fhad atá caite agat sa Ghaeltacht? _____

E. Dearcadh

Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas tríd an uimhir chuí a chiorclú faoi gach ráiteas:

24. Cabhraíonn foghlaim na Gaeilge leis an bhféiniúlacht Éireannach a threisiú.
_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir
25. Cabhraíonn foghlaim na Gaeilge nuair atá teangacha eile á bhfoghlaím.
_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

26. Tá an Ghaeilge tábhachtach chun cultúr na hÉireann a thuiscint.

_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

27. Tá an Ghaeilge bainteach leis an saol comhaimseartha in Éirinn.

_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

28. Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a chosaint agus a chaomhnú.

_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

29. Labhair an múinteoir Gaeilge a bhí agam Gaeilge sa rang den chuid is mó.

_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

30. Taitníonn sé liom/Thaitin sé liom a bheith ag foghlaim Gaeilge.

_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

31. Tá muintín agam as mo chumas cumarsáid a dhéanamh trí Ghaeilge.

_____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5
Easaontú láidir Easaontú Éiginnte Aontú Aontú láidir

32. Thug an cúrsa Gaeilge sa mheánscoil cabhair dom leibhéal sásúil cumais sa Ghaeilge a bhaint amach, m.sh. í a úsáid sa saol laethúil.

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Easaontú láidir	Easaontú	Éiginnte	Aontú	Aontú láidir

33. Tá an iomarca béime ar théacsanna litríochta i gcúrsa Gaeilge na hArdteistiméireachta.

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Easaontú láidir	Easaontú	Éiginnte	Aontú	Aontú láidir

34. Is cuid thábhachtach í an Ghaeilge de churaclam na scoile.

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Easaontú láidir	Easaontú	Éiginnte	Aontú	Aontú láidir

35. Ba cheart go gcaithfí tuilleadh ama ar thascanna labhartha sa seomra ranga Gaeilge.

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Easaontú láidir	Easaontú	Éiginnte	Aontú	Aontú láidir

36. Tá an iomarca béime ar scileanna scríofa Gaeilge a fhorbairt sa seomra ranga.

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Easaontú láidir	Easaontú	Éiginnte	Aontú	Aontú láidir

37. Má tá aon bharúlacha agat faoi d'eispéireas féin (dearfach nó diúltach) maidir le foghlaim na Gaeilge, déan trácht orthu anseo le do thoil.

F. Féinmheasúnú ar chumas sa Ghaeilge

38. Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a thuiscint? (cuir tic le rogha amháin)

Ní féidir liom aon Ghaeilge a thuiscint	
Is féidir liom corrfhocal Gaeilge a thuiscint	
Is féidir liom abairtí simplí a thuiscint	
Is féidir liom píosaí de chomhráite/craoltaí a thuiscint	
Is féidir liom an chuid is mó de chomhráite/craoltaí a thuiscint	
Is féidir liom cainteoirí dúchais a thuiscint	

39. Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a labhairt? (cuir tic le rogha amháin)

Ní féidir liom aon Ghaeilge a labhairt	
Ní féidir liom ach corrfhocal Gaeilge a labhairt	
Is féidir liom í a labhairt cuibheasach maith	
Is féidir liom í a labhairt sách maith	
Is féidir liom í a labhairt go líofa	

40. Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a léamh? (m.sh. nuachtáin, irisí, leabhair) (cuir tic le rogha amháin)

Ní féidir liom aon Ghaeilge a léamh	
Ní féidir liom ach corrfhocal Gaeilge a aithint	
Is féidir liom í a léamh lena lán cabhrach	
Is féidir liom í a léamh le beagán cabhrach	
Is féidir liom í a léamh beagnach gan cabhair ar bith	
Is féidir liom í a léamh chomh maith le nó níos fearr ná an Béarla	

41. Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a scríobh? (cuir tic le rogha amháin)

Ní féidir liom aon Ghaeilge a scríobh	
Ní féidir liom ach corrfhocal Gaeilge a scríobh	
Is féidir liom abairtí simplí a scríobh	
Is féidir liom í a scríobh cuibheasach maith	
Is féidir liom í a scríobh sách maith	
Is féidir liom í a scríobh chomh maith le nó níos fearr ná an Béarla	

Go raibh maith agat as an gceistneoir seo a chomhlánú.

Aguisín 9: Tuairimí na rannpháirtithe

Seo thíos freagraí na rannpháirtithe ar an cheist oscailte a bhí sa cheistneoir. Tugadh leagan Gaeilge agus leagan Béarla den Cheistneoir do na rannpháirtithe ar fad.

Má tá aon bharúlacha agat faoi d'eispéireas féin (dearfach nó diúltach) maidir le foghlaim na Gaeilge, déan trácht orthu anseo le do thoil.

Dearcadh na rannpháirtithe faoi fhoghlaim agus faoi mhúineadh na Gaeilge sa tsraith shinsearach

I don't think grammar was taught well, especially in primary school. I think young children should be more immersed in the language in school. I think Irish should be more enjoyable in secondary + engaging, e.g. make it more modern + relatable.

The curriculum at the moment leaves students finding Irish pointless and boring and it does not help you love Irish as you should.

I did not like the Irish course. When compared with learning French, you were constantly being taught vocab and give the grammar tools to enable you communicate. What it is YOU wanted to say en Francais. In Irish – the emphasis seems to be on just learning phrases – learning 600 sentences to say for sraith pictiur or learning about Martin Ó Direáin's life as a civil servant. I just felt often times the information we learned was irrelevant and did not improve my ability to communicate in Irish – just kind of got me through an exam – which is in my opinion, a poor way to approach any subject.

I learn Irish to do well in a test.

I enjoyed preparing for the oral.

More emphasis on grammar in school.

Irish plays such as An Triail were tedious and not as beneficial for our spoken Irish.

I love the Irish language and truly enjoyed the subject for the history.

I strongly disliked learning Irish in Secondary School as it felt it was taught completely wrong. However, I knew I wanted to study it in University as I loved the language.

There was more time spent writing than speaking. I think that it is more important to be able to speak and communicate in Irish than write it.

I really enjoyed Irish throughout school and I believe it was because I had a great foundation in primary school. I feel because the standard was so good there it has benefited me a lot.

I wish I was able to communicate better in an everyday context.

We should be taught grammar intensively in first year of secondary school.

There should be a lot more emphasis on the learning + practice of oral Irish.

Sílim féin nach cuirtear go leor béim ar Gaeilge i scoileanna Béarla, agus ní cóir do Gaeilge a bheith múintear trí Béarla.

Cheap mé gur chaith an scoil iomarca ama ag fáil réidh don scrúdú scríofa. Rinneadar dearmad ar an 40% a ghabhann leis an scrúdú cainte.

I believe Irish should be taught more positively (and more), with emphasis and encouragement on speaking. Too many classmates were portraying negative opinions of learning Irish + Irish language entering into secondary school.

Too many sraith pictiúirí.

The points system allows students to focus on grades instead of learning and loving the language.

I believe that there is too much emphasis on litríocht na Gaeilge and not enough on been able to construct a sentence.

There wasn't enough emphasis placed on spoken Irish.

Not enough emphasis is put on grammar + speaking. I find it extremely hard to understand grammar. I just had to learn it off.

I feel slightly afraid of speaking Irish in case I make a mistake. I don't want to lose it but there isn't enough emphasis put on speaking it naturally in school and in everyday life.

I think the Sraith pictiúirí was a waste of time in the exams + took up a lot of class time.

Sraithpictiúirs!

An Mhúinteoireacht

I had 3 teachers all with different dialects – confusing for study. Without grinds, I would have most likely gotten a D/C.

It really depends on the teacher you get.

Teaching does not encourage conversation between students.

I think classes should be taught through Irish more.

Some teachers' level of Irish was not good enough to have them teaching it, or they weren't interested enough in the language.

Terrible teacher absolutely awful made Irish hell.

Poor teachers with bad standard of Irish.

There can be a negative attitude with Irish even among teachers.

Ag cur rudaí de ghlanmheabhair

All learning off texts + poems.

Too much emphasis on "learning by heart" in Leaving Cert.

Too much emphasis on learning things off by heart at secondary level as opposed to understanding the language.

In class, we always had to learn answers off by heart, this did not help me in actually speaking or writing by myself. It also created a lot of stress and anxiety about Irish classes.

Tá go leor den cúrsa Gaeilge den Ardteist faoi ag foghlaim de ghlan mheabhair – ní aontaím le seo.

Learned off material for L.C. – too much to remember. More emphasis on spoken would be better.

The grammar was taught to be rote-learned not understood.

Too much emphasis is placed on the writing aspect of Irish in schools, resulting in students just learning off essays etc. in order to achieve a good grade.

The Irish course is easily learned off which is a negative if wanting to learn the language properly.

The Leaving Certificate Irish exam is easy to do well in if things are learnt off by heart, despite your actual natural ability to communicate in the language.

Irish is seen as a subject where you just learn essays rather than comprehending what you are actually learning.

For the leaving certificate it seems that there is too much emphasis on learning content off for exams and not to improve your overall level of Irish.

You can be awarded an A1 in Irish without being able to hold a conversation. Rote learning is ridiculous – present even in oral.

An Ghaeltacht

I really enjoyed the Gaeltacht & I felt it really improved my Irish.

The Gaeltacht is essentially necessary to become a decent speaker for 90% of students. The full on Irish is great and improves your ability and confidence.

I had a positive experience of learning Irish in the Gaeltacht (Coláiste Sheosaimh) which made my Irish improve.

Positive -> attending the Gaeltacht, helped more with spoken Irish than years at school did.

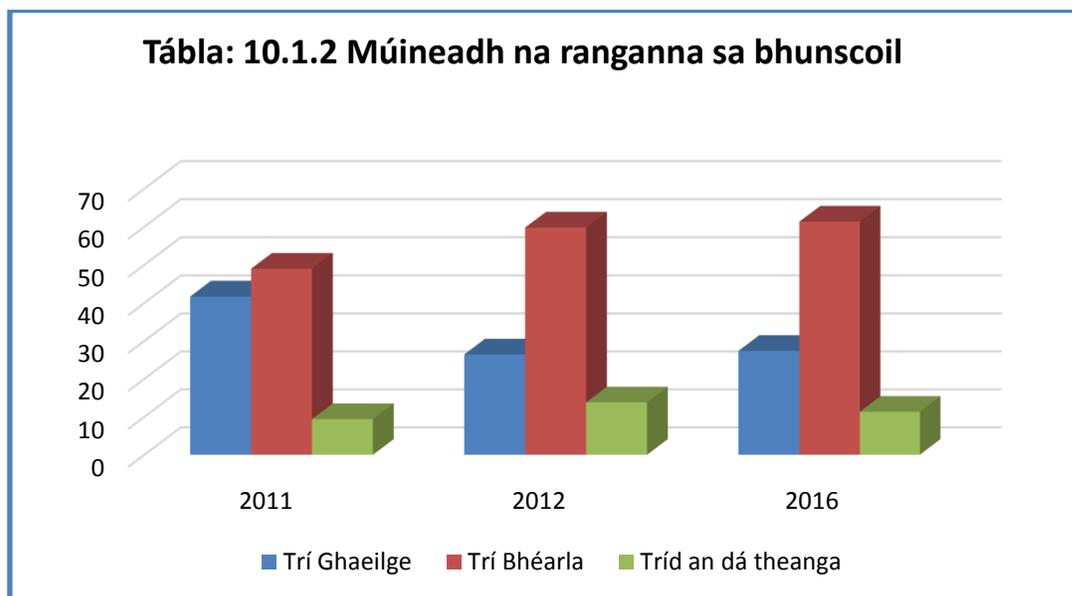
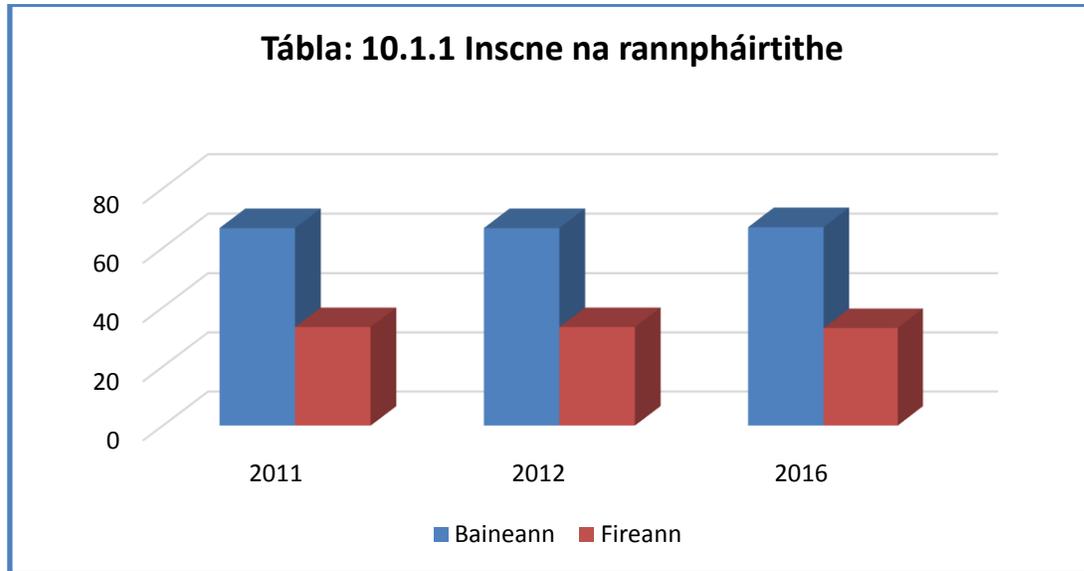
I think that the only reason I know and love the Irish language is through my time in the Gaeltacht. The Leaving Cert system only makes students despise the language!

I feel that attending the Gaeltacht should be compulsory especially for the Leaving Cert.

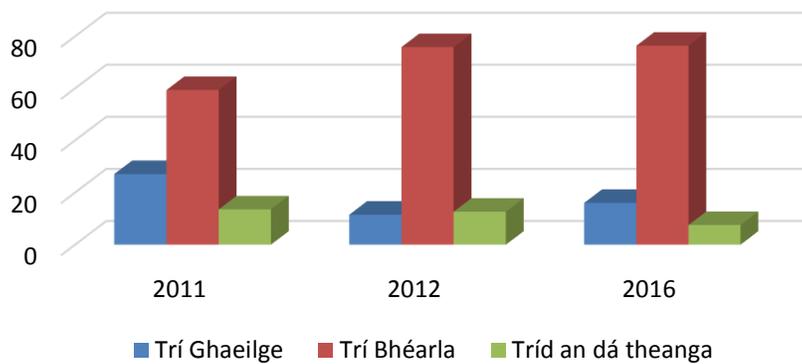
I learned much more Irish during my time in the Gaeltacht because we were speaking + listening to it constantly so it was easier to pick up.

The Gaeltacht was a positive experience.

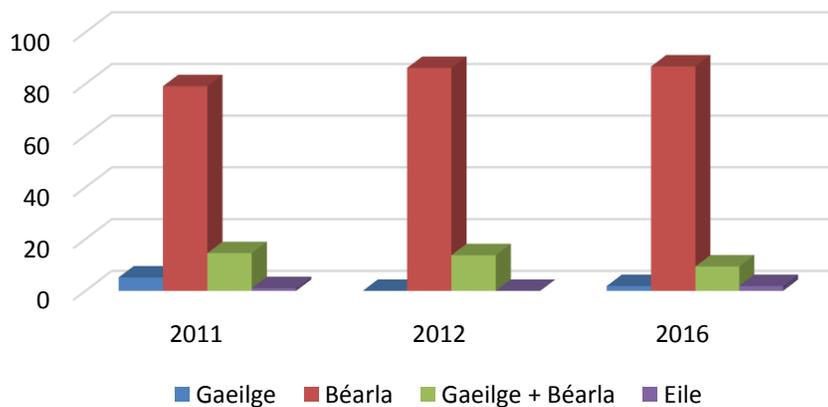
Aguisín 10: Eolas faoi na rannpháirtithe agus torthaí an Cheistneora 2016

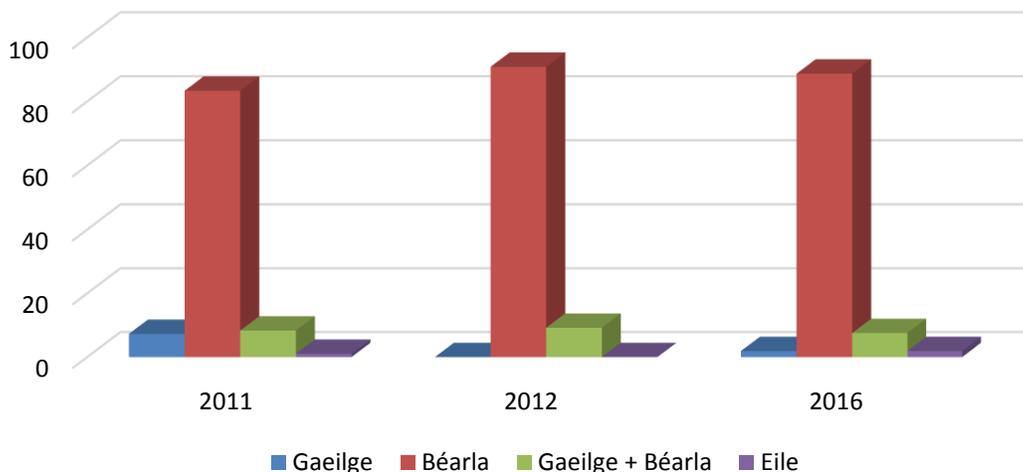
Tábla: 10.1.3 Múineadh na ranganna sa mheánscoil

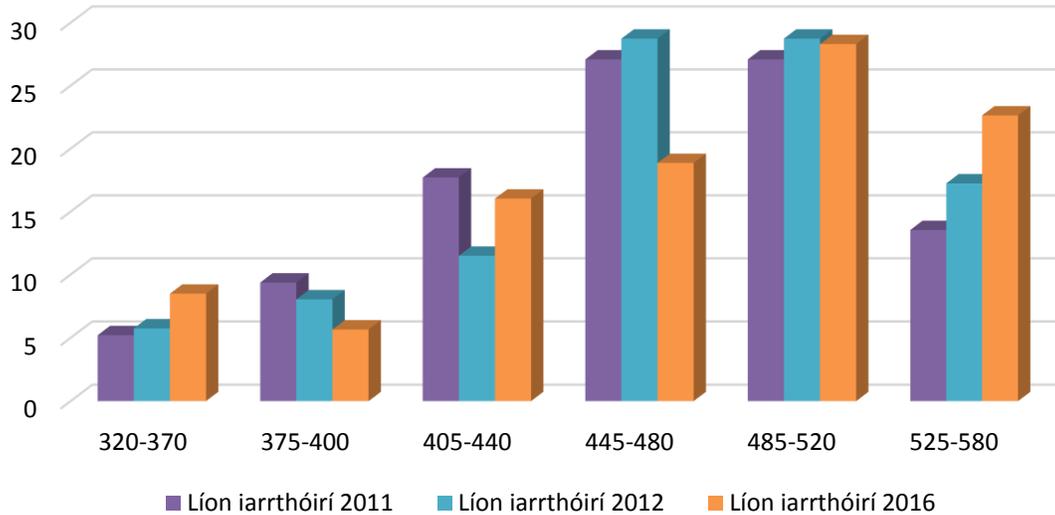
Tábla: 10.1.4 Teanga teaghlaigh

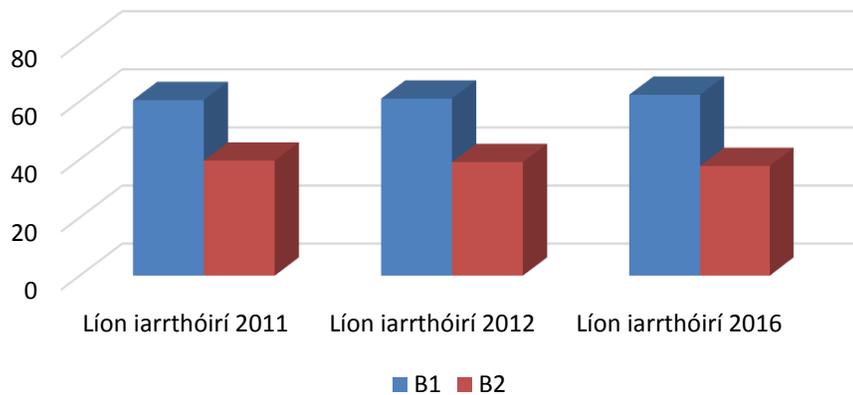
Tábla: 10.1.5 Tuismitheoir(i)/caomhnóir(i): céad teanga

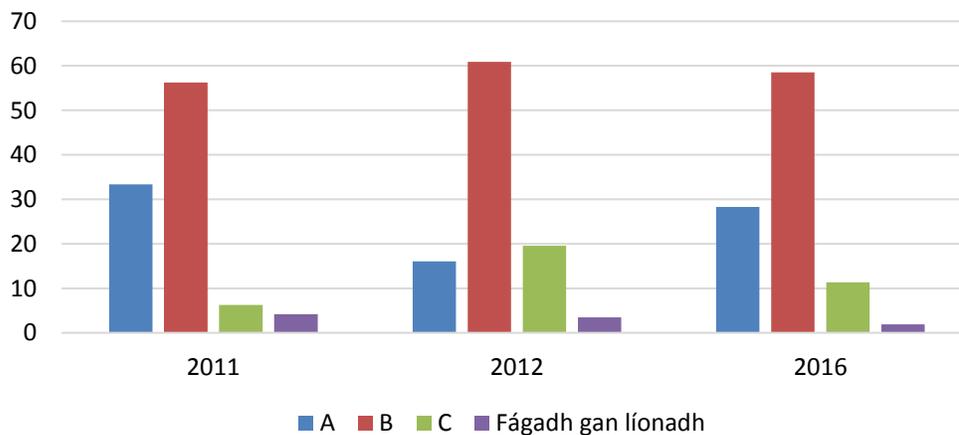
Tábla: 10.1.6 Iomlán na bpointí a baineadh amach san Ardteistiméireacht

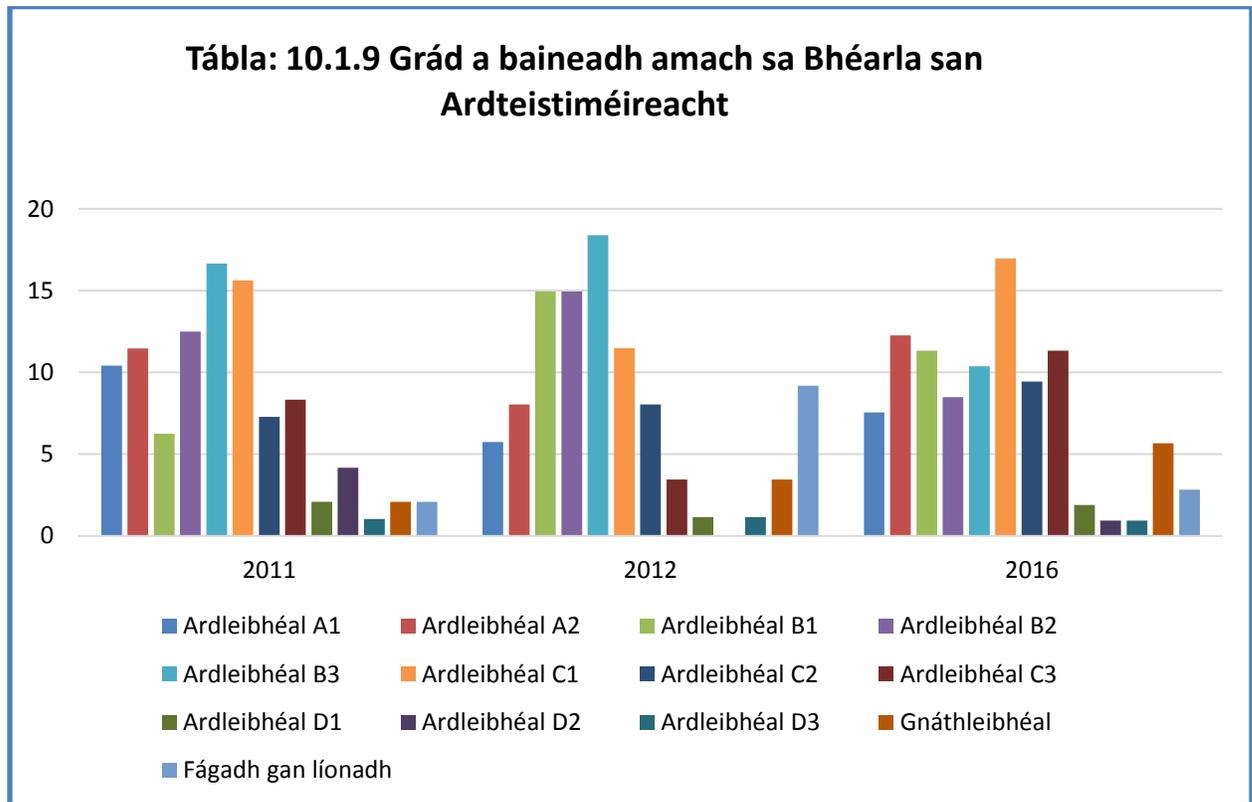
Tábla: 10.1.7 Grád a baineadh amach sa Ghaeilge san Ardteistiméireacht

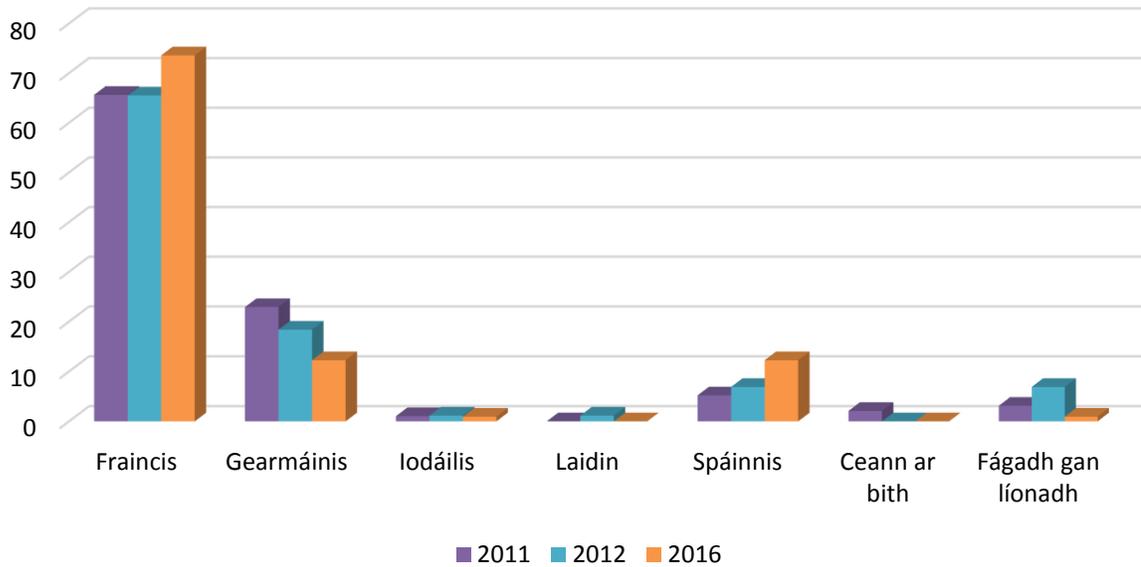
Tábla: 10.1.8 Grád a baineadh amach sa Ghaeilge sa Teastas Sóisearach

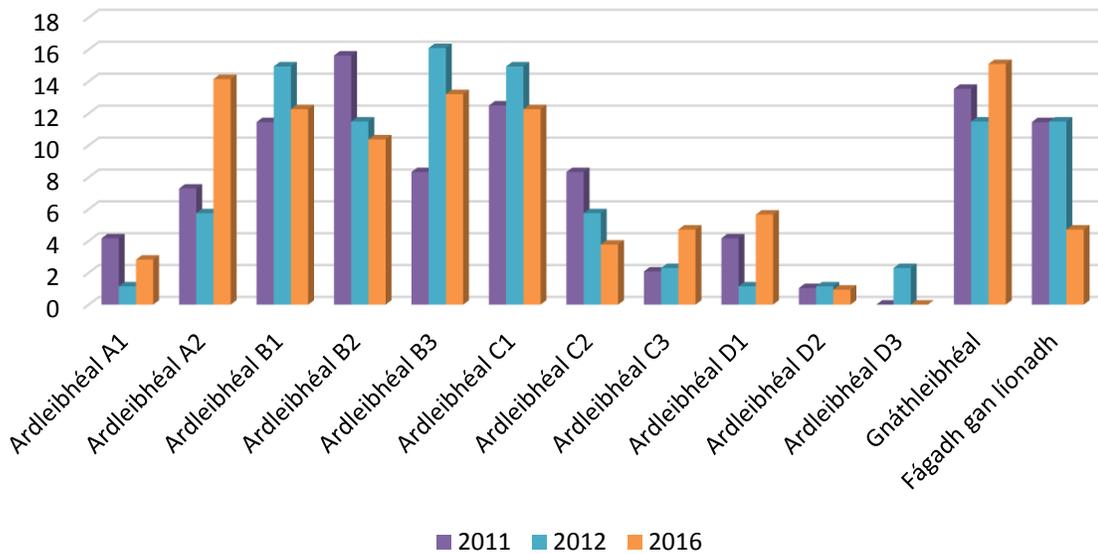
Tábla: 10.1.9 Grád a baineadh amach sa Bhéarla san Ardteistiméireacht

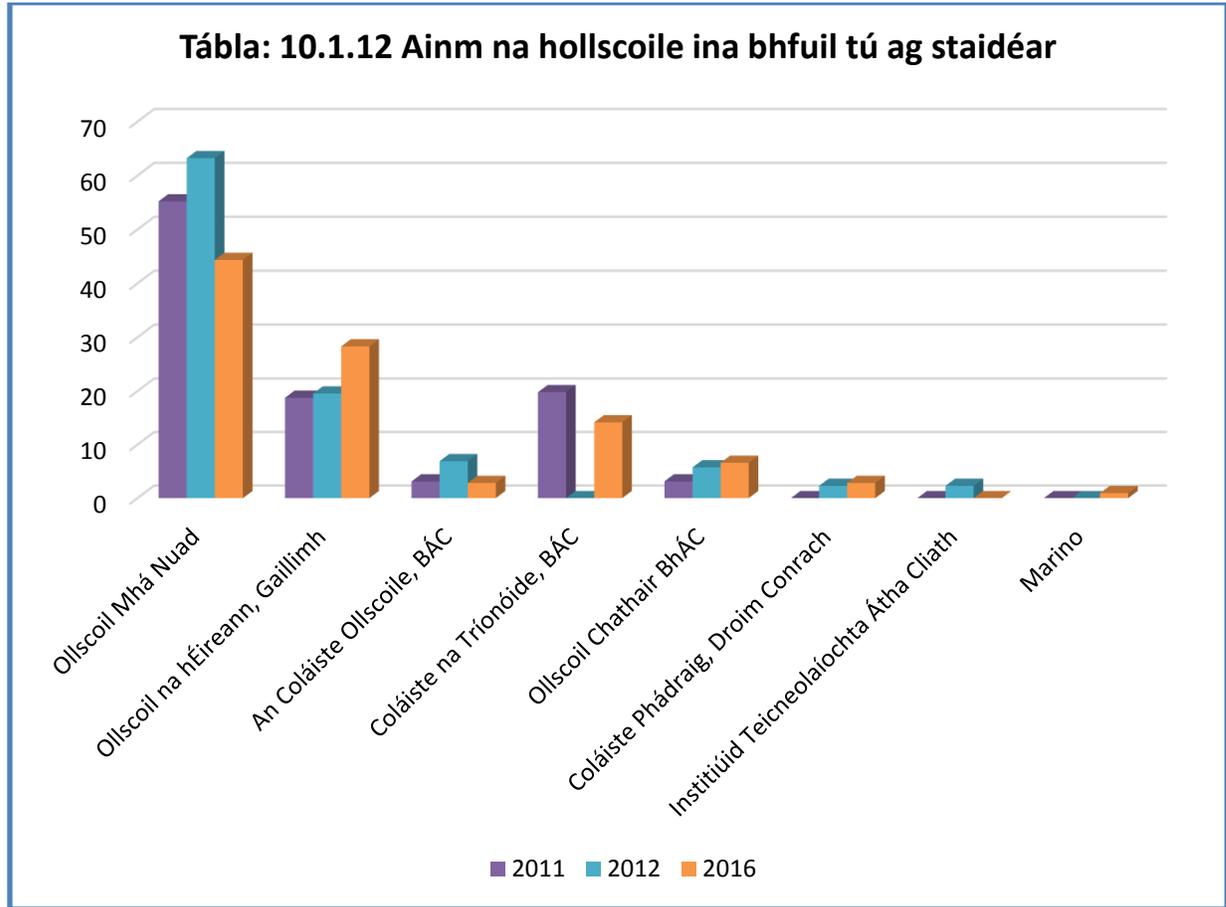
Tábla: 10.1.10 Teanga(cha) iasachta a ndearnadh staidéar orthu go dtí an Ardteistiméireacht

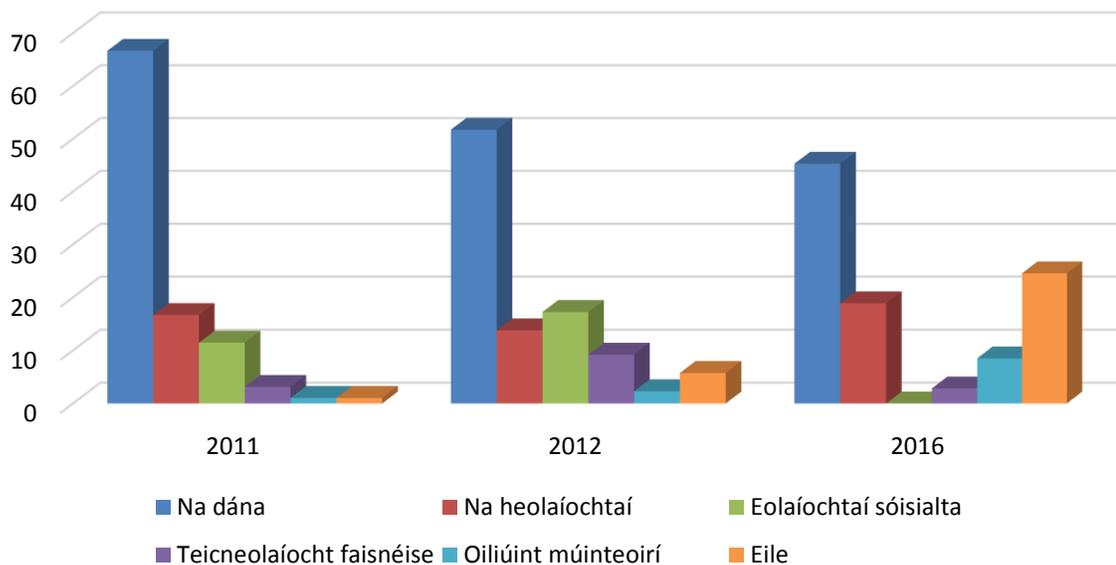
Tábla: 10.1.11 Grád a baineadh amach sa chéad teanga iasachta

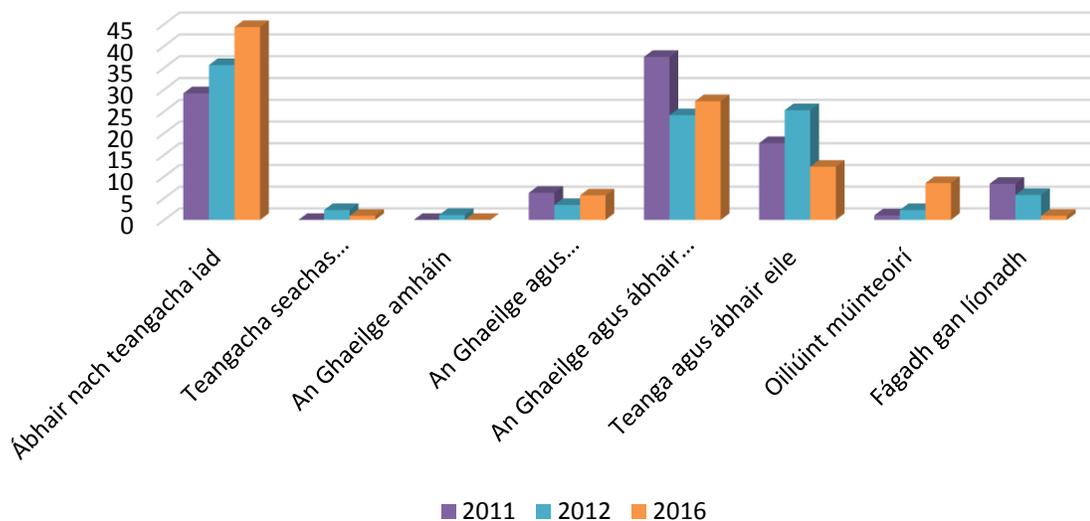
Tábla: 10.1.12 Ainm na hollscoile ina bhfuil tú ag staidéar

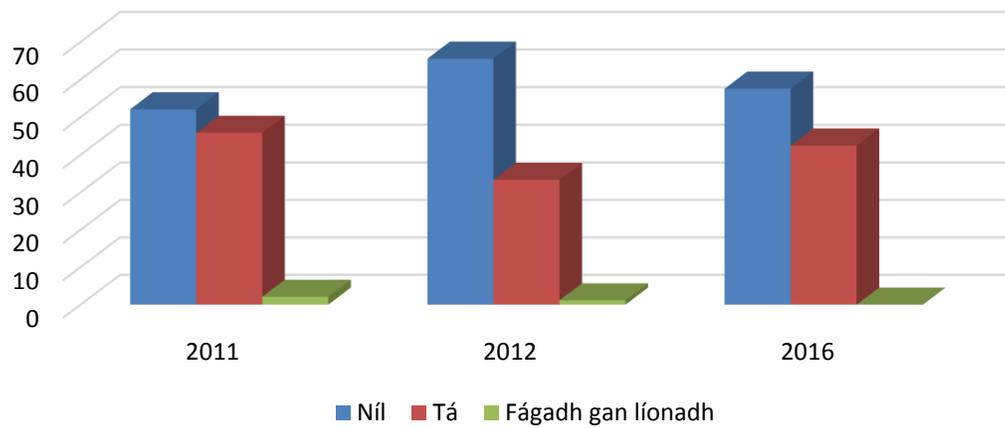
Tábla: 10.1.13 An cúrsa atá á dhéanamh agat sa chéad bhliain

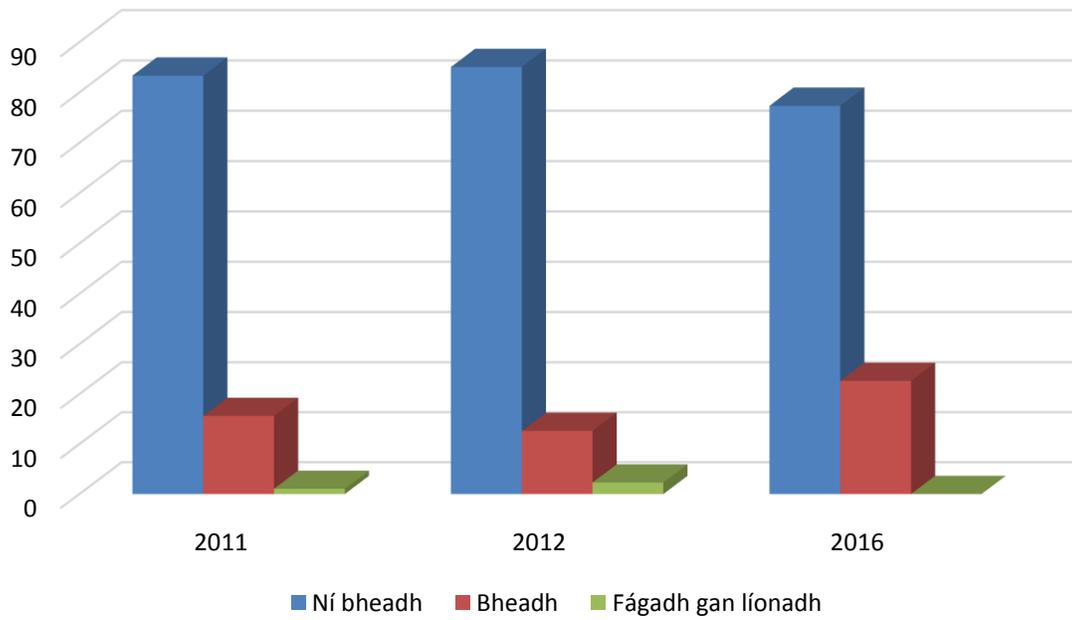
Tábla: 10.1.14 Ábhair atá á ndéanamh agat sa chéad bhliain

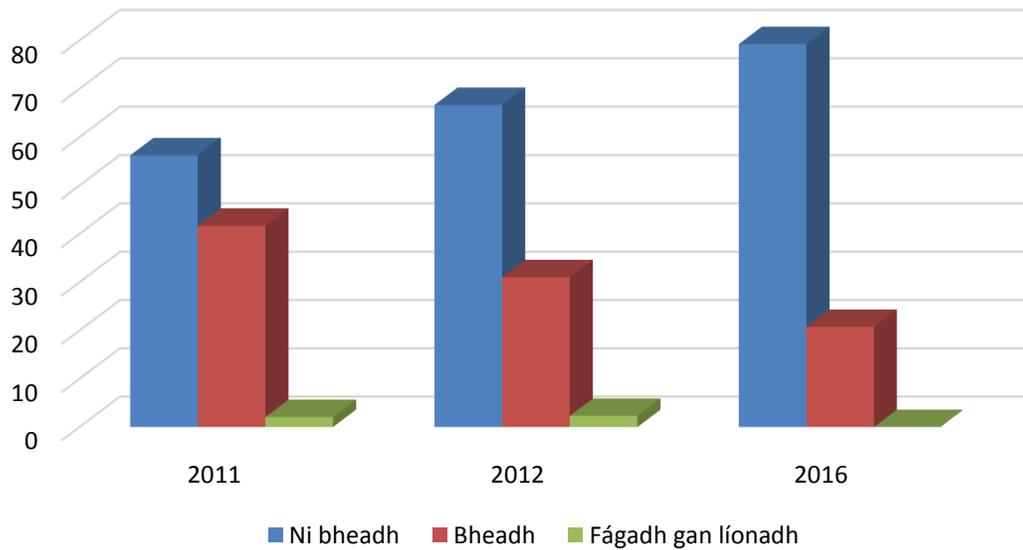
Tábla: 10.1.15 An bhfuil súil agat staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge sa dara bliain?

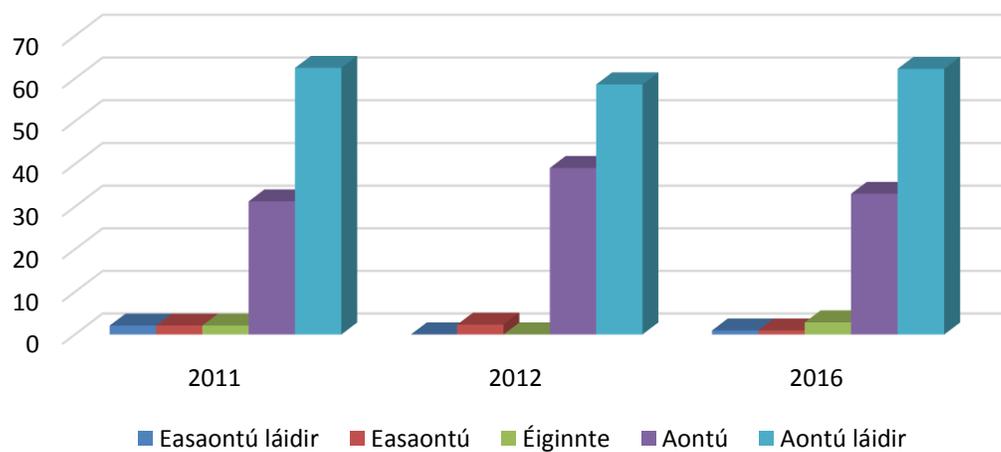
Tábla: 10.1.16 An mbeadh súil agat cáiliú mar mhúinteoir bunscoile?

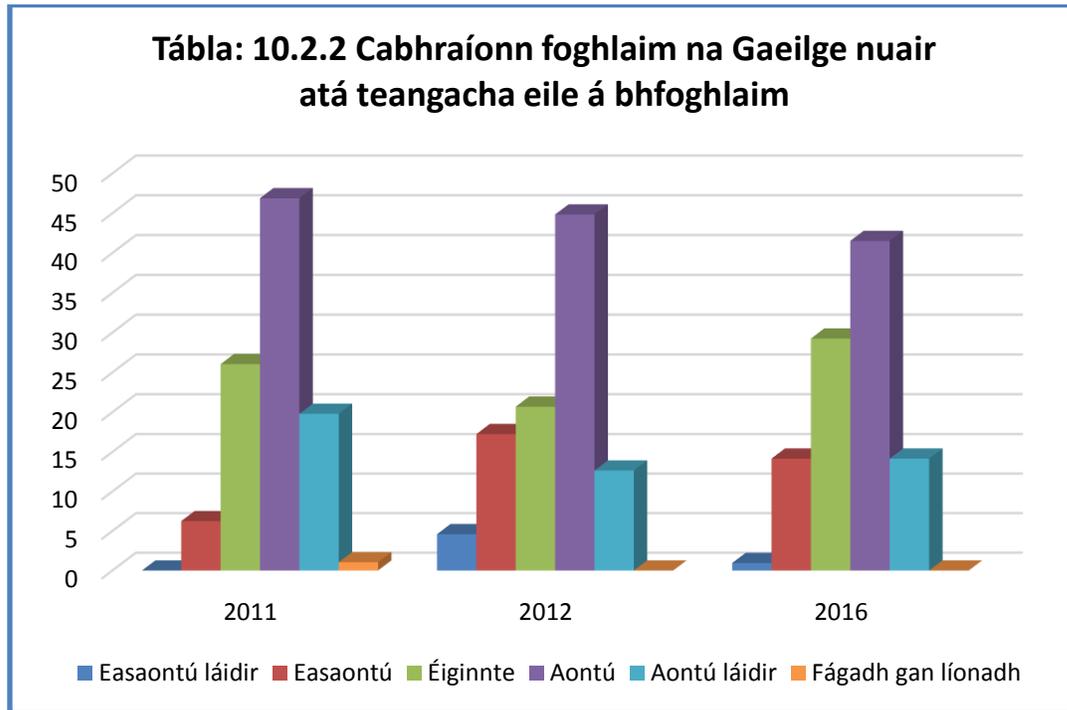
Tábla: 10.1.17 An mbeadh súil agat cáiliú mar mhúinteoir meánscoile?

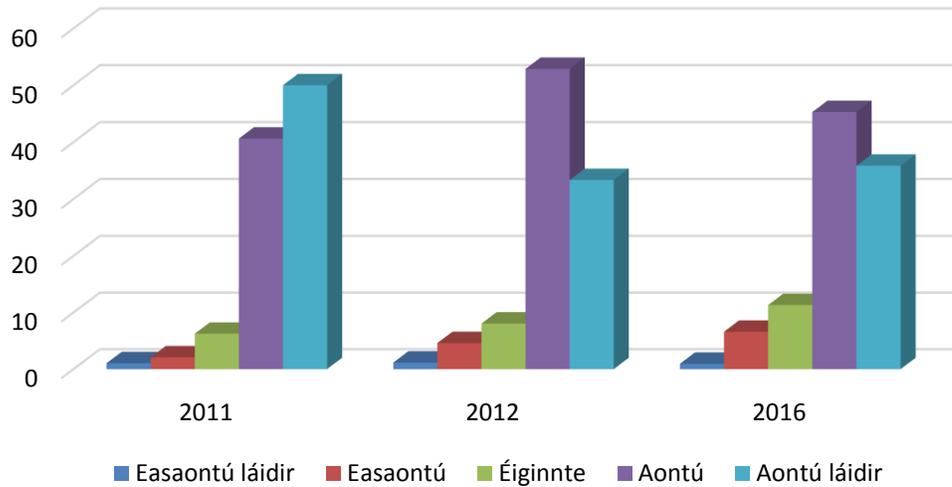
Tábla: 10.2.1 Cabhraíonn foghlaim na Gaeilge leis an bhféiniúlacht Éireannach a threisiú

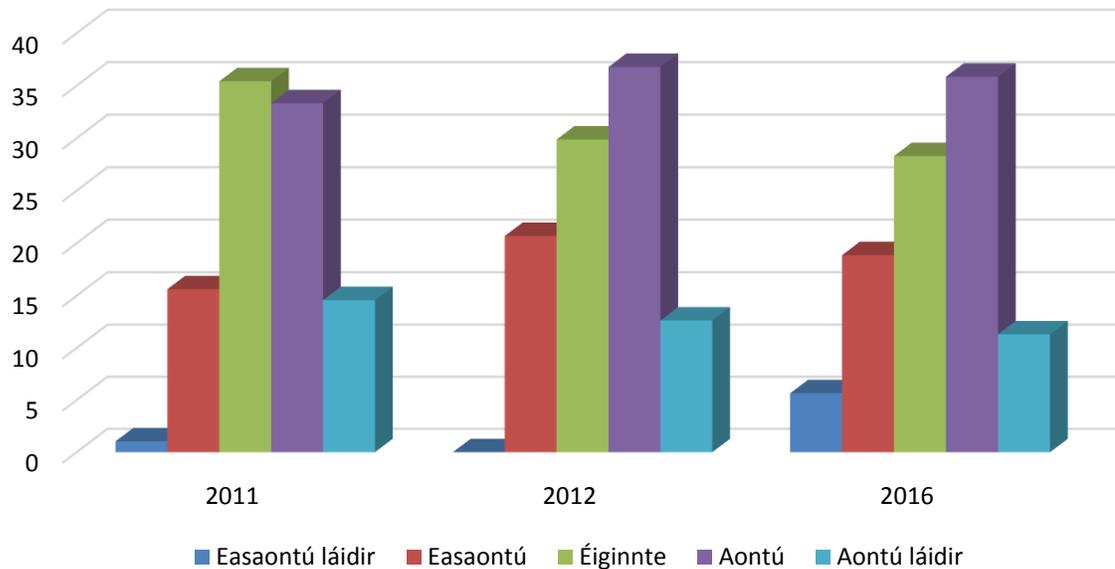
Tábla: 10.2.2 Cabhraíonn foghlaim na Gaeilge nuair atá teangacha eile á bhfoghlaim

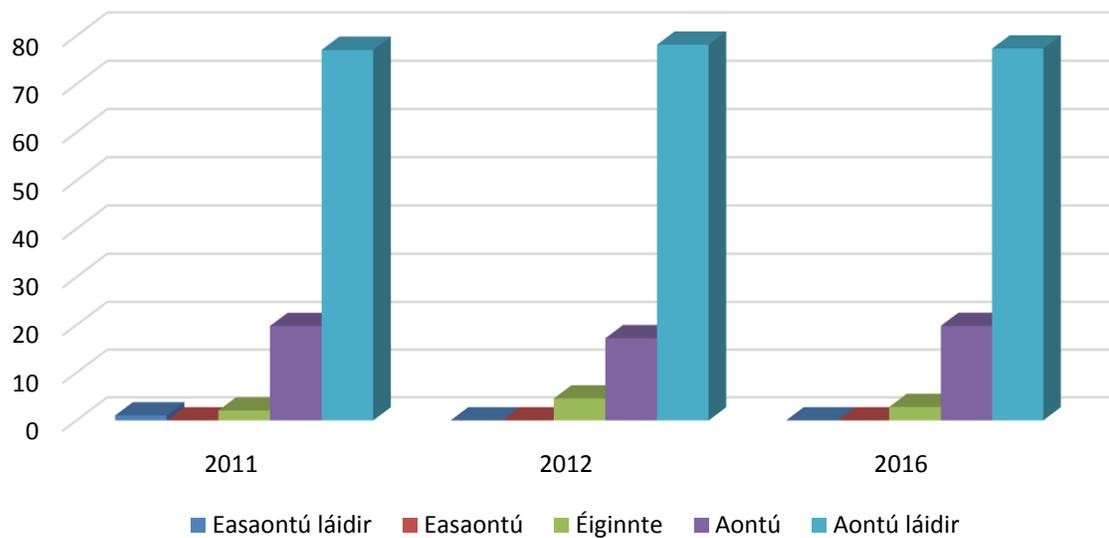
Tábla: 10.2.3 Tá an Ghaeilge tábhachtach chun cultúr na hÉireann a thuiscint

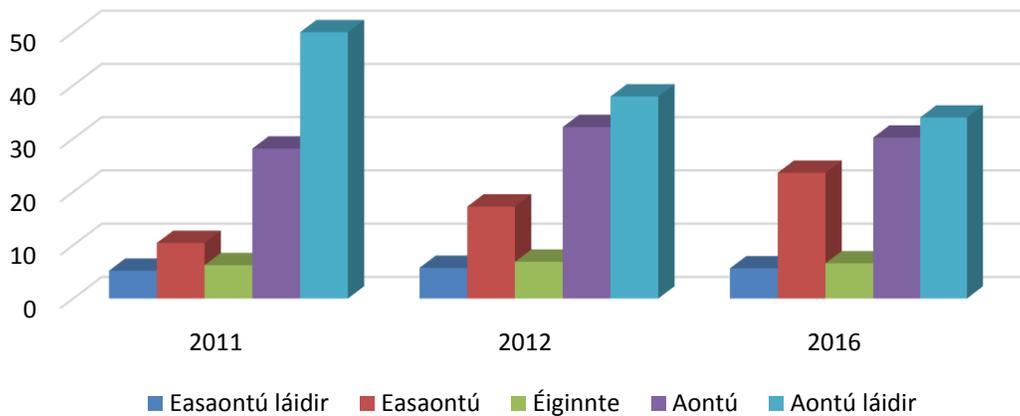
Tábla: 10.2.4 Tá an Ghaeilge bainteach leis an saol comhaimseartha in Éirinn

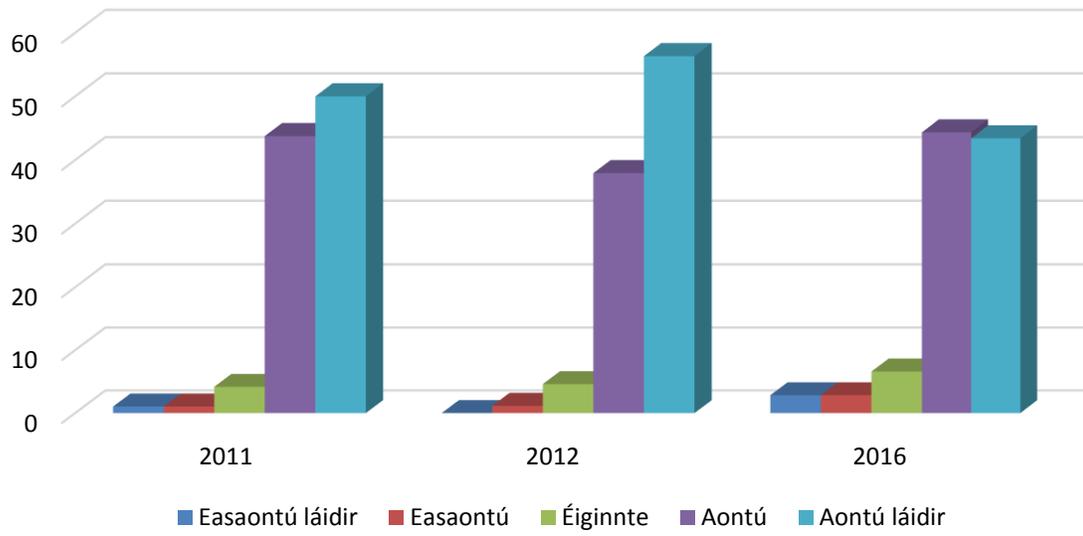
Tábla: 10.2.5 Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a chosaint agus a chaomhnú

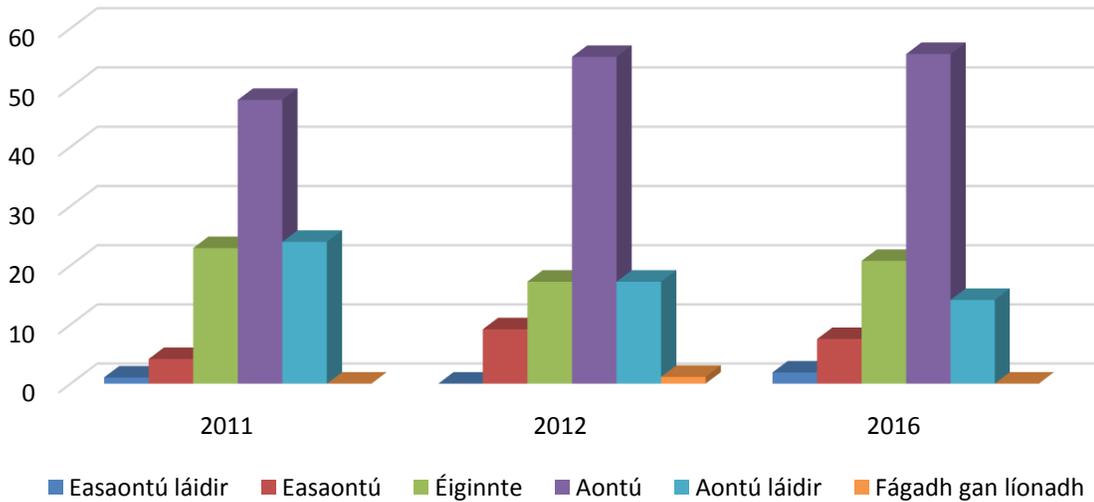
Tábla: 10.2.6 Labhair an múinteoir Gaeilge a bhí agam Gaeilge sa rang den chuid is mó

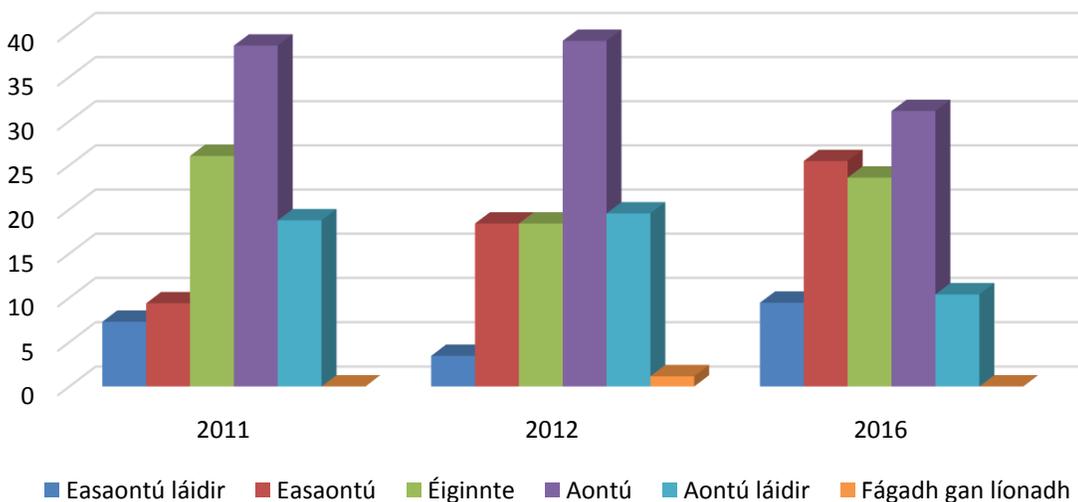
Tábla: 10.2.7 Taitníonn sé liom/Thaitin sé liom a bheith ag foghlaim Gaeilge

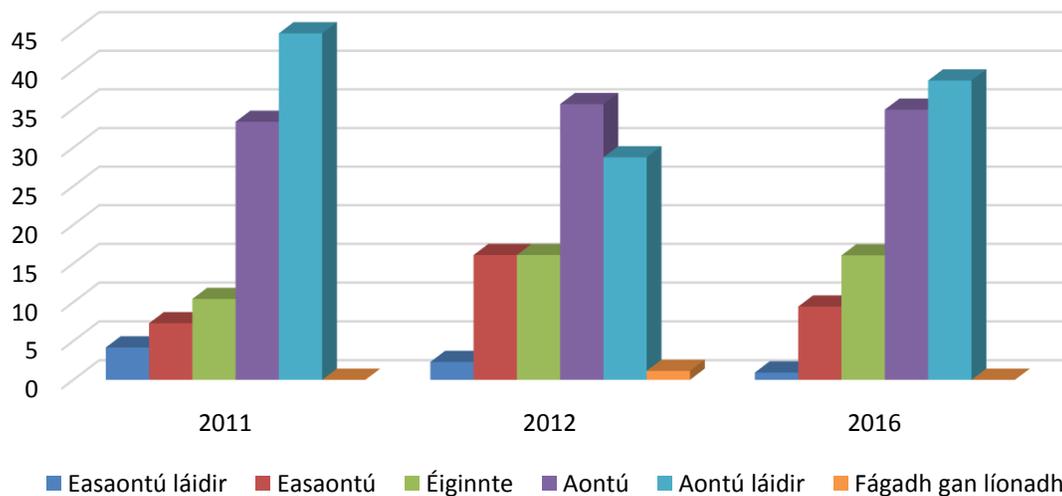
Tábla: 10.2.8 Tá muinín agam as mo chumas cumarsáid a dhéanamh trí Ghaeilge

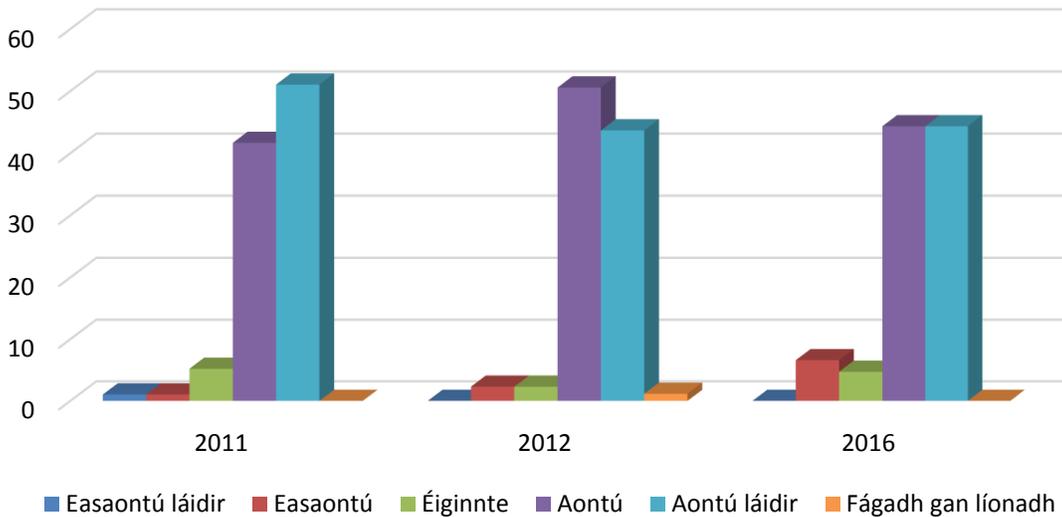
Tábla: 10.2.9 Thug an cúrsa Gaeilge sa mheánscoil cabhair dom leibhéal sásúil cumais sa Ghaeilge a bhaint amach, m.sh. í a úsáid sa saol laethúil

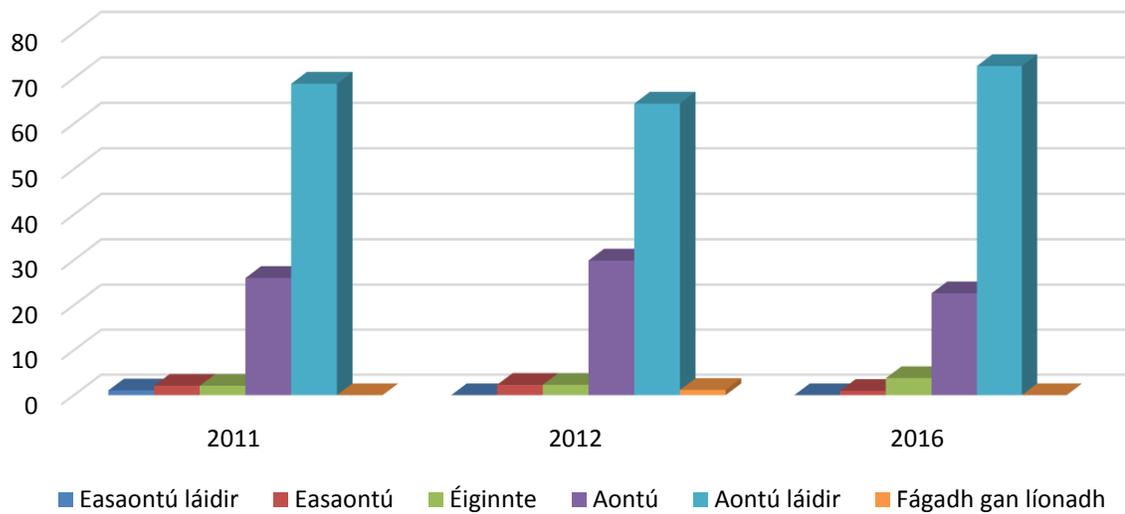
Tábla: 10.2.10 Tá an iomarca béime ar théacsanna litríochta i gcúrsa Gaeilge na hArdteistiméireachta

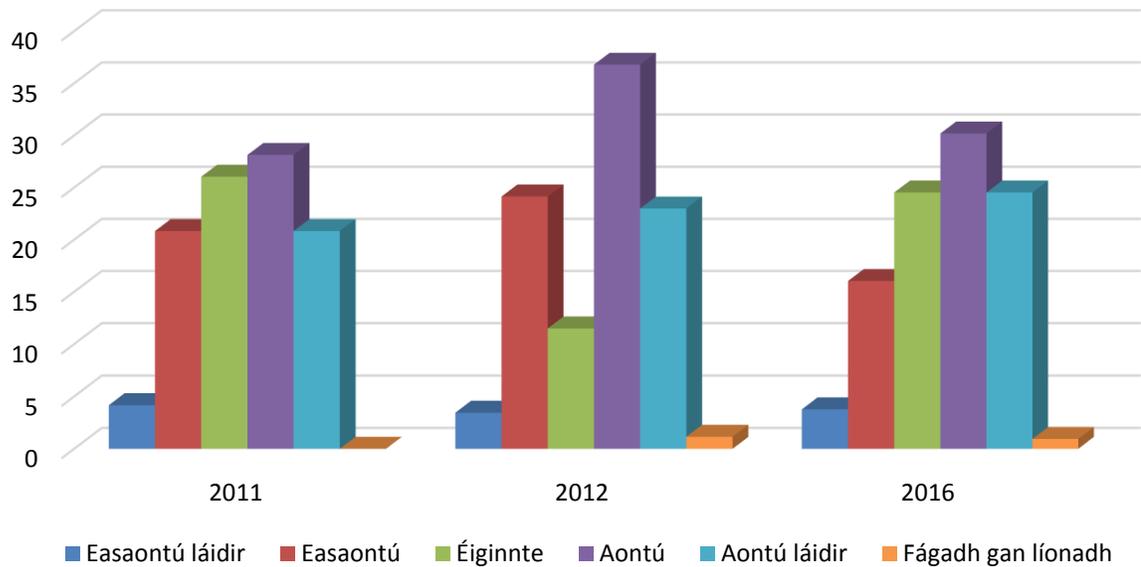
Tábla: 10.2.11 Is cuid thábhachtach í an Ghaeilge de churaclam na scoile

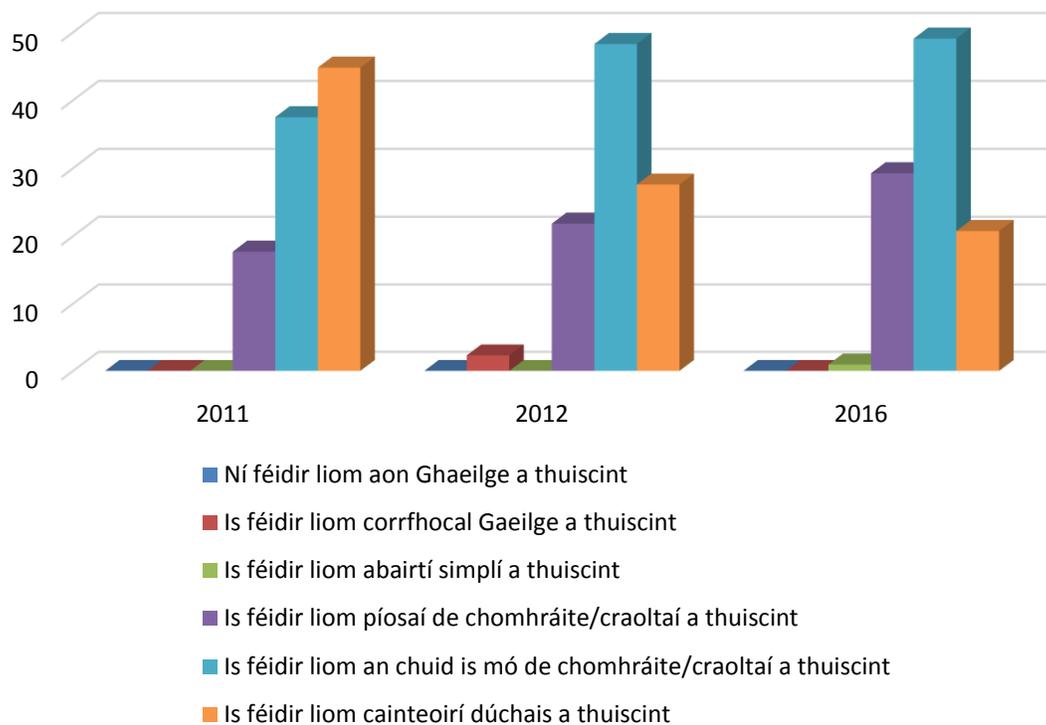
Tábla: 10.2.12 Ba cheart go gcaithfí tuilleadh ama ar thascanna labhartha sa seomra ranga Gaeilge

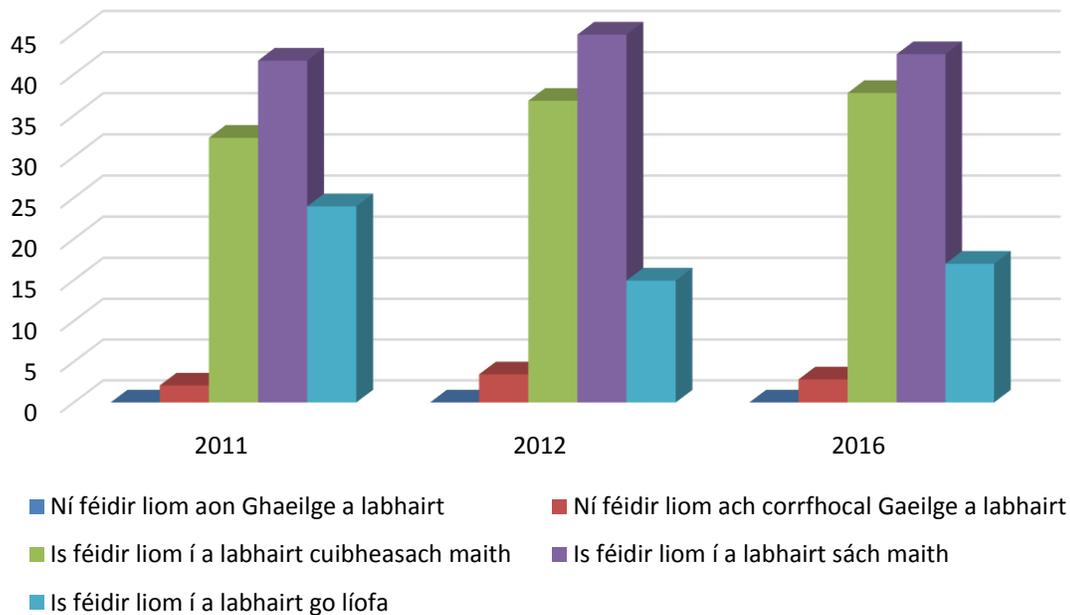
Tábla: 10.2.13 Tá an iomarca béime ar scileanna scríofa Gaeilge a fhorbairt sa seomra ranga

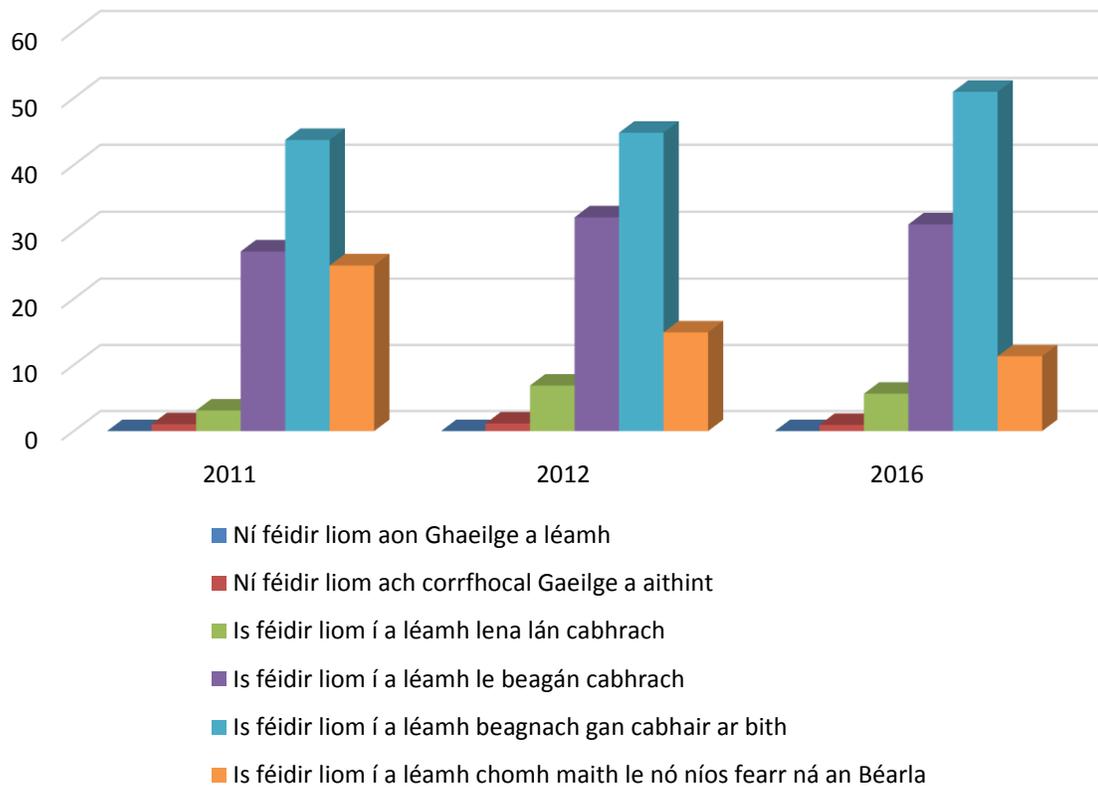
Tábla: 10.3.1 Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a thuiscint? (cuir tic le rogha amháin)

Tábla: 10.3.2 Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a labhairt? (cuir tic le rogha amháin)

Tábla: 10.3.3 Cé acu de na ráitis seo a dhéanann an cur síos is fearr ar do chumas an Ghaeilge a léamh? (m.sh. nuachtáin, irisí, leabhair) (cuir tic le rogha amháin)

Tagairtí

Coimisiún na Scrúdaithe Stáit: *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (Gaeilge, Ardteistiméireacht 2008). Ceadaithe, 7 Samhain, 2017 ag: http://www.examinations.ie/archive/examiners_reports/cer_2008/LC_Gaeilge_2008.pdf

Coimisiún na Scrúduithe Stáit, (Nollaig, 2010): Ciorclán S.90/10 'An Scrúdú Gaeilge san Ardteistiméireacht ó 2012 ar aghaidh (Ardleibhéal, Gnáthleibhéal agus Bonnleibhéal)'. Ceadaithe, 13 Samhain, 2017 ag: http://www.examinations.ie/schools/S_90_10_An_Scrudu_Gaeilge_san_Ardteistimeireach_o_2012_aghaidh.pdf.

Coimisiún na Scrúdaithe Stáit: *Tuairisc an Phríomhscrúdaitheora* (Gaeilge, Ardteistiméireacht 2012). Ceadaithe, 29 Samhain, 2017 ag: http://www.examinations.ie/archive/examiners_reports/2012_Chief_Examiner_LC_Gaeilge.pdf

Comhairle na hEorpa, (2001) *Common European Framework for Reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cronbach L.J. (1951) 'Coefficient alpha and the internal structure of tests.' *Psychometrika*, 16 (3): 297–334.

Delap, B. (2013) 'Ardú Grádanna, Ísliú Caighdeáin: Siollabas Nua na Gaeilge.' BEO, Eagrán 143, Márta 2013. Ceadaithe, 8 Samhain, 2017 ag: <http://www.beo.ie/alt-ardu-gradanna-isliu-caighdeain-siollabas-nua-na-ga.aspx>.

Murtagh, L. (2003) *Retention and Attrition of Irish as a Second Language. A longitudinal study of general and communicative proficiency in Irish among second level school leavers and the influence of instructional background, language use and attitude/motivation variables*. Ph.D. dissertation. University of Groningen, Groningen, Netherlands. Ceadaithe, 30 Meán Fómhair, 2017 ag: <http://irs.ub.rug.nl/ppn/255931263>.

Ní Mhaonaigh, S. (2013) *Leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta, Anailís ar a dTionchar, Tuarascáil Taighde 1*. Ceadaithe, 7 Nollaig, 2017 ag: <http://www.cogg.ie/wp-content/uploads/leasuithe-ar-scrudu-gaeilge-na-hardteistimeireachta-1.pdf>

Rasch, G. (1960). *Probabilistic Models for Some Intelligence and Attainment Tests*. Danish Institute for Educational Research: Copenhagen.

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta, (2017): Sonraíochtaí Gaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (T1) agus Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (T2). Ceadaithe, 30 Samhain, 2017 ag:

<http://curriculumonline.ie/Junior-cycle/Junior-Cycle-Subjects/Gaeilge?lang=ga-IE>

An Roinn Oideachais agus Eolaíochta: Preasráiteas (11 Márta, 2007). ‘Fógraíonn an tAire Hanafin ardú go 40% ar na marcanna i mBéaltríail na Gaeilge sna scrúduithe.’ Ceadaithe 25 Meán Fómhair, 2017 ag: <http://www.education.ie/ga/Preas-agus-Imeachtaí/Preasráitis/Preasráitis-2007/PR07-03-11A.html>.

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2010), *An Ardteistiméireacht: Gaeilge (Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal): Na Siollabais agus an Cúrsa Measúnachta*. Ceadaithe, 10 Lúnasa, 2017 ag: <http://www.education.ie/ga/Scoileanna-Col%C3%A1ist%C3%AD/Eolas/Curaclaim-agus-Siollabas/An-tSraith-Shinsearach/Curaclaim-agus-Siollabas-Treoir/?pageNumber=3>.

An Roinn Oideachais agus Eolaíochta, (2010), *Gaeilge (Gnáthleibhéal agus Ardleibhéal) Na siollabais agus an córas measúnachta*.

An Roinn Oideachais agus Scileanna: Preasráiteas ón Roinn (15 Lúnasa 2012). ‘Minister for Education and Skills congratulates the Leaving Certificate Class of 2012 who receive their results today.’ Ceadaithe, 28 Samhain, 2017 ag: <http://www.education.ie/en/Press-Events/Press-Releases/2012-Press-Releases/PR12-08-15.html> (leagan Béarla amháin atá ar fáil).

An Roinn Oideachais agus Scileanna, (2016), *Polasáí don Oideachas Gaeltachta 2017-2022*, Baile Átha Cliath.

An Roinn Oideachais agus Scileanna, (2017), *Languages Connect, Ireland’s Strategy for Foreign Languages in Education, 2017 – 2026*, Baile Átha Cliath.

